

Yumuşama, silâhsızlanma ve toplumsal ilerleme

Jesus Faria

Venezüella Komünist Partisi Genel Sekreteri

Uluslararası ilişkilerin gelişmesi, toplumsal yaşam üzerinde etkisini göstermektedir. Çağdaş uluslararası gelişimin ayırtkan özelliklerinden biri de budur. İnsanlık sosyalizme doğru ilerledikçe, kuşkusuz bunun etkisi artacaktır. Dünyada yürürlükte olan değişiklikler ve soğuk savaştan yumuşamaya, değişik toplumsal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde yanyana yaşaması ilkelerinin uluslararası yaşamda yavaş yavaş pratik olarak kabul edilmesine yönelik olumlu dönüş, iç politikalar üzerinde giderek artan bir etki yapıyor.

Uluslararası gerginliğin yumuşaması devrimci ve barışçı güçlerin ve özellikle, sosyalist ülkelerin tutarlı dış politikalarının ortak çabalarıyla gerçekleştirilmiştir. Biz, komünistler, barış içinde yanyana yaşamayı, yalnızca sosyalizmin, kapitalist ülkeler işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş hareketlerinin çıkarlarına uygun olduğu için savunmuyoruz. Komünistler, gerçek insancılığın temsilcileri olarak, toplumsal gelişmenin nesnel akışını, uluslararası alandaki sınıf savaşımını ve ilerlemenin kaçınılmaz utkusunu insanlık için olabildiğince acısız yapmaya çalışıyorlar; komünistlerin başlıca amaçlarından biri, dünyada termonükleer bir yıkımı engellemektir. Marks'ın deyişiyle, komünistler, insanlığın ilerlemesini, «kurbanların kafatasından başka bir şeyden yaşam iksiri içmeyen iğrenç putperestlerin putlarına» ⁽¹⁾ benzetmek istemiyorlar. Nükleer bir yıkımdan uzak kalmak istiyorsa, insanlığın bugün barış içinde yanyana yaşama ilkelerini uygulamaktan başka bir seçeneği yoktur.

⁽¹⁾ Marks ve Engels, Yapıtlar, c. 9, s. 230.

Kapitalist ülkelerdeki milyonlarca emekçinin karşı karşıya bulunduğu conalıcı sorunlar (işsizlik, enflasyon, vb.) silâh yarışını sürdürme, askersel bütçeleri tirmandırma ve sosyalist dünyayla sürekli karşı karşıya gelme bağlamı içinde çözümlenemez. 1977'de dünyadaki toplam askersel harcamaların 350 milyar doları aştığını söylemek yeterli bir fikir verecektir. İşsiz sayısının 8 milyon olduğu Birleşik Amerika bu miktarın yüzde 40'ını karşılamaktadır. Bu durum, ABD ekonomisini sağlığa kavuşturma aracı olarak savaş hazırlıklarını haklı çıkarmayı hedefleyen savları yerle bir etmektedir. Kapitalist ülkelerde gittikçe daha çok sayıda emekçi, silâh yarışının, kendi yaşam düzeylerindeki düşüşün ana nedenlerinden biri olduğunu anlamaya başlıyor.

İnsanlar, şimdiye dek olduğundan daha kararlı bir şekilde davranır ve yeni askersel yığılımlara girişen emperyalist ülkeler egemen çevrelerini önceleri yavaş yavaş silâhları ve silâhlı kuvvetleri azaltmaya, sonra da, genel ve tam silâhsızlanmayı kabul etmeye zorlarsa, dünya savaş tehlikesini ortadan kaldırmanın reel olanaklarının var olduğuna inanıyoruz. Bu bir ütopya (hayal) gibi görülebilir, ama yeni silâhların tüm uluslar için oluşturduğu amansız tehlikeleri gözönüne alırsak, (yumuşama sırasında bile sürüp giden) askersel bütçelerdeki sürekli artışı akılda tutarsak, yakın bir gelecekte, genel ve tam silâhsızlanma isteminin geniş kitleler için en canlı anlamı kazanacağını ve geçmişte yeterince açık bir şekilde kavranmamış bir istek olduğunu anlamak zor değildir. Günlük yaşam, biz komünistleri, emekçi halkı, tıpkı uzun yıllar bir hayal gibi gözükken, ama altmış yıl önce Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi sayesinde gerçek olan öteki büyük «Ütopya», yani sosyalizm gibi elbette gerçek yaşama geçirilecek büyük silâhsızlanma «Ütopya»sına da inandıracak kanıtlarla donatıyor.

Geçmişteki burjuva hümanistleri, devletlerin, yalnızca, savaşın insanlık için doğurabileceği yıkıcı sonuçları anlayarak, gönüllü olarak silâhlanmaya son vereceklerini sandıkları zaman, idealizmin oyununa düşüyorlardı. «Barış istiyorsan savaşa hazır ol» kuralına inanan Romalıların deyişini tarihsel deneyim doğrular gibi gözükmekteydi. Ama bu deyiş, kendi özgül tarihsel içeriğinden koparılmamalıdır. Şimdiki durumdan çıkarılması gereken yeni önemli sonuç, askersel hazırlıkların barışı koruyamayacağı gibi, (1914 öncesinde ve 1939 öncesinde bu açıkça belli oldu) aynı zamanda, silâh yarışının toplumsal ilerleme için ciddi bir engel olduğu ve ekonomik gelişmeyi geciktirdiğidir.

Hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan kapitalist ülkeler emekçileri, ekonominin askerselleştirilmesi ile toplumsal – ekonomik ilerlemenin iki bağdaşmaz süreç olduğunu, artan askersel harcamaların kaçınılmaz olarak sağlık, eğitim ve konuta ayrılacak payı azalttığını ve vergi yükünü ağırlaştırdığını anlıyorlar. Ve işçi sınıfı için en açık sonuç şudur ki, eski-

sinden farklı olarak, savaş sanayiinin ve silâhlı kuvvetlerin büyümesi, günümüzde, geçtiğimiz 40 yılda eşi görülmemiş bir işsizlik artışıyla atbaşı gidiyor. Yaşam düzeyinin böylesine düşmesi durumunda, burjuva hükümetlerin ileri sürecekleri bir tek politika vardır: Kemerleri sıkma adı altında ikiyüzlü bir belgeyle ücretleri dondurmak ve tüketim mallarında yüksek fiyatları sürdürmek.

İşçi sınıfı örgütleri ve özellikle komünist partiler, oybirliği ile, biricik doğru ve etkin çözüme, emekçi halkın ve tüm insanlığın çıkarlarına uygun olan çözüme işaret ediyorlar. Bu çözüm, uluslararası gerginliği yumuşatmaya ve barış içinde yanyana yaşamak için bir temel olarak uluslararası ekonomik ilişkileri canlandırmaya olanak verecek şekilde, silâh yarışının hemen durdurulmasıdır.

Dünyadaki olumlu değişiklikler, yalnızca, sosyalist ülkeler ile gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki ilişkiler alanını etkilemekle kalmıyor. Bunlar aynı zamanda, gelişmekte olan ülkeler üzerinde de dolaysız bir etki yapıyorlar ve bu, bütün olarak, onların yararına. Soğuk savaşın ve soğuk savaş ortamının gelişmekte olan ülkelerin haklarının çiğnenmesi, emperyalistlerin ayrıcalıklarının sürdürülmesi ve yeni – sömürgeci planların maskelenmesi için bir bahane olarak kullanıldığı iyi bilinir. Bu, emperyalistlerin, ülkeleri saldırgan askersel bloklara çekmesini, onları askersel üsler ağı içine almasını ve onların sosyalist ülkelerle politik, ekonomik, bilimsel, teknolojik ve kültürel işbirliği yapmalarını engellemesini kolaylaştırıyordu. Yumuşamaya dönüş, eskiden bağımlı olan halkların kurtuluşunda son zamanlarda ulaşılan muazzam başarıları sağlamaya ve onların politik, ve kimi durumlarda da, ekonomik bağımsızlığı kazanmalarına yardım etti. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle işbirliği, bu bakımdan büyük bir rol oynamıştır.

Yumuşama ortamı ile, üçüncü dünya denilen ülkelerin son yıllarda ileri sürdükleri ivedi ekonomik istemlerin yerine getirilmesini amaçlayan geniş hareket arasındaki dolaysız bağlantıyı gözden uzak tutmak olanaksızdır. Yeni uluslararası ilişkiler ortamı sayesinde, sosyalist ülkelerin ve tüm demokratik güçlerin ortaklaşa eylemleri sayesinde, emperyalizme bağımlı halkların önünde, şimdi, daha önceden hemen hemen kapalı bulunan savaşım yolları açılmıştır. Bu yollardan biri; kendi meşru ulusal çıkarlarını savunan ülkelerin, dünyada diplomatik ve politik etkisi şimdi çok yüksek olan bağlantısızlar hareketine etkin bir biçimde katılmalarıdır. (2) Bugün yuzden fazla ülkeyi kucaklayan «77'ler Grubu» uluslararası yaşamda

(2) Bağlantısız Ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanlarının Kolombo'daki Beşinci Konferansı'nın (Ağustos 1976) gösterdiği gibi, safları bölme yolundaki emperyalizm yanlısı girişimlere karşın, anti-emperyalizm, anti-sömürgecilik, barış içinde yanyana yaşama, ekonomik bağımsızlık ve işbirliği savaşımı, bu hareketin temelini oluşturmaya devam ediyor.

önemli bir etken, durumuna gelmiştir. Emperyalist tekeller, bu ülkelerin ekonomik alandaki eylemlerinden özellikle kaygı duymaktadırlar.

Hammaddeler için hakça fiyatlar ve her halkın kendi doğal kaynakları üzerinde egemen denetim kurma hakkı uğrunda savaş, bu tür örgütlerin ana belgelerinden biridir. Bu ülkeler arasındaki dayanışma, onların herbiri için geniş yeni olanaklar açıyor. Venezüella Devlet Başkanı Carlos Andres Perez'in bu yakınlarda belirttiği gibi, öteki üçüncü dünya ülkeleriyle bağlaşmaksızın ve onların desteğini almaksızın, Venezüella'nın, ne petrolünü, ne de madenlerini ulusallaştırması mümkün olamayacaktı.

Soğuk savaştan yumuşamaya geçiş, devrimci partilerce uluslararası durumun derin bir çözümlemesini gerektiren ve onların ortaya çıkan değişikliklere uygun davranmalarını zorunlu kılan karmaşık bir süreçtir. Yumuşamanın, henüz gezegenimizin her yerine yayılmamış ve tersinmez bir duruma gelmemiş olduğu bir gerçektir. Henüz birçok ülke, özellikle Latin Amerika'daki birçok ülke üzerinde, yumuşama herhangi bir derin etki yapmamaktadır.

Yumuşama, kuşkusuz, uluslararası gelişimdeki yolgösterici eğilim olmaya devam etmekle birlikte, henüz yeterince sağlam bir şekilde kökleşmemiştir. Emperyalizmin politikaları, yani, yeni – sömürgecilik ve tüm öteki baskı ve sömürü biçimleri, halkların, özellikle kıtamızdaki halkların bağımsızlığı ve eşitliği, ve barış yolunda baş tehlike olarak kalmaktadır. Elbette, Latin Amerika'daki tek tek ülkeler arasındaki ilişkilerde, yumuşamanın yararlı etkisini kanıtlayan değişiklikler olmuştur. Özellikle, kimi hükümetlerin ötekiler üzerinde yaptıkları politik baskı gözönüne alınmalıdır. Demokratik güçler tarafından tam olarak onaylanmayan iç politikalar uygulayan hükümetler bile Şili, Uruguay, Paraguay, Guatemala, Nikaragua, El Salvador, Haiti, Brezilya, Arjantin ve başka yerlerde uygulanan baskı önlemlerine son verilmesi isteminde olumlu bir rol oynayabiliyorlar. Venezüella'ya gelince, o kimi Orta Amerika ve hatta, örneğin Bolivya gibi Güney Amerika ülkeleri üzerinde dolaylı bir etki yapabilir. Bir dizi tarihsel nedenden ötürü (bu ülkenin ismi bile, Simon Bolivar'ın isminden gelmektedir) Venezüellalılar, gerek kredi bakımından, gerekse daha da önemlisi, Bolivya halkının denize ulaşmak konusundaki haklı savaşımını moral ve politik olarak destekleme bakımından Bolivya'ya yardımı reddedemezler. ⁽³⁾ Bu durumda, sözkonusu olan, diktatör Banzer'e değil, Bolivya halkına yardımdır. Venezüella Komünist Partisi, böylesi bir yardımı onaylamaksızın edemez, çünkü partimiz hem tarihsel, hem de ekonomik nedenlerden ötürü Bolivya'nın denize ulaşması gerektiğine inanmaktadır. Simon Bolivar bugün yaşasaydı, O da Bolivya'nın bu yasal hakkı için sa-

(3) Bolivya, Pasifik Savaşı (1879–1883) sonucunda deniz kıyılarını ve topraklarının önemli bir bölümünü yitirdi; Şili, Peru ve Bolivya İngiliz emperyalizminin manevraları yüzünden bu savaşa girmişlerdi.

vaşacaktır. Bu konunun ve kimi öteki konuların, özellikle sınır konusunun olumlu şekilde çözümlenmesi, kıtamızdaki gerginliği önemli ölçüde azaltacaktır.

Bolivya'ya kredi sağladığı için Venezüella hükümetini eleştirenler, bize öyle geliyor ki, bu kredilerin Kuzey Amerika bankerlerinin dayattığı ağır koşullardan hiçbirini taşımadığını ve böylelikle de, Bolivya'nın ABD'ye mali bağımlılığının bir ölçüde azaldığını unutmaktadırlar. Latin Amerika ülkeleri açısından, Venezüella'ya borçlu kalmak, ABD'ye borçlu kalmakla aynı şey değildir.

Bizce, bütün bunlar, ABD emperyalizminin ve yerli oligarşinin demokratik güçlere karşı saldırılarını yoğunlaştırdıkları bir sırada, Latin Amerika yaşamının karmaşık koşullarında soğuk savaştan yumuşamaya geçişin bir etmenini oluşturmaktadırlar. Soğuk savaş başladıığında, Venezüella'nın, ABD'nin yönettiği Latin Amerika'daki diktatörlük rejimlerinin onu yıkıp, yerine bir zorbalık rejimi kurmayı amaçlayan komplolar tasarladıkları demokratik Romulo Gallegos hükümetine sahip olduğu anımsanmalıdır. Onlar amaçlarına ulaştılar. On yıldır Venezüella'yı, konumu, o dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'in kişisel müdahalesiyle desteklenen diktatör Perez Jimenez yönetti. Bu diktatörlük, soğuk savaşın çıkarlarına uygundu.

Sosyalist ülkelerde insan haklarının ve özgürlüklerin «olmayışı» konusundaki emperyalist propaganda ile ilgili olarak yumuşama sürecini ele almak da yersiz olmayacaktır. Gerçekler, bu kampanyanın emperyalistlerin kendilerine geri teptiğini göstermektedir. Yalnızca, hükümeti, çalışma hakkı gibi böylesine temel bir insan hakkını bile Birleşik Amerika'da güvence altına alamayan Başkan Carter'in açtığı ikiyüzlü kampanyaya karşı giderek artan uluslararası protestoyu kasdetmiyorum. (4) Bu en zengin ve en güçlü kapitalist ülkede on milyonlarca kadın ve erkeğin ırk ayrımı yüzünden birçok insan hakkından yoksun olduğunu, işsizlerin ve milyonerlerin, sömürenlerin ve sömürülenlerin haklarının yalnızca kağıt üzerinde eşit olduğunu bilmeyen çok az kişi olabilir. Ayrıca biz, mahut «insan haklarını savunma» kampanyasının Latin Amerika'da, ABD egemen çevrelerinin umduğu tepkiye, yani, bir anti-Sovyetizm ve anti-komünizm patlamasına benzer hiçbir şey uyandırmadığını da biliyoruz. Halklarımız, hükümetlerinden, ulusal yaşamın demokratikleştirilmesini ve sağlam bir anti-emperyalist çizgi istiyor. Genel olarak dış politikası olumlu olan ülkelere, örneğin Venezüella, Guyana, Panama, Peru ve Meksika'da görülmekte olan budur.

(4) Bu kampanyanın kofluğunu yönetimdeki Demokratik Parti'nin kimi temsilcileri bile teslim etmektedirler; örneğin, Kongre üyesi Donald M. Fraser şöyle demiştir: «Açlık ve işsizlik sorunları, Birleşik Amerika'nın bunları son on yılda dile getirdiğinden çok daha canlı biçimde dile getirilmelidir» (Newsweek, 11 Temmuz 1977).

Başkan Carlos Peres hükümetinin faaliyetlerine gelince, biz komünistler yalnızca onun dış politikasını (belirli ihtirazi kayıtlarla) destekliyoruz. Onun iç sorunlardaki, özellikle toplumsal-ekonomik alandaki çizgisine şiddetle karşıyız. (5) Perez'in, «ihracatı» amaçlayan, özgürlük ve insan hakları konusundaki en yaygın açıklamaları ve onun Birleşmiş Milletler'de ve öbür forumlardaki «muhalif» konuşmaları, Venezüella'da, deyim yerindeyse, «ateşin bacayı sardığı», muhalefetin güçlendiği bir sırada yapılmıştır. Spekülatörlerin fiyatları yükseltmedikleri bir gün bile geçmiyor, oysa beslenme ve barınma temel hakkı, çocukların bir bardak süt içme hakkı ulaşılamamış hedefler durumundadır. Sağlık hizmetleri yeterli olmaktan çok uzaktır ve kamu ulaşımı da tam bir kargaşa içindedir. Sonuç olarak, kendi kendine saygı duyan tek bir parti bile, şimdiki hükümetin iç politikasını destekleyemez.

Bu söylediklerimizin ışığında, şöyle bir soru sormak isterim: Yumuşama, barış içinde yanyana yaşama ve toplumsal ilerleme arasında nasıl bir ilişki vardır? Ama bir giriş olarak, önce toplumsal ilerleme konusundaki tutumumuzu açıklamalıyım.

Bize göre, toplumsal ilerleme, en yüksek ifadesini, eski toplumsal-ekonomik yapının (formasyonun) yerini yeni, daha ilerici bir yapının alışında bulur. Tarihin ileriye doğru hareketi böyledir. Şimdiki dönemde bunun anlamı, çürümüş sömürücü sistemin ortadan kaldırılması ve hakça, sosyalist ve komünist bir toplumun kurulmasıdır. Ama toplumsal ilerleme, belli bir ölçüde, uzlaşmaz sınıflara bölünmüş olan bu toplumun çerçevesi içinde bile mümkündür. Biz komünistlerin daima savunmuş olduğumuz sınırlı da olsa önemli toplumsal reformları içeren burjuva-demokratik programın gerçekleştirilmesi, aynı zamanda kitlelerin yararına özgül önlemlerin alınması demektir. Burada sözkonusu olan, toplumsal yaşamın ve özellikle çalışma koşullarının demokratikleştirilmesi, ücret sisteminin iyileştirilmesi ve daha hakça bir ulusal gelir ve vergi dağılımıdır. Bir bütün olarak toplumun ilerlemesi, toplumsal ilerlemenin özünü oluşturur. Eğer ilerici güçlerin faaliyeti güçleniyorsa, onların her türden gericiliğe ve ayrımcılığa karşı muhalefeti yoğunlaşıyorsa, geniş kitleler arasında bilgi ve kültürü yayma çabası varsa, demokrasi ve dünya barışı uğrunda gittikçe daha özverili bir savaşım sözkonusuysa, kapitalist toplumda da bu

(5) Venezüella'da, Anayasa'da anılmakta olan grev hakkı ve İş Yasası pratikte mevcut değildir. Bu yüzden Komünist Partisi, hükümetin emekçi halkın grev yapma hakkına saygı duymasını gerektiğini belirten özel bir belgeyle Cumhuriyet Başsavcısı'na başvurmak zorunda kalmıştır. Bu hak, uzun yıllar çetin bir şekilde savaşılarak kazanılmıştı. VKP MK Politik Büro üyesi Pedro Ortega Diaz'ın aktardığı ve Venezüella basınında yayınlanan verilere göre, 1976'daki 179 grevden yalnızca biri yasal olarak kabul edilmiş, ötekiler hükümet tarafından yasadışı ilân edilmiştir.

mümkündür. Bu yazıda, bu çok yönlü ve karmaşık sorunun kimi yanlarına değindim. Daha tam bir inceleme daha ayrıntılı bir araştırmayı gerektirdiğinden, yalnızca, yumuşama koşullarında Venezüella'da toplumsal ilerleme sorununu ele alacağım.

Şimdiki durumda Venezüella devleti (esas olarak, petrol ve demir cevheri satışından) yılda 11 milyar dolar kâr sağlamaktadır. Nüfusu da yaklaşık 13 milyondur. Bu fonlar hükümette toplanır. Ama Hazine'ye giren bu muazzam meblağ, Venezüellalıların yaşam düzeyini yükseltmek için kullanılmaz. Tersine, enflasyon, yaşam pahalılığının artması ve spekülasyon yüzünden bu düzey düşmüştür. Petrol satışının getirdiği kârlardan pay almayanlar, uzun yıllardır hâlâ aynı ücretleri alıyorlar ve şimdi, petrol fiyatlarındaki artış öncesinde olduğundan daha da kötü durumdadırlar. Çelişkili gibi de gözükse, toplumumuza acı veren toplumsal ekonomik ve öteki sorunlar petrol gelirlerinin artırılmasından sonra çözümlenmek bir yana, tersine, daha da keskinleşmiştir.

Petrol sanayiinin ulusallaştırılması, üç önemli sorun, yani petrol satışını, taşımacılığını ve petrol çıkarma teknolojisini çözülmemiş bıraktığı için, ülkenin demokratik güçlerini tam olarak tatmin etmemiştir. Komünistler, petrol sanayiinin ulusallaştırılması belgisini daha 1931'de öne sürdüler. Başlangıçta düşmanlarımız bizlere gülmüşlerdi. Daha sonra, komünistlerin bu belgisinin Venezüella'nın ulusal çıkarlarına ters düştüğünü savlıyarak, bizleri kovuşturmaya başladılar. Bu, soğuk savaş dönemi idi. Bugün burjuva politikacıların kendileri belgimizi kabul etmişler ve hattâ, petrol sanayiini ulusallaştırarak bunu uygulamışlardır. Yalnızca, bizlerin eski bir istemi olduğu için değil, aynı zamanda, ulusallaştırma petrol kaynaklarının daha elverişli koşullarla kullanılması sorununa tutarlı bir çözüm getirme savaşımını izlememize olanak verdiği için de, doğal olarak, bu ulusallaştırmayı destekledik.

Bugün gündemdeki sorun, petrolün bize ait olup olmadığı değildir. Şimdiki sorun, Venezüella'nın petrolü kendisinin mi satacağı, yoksa araçlar bulmaya mı çalışacağıdır. Ayrıca, petrol taşımacılığını kimin yapacağı sorunu da vardır. Venezüella tankerleriyle mi, yoksa yabancı tankerlerle mi taşınacak? Teknolojiyi kim sağlayacak? ABD'den mi alacağız? Yoksa, Venezüella, daha elverişli koşullarla başka bir donatım kaynağı bulabilir mi? Bu açıdan, ulusal bağımsızlığın güçlendirilmesine elverişli olan bir durumun, yumuşamanın olumlu etkisinin yarattığı bir durumun yararlarını reddetmek saçma olacaktır.

Birleşik Amerika ve öteki ülkeler hükümetleri, Venezüella'ya yardım etmek için değil, petrolümüze gerek duydukları için bizden petrol alıyorlar. ABD gibi ülkelerin kendi petrol kaynaklarını tasarruf etmek, şu anda dışardan petrol almayı yeğlemek istemesi sonucunda, enerji kaynakları yavaş yavaş tüketilmektedir.

Bu durumda, komünistlere göre, toplumsal ilerlemeyi hızlandırmak ve en başta da, halkın yaşam düzeyini yükseltmek için kapitalist koşullarda bugün ne yapmak gerekir?

Bir kere, şimdiki yönetim altında Venezüella'da toplumsal ilerlemeyi elde etmenin hiç de kolay olmadığını söylemeliyim, çünkü bu hükümet bütünüyle oligarşinin yararına iş görmektedir. Venezüella burjuvazisi önemli başarılar elde etmiş ve zenginliği artırmıştır, ama egemen elitten başka, bunun toplumsal ilerleme olduğunu kim savlamaya kalkışacaktır? Kimi gösterişli modern yapılar ve köprüler, kimi birinci sınıf yollar yapılmıştır. Ama bu da toplumsal ilerleme değildir, çünkü, tıpkı emek üretkenliğindeki genel büyüme gibi, teknik ilerleme de toplumsal ilerlemenin yalnızca bir olanağını temsil eder. ⁽⁶⁾ Herşey, mısır ve fasulye bile dışardan alınmaktadır. Ancak, Venezüella'nın gıda, oto ve lüks mallar ihracatçıları için geniş bir pazar sağlayabilmesi de toplumsal ilerleme olarak kabul edilemez.

Venezüella için toplumsal ilerlemenin anlamı, herşeyden önce, halkla, kitlelerle sıkıca bağlı, onların görüşlerine duyarlı ve onların istemlerini karşılamaya çalışan gerçekten anti-emperyalist, demokratik bir hükümetin iktidara gelmesidir. Bu, işsizliği azaltabilecek herşey demektir. Bu, tüm parasal kaynakları ulusun yararına birleştirme ve yönlendirme olanağı demektir.

Bu, petrol bakımından sahip olduğumuz muazzam ulusal servetin rasyonel ve planlı kullanılması, yeni işlerin yaratılması, ülkenin yararına işsizliği dizginleme savaşı demektir. Bu anlamda Venezüella memnunluk verici bir konumdadır, çünkü bir petrol denizinin üstündedir.

Bütün bunları başarmak için, ekonominin çeşitlendirilmesi ve şimdiki durumda hemen hemen biricik ihraç maddemiz olan petrole bağımlılığın azaltılması gerektiğine inanıyoruz. Hükümetin elindeki büyük parasal kaynaklar ülkeyi sanayileştirmek için, devlet kesimini geliştirmek ve böylelikle, kısa bir zamanda, yüzbinlerce yeni iş alanı yaratıp, işsizliği önemli ölçüde azaltabilmek için kullanılmalıdır; gerçek bir tarım reformunu mantıksal sonuçlarına dek uygulamak için de bunlar kullanılmalıdır. Bütün bunlar, ülkenin yeni sanayilerinin ve tarımın çıktıkları bakımından iç pazarı genişletecektir. Komünist Partisi'nin önerdiği sanayileşme programı petrokimyayı, demir cevheri sanayiini, gemi yapımını, tarım makinacılığını, vb. geliştirmek açısından varolan büyük olanaklar üzerine dayanmaktadır. Tüm temel sanayilerin hükümetin elinde toplanması platformumuzun köşe taşıdır ve bu yüzden biz, bu sanayilerde karma işletmeler oluşturulması fikrini reddediyoruz. Yakın geçmişteki burjuva hükümetlerin bu yönde kimi

⁽⁶⁾ Teknik ilerlemenin insanlık-dışı amaçlara hizmet ettiği birçok durumlar olmuştur.

önemli adımlar attıkları teslim edilmelidir, ama ülke bir yandan hâlâ hemen hemen bütünüyle petrol ihracına bağlıdır, öte yandan da kendi yapabileceği malları ithal etmektedir.

Ekonomiyi çeşitlendirme politikası çerçevesinde, Partimiz, işçi ücretlerinin ve tüm ücret ve maaş gelirlerinin artırılmasıyla birlikte, ulusal gelirin köklü bir şekilde yeniden-dağılımı üzerinde ısrar etmektedir. Ayrıca, bütün halka daha iyi hizmet götürülmesi ve büyük doğal zenginliklerin kullanımından tüm Venezüellalıların daha hakça pay almasında da ısrar etmektedir.

Ülkemizde çıkarılan petrol bütün ulusa aittir. Bu yüzden, bir azınlığın zenginleştirilme kaynağı olmamalıdır. Günümüz gerçeklikleri, ulusal gelirin öfke verici ölçüde haksız bir şekilde dağılımı sonucunda bireylerin elinde toplanan büyük mülkiyetin yeniden-dağılımını gerektirmektedir. Venezüella'daki yoksulların sayısını – ve bunların, nüfusun dörtte üçünü bulduğunu belirtmeliyiz – azaltmak için devlet, sermayeyi denetleyecek, tekelleri aşırı kârlar sağlamaktan alıkoyacak önlemler almalıdır. Bu, kimi gelişmiş kapitalist ülkelerde halihazırda olduğu gibi, tröstlere karşı yasalarla sağlanabilir. Asıl yükü zenginlere kaydırmak amacıyla yapılacak bir vergi reformu da aynı derecede ivedidir. Bu, Venezüella devletinin kendi cari harcamaları için yeterli parasal kaynaklara sahip olması anlamına gelecektir. Petrol satışından ve demir cevheri sanayii üretiminden sağlanan gelirin çoğu, devlet sanayileşme ve tarımı geliştirme programına çekilebilirdi. Fonların bir bölümü de, çok sayıda konut yapımı, çocuk bakımı, kitleler için dinlenme tesislerinin örgütlenmesi, vb. konusundaki özel bir program için kullanılabilirdi.

Amaç, ülkenin petrol zenginliği sayesinde aslında halka ait olan, ama yerel burjuvazi ve onun emperyalist ortaklarınca el koyulan milyarların bir bölümünü halkımıza geri vermektir.

Başka bir deyişle, hem yabancı, hem de yerli sermayenin iştahını kapatmayı, oligarşik çevrelerin, vergileri devlete aktarmamakta «ustalaşmış» olan ve rengi nasıl olursa olsun, ister diktatoryal, isterse liberal-demokratik, burjuva hükümetler tarafından kendilerine sağlanan her tür ayrıcalıktan yararlanan çevrelerin konumlarını özellikle ortadan kaldırmayı amaçlayan sağlam bir anti-tekel politika sözkonusu ise, ülkemizde toplumsal ilerleme mümkündür.

Halkların hem toplumsal-ekonomik, hem de politik alanlarda hızla ilerlemesi için barış içinde yanyana yaşamak bir önkoşul olmakla birlikte, komünistler, değişik toplumsal sistemlere sahip ülkeler arasında barış içinde yanyana yaşamının, kendi başına sınıf savaşımının yerini alamayacağı yolundaki, Marksizm-Leninizm'in temel önermelerini de unutmuyorlar.

Yumuşama kapitalizmin temellerini yıkmaz, ama belli bir ölçüde, sal-

dırgan emperyalist çevreleri dizginler ve onun iç çelişkilerinin, kendilerini özel bir güç ve açıklıkla ortaya koyabileceği koşulları yaratır.

Ücretli emeğin sömürülmesi sistemi koşullarında, yani kapitalizm koşullarında, emekçi halkın örgütlü çabasının, ekonomik, toplumsal ve politik hakları için verdiği savaşımın yerini hiçbir şey tutmaz. Sömürücü sınıflar ve onların çıkarlarını dile getiren devlet, emekçi halkın özlemlerinin yoluna dikilirler. Bu açıdan, barış içinde yanyana yaşama, uzun erimde, toplumsal ilerlemeyi sağlayan sihirli bir çâre değildir. O, yalnızca, emekçi halk için, kendi çıkarları uğrunda savaşımları güçlendirmek bakımından daha elverişli koşulları yaratır. Günümüzde bu, global bir silâhli çatışma riski olmadan global ölçüde sınıf savaşımını geliştirmek ve tüm insanlığın toplumsal ilerlemesini sağlamak için en elverişli olanaklar sunmaktadır.

Leninizm ve dünyanın devrimci yenilenmesi

Konstantin Zarodov

Tarih Doktoru, SSCB

Uluslararası devrimci hareket, daha önceleri, bugün olduğu kadar, böylesine önemli kazanımlar sağlamış ya da dünya gelişimi üzerinde böylesine güçlü bir etki asla yapmış değildir. Devrimci güçlerin başarıları Marksizm'in temel önermelerinin, ilerici insanlık tarafından 108. doğum yıldönümü kutlanmakta olan V. I. Lenin'in fikirlerinin somutlaşmasıdır.

SBKP, Leninizm'i, insanlığın en iyi kafalarının yarattığı herşeyi özümsemiş ve emekçi halkın dünya çapındaki sınıf savaşımı deneyimini özetleyip, bunu tek bir bütün halinde harmanlayan bir öğreti olarak kabul etmektedir.

Çağımız, uluslararası arenada ve tek tek ülkelerin toplumsal yaşamlarında derin kaymaların ve şiddetli değişikliklerin olduğu bir çağdır. Dolayısıyla çağımız, çeşitli sınıflar, partiler ve eğilimlerde açılan ve savunulan toplumsal teorilerin, ideolojik öğretilerin ve politik anlayışların özellikle şiddetli biçimde sınanması çağıdır.

Marksist-Leninist fikirlerin 20. yüzyılda tarihin gerçek akışıyla karşılaştırılması ne göstermektedir? Komünistler, pratik deneyimi hep çeşitli fikirlerin doğruluğunun ya da yanlışlığının başlıca ölçütü olarak görmüş olduklarından, bunu incelemek önem taşır.

Yüzyılımızın olayları, dünya gelişimindeki temel çizginin Marks'ın, burjuva yapıdan (formasyondan) komünist yapıya doğru devrimci ilerleme perspektifine ve Lenin'in, şimdiki evrenin özünün, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş olacağı konusundaki önermesine uygun olduğunu göstermektedir. Marksist-Leninist teorinin tarihsel pratikte karşılaştırılmasından çıkan ilk ve en önemli sonuç budur.

Yaşam, komünistlerin devrimci teorisinin, en çeşitli toplumsal yapıları içeren ve, toplum bireylerinin, bütün sınıfların, kesimlerin ve grupların gerçekten çok-biçimli bir model, bütün dünyayı kucaklayan bir ulusal kültürler ve gelenekler modeli oluşturan ideolojik, toplumsal ve politik tutumları üzerinde, daha önceden, bugün yaptığı ölçüde böylesine güçlü bir ideolojik etki asla yapmamış olduğunu gösteriyor. Marksizm-Leninizm ilkelerinin günümüz gerçekliklerine ve çağdaşlarımızın ruhsal yapılarına (mizaçlarına) nasıl uygun düştüğünü saptamaya çalışırken, zorunlu olarak çıkarılması gereken ikinci sonuç da budur.

Son olarak, üçüncü sonuç da, komünistlerin devrimci teorisinin, dünya-

nın nesnel gelişimiyle birarada gelişmiş olduğudur. Kardeş partilerin teorik düşüncesi Marks, Engels ve Lenin'in öğretisini sürekli ilerletmiş, onun içeriğini zenginleştirmiş ve onun, dünya devrim sürecinde ortaya çıkan yeni sorunları çözümleme yöntembiliminin (metodolojisinin) daha üretken kullanılmasını sağlamıştır. Bu sorunların çözümüne komünistlerin etkin ve yaratıcı yaklaşımı, uluslararası komünist hareketin, günümüzün en etkin politik gücü olarak konumlarını sıkı sıkıya korumasına yardım etmekte seçkin bir rol oynamıştır.

Lenin'in, devrimin ve karşı-devrimin kendi karşılıklı bağlantıları içinde, «kendi iç mantığına göre gelişen bütünsel bir toplumsal hareket» (1) olarak görülmesi gerektiği konusundaki fikrinin yeni tanıtılarıyla karşılaşırız. Bu mantık, tarihsel bakımdan çürümüş kapitalist sistem çerçevesinde yer alan kaçınılmaz toplumsal dönüşümlerden doğan sorunlar üzerinde sürüp giden teorik tartışma deryasında açık bir şekilde dile getirilmiştir. Bu ayrıca, komünist partilerinin devrimci düşünce ve pratiğinin gelişimi ve zenginleşmesiyle birlikte, burjuvazinin, işçi sınıfının ve bütün sol-kanat demokratik hareketin yaratıcı enerjisini sermayenin çıkarlarına karar vermeyecek bir kanala yöneltmek çabasıyla, ideolojik karşı-saldırısını yoğunlaştırmış olmasında da ifadesini buluyor.

Burjuvazinin toplumda komünistleri kesinlikle yalıtılmayı umdu ettiği dönemler geride kalmıştır. Emperyalistler ve gericiler, ellerinden geldiği her yerde, hâlâ komünistleri ezmeye ve kovuşturmaya başvurmakla ve onları hükümetten uzak tutmak için hayli çabalamakla birlikte, artık burjuva ideologlar, komünist partileri karşısındaki «karantina» politikasının suya düştüğünü teslim etmek zorunda kalmaktadırlar. Onlar, giderek daha sık bir şekilde, başka bir oyuna girişmek ve çabaları, «karantina»dan «aşılama»ya yöneltmek gerektiğini ileri sürüyorlar. (2) Bu «ideolojik-politik tedavi»nin savunucuları, modern Marksizm'e, Marksizm'i benimseyenler arasında «Leninizm'e karşı başışiklik» sağlayacak şekilde esaslı dozda bir sosyal-demokratik ideoloji aşılama konusunda umutlarını gizlemiyorlar. (3)

(1) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 16, s. 119.

(2) Kapitalist dünyada son derece yetkin bir yayın olarak kabul edilen bir ABD dış politika dergisinin sayfalarında açıklanan bir anlayışın tam anlamı ve gerçek terminolojisi budur (Bkz. Foreign Affairs, Temmuz 1977, s. 814).

(3) Bu, örneğin, görevinin «Leninist komünizm»in taraftarlarını «kendi geleneksel fikirlerini yeniden değerlendirmeye» yöneltmek olduğuna inanan İtalyan burjuva gazetecisi Arrigo Levi'nin yazılarında ortaya konulmaktadır (Survey, Yaz/Güz 1976, s. 94). Başka bir yerde, o, «devrimci Leninizm»in, esas olarak sosyal-demokrat olan bir politika lehine terkedilmesini sağlamanın istenir birşey olduğunu da eklemektedir (Foreign Policy, Bahar 1977, s. 28).

Benzer şekilde, İngiliz İşçi Partisi'nin bellibaşlı bir üyesi olan Eric

Bu ideolojik kampanyanın amacı, «Marksizm'i gerçekliğe yaklaşmaktan» çıkarmaktır. Burjuvazi, ilk kez bu yüzyılın başlarında denediği bir yöntemi bir kez daha kullanıyor. Bu sıralarda, işçi sınıfı hareketi ilk kez, Marksist teoriyi, şiddetli değişiklik geçirmiş olan bir tarihsel durumda, Marks ve Engels'in bilip, çözümleyemediği koşullar içinde geliştirme sorunuyla karşı karşıyaydı. Ama bu dönemde, şimdi olduğu gibi, Marksizm'in geliştirilmesi gerekip gerekmediği sözkonusu değildi. Sorun, onun nasıl geliştirilmesi gerektiğiydi.

İkinci Enternasyonal'in sağ-kanat önderleri etrafında toplanan ve «resmi olarak» Marksizm'in ardılları olduklarını savlayan sosyal-demokratlar buna kendi bildikleri şekilde yanıt verdiler. Onların teorisyenleri açısından bu dönemin yeniliği, kapitalizmin geleceğine ve işçi sınıfı hareketinin görev ve perspektiflerine «yeni bir bakış açısı» getirmek için nedenler sağlıyordu.

Onlar, rekabetten arınmış kapitalizmin tekelci kapitalizme yol açmış olduğunu belirtiyorlardı. Ama bunu, kapitalist ekonominin tüm çelişkilerinin keskinleşmesinin temeli olarak değil de, onun (kapitalist ekonominin) bütünsel, rasyonel işleyen, dünya çapında örgütlenmiş bir tröste dönüşmesi olanağı olarak görüyorlardı.

Onlar, emperyalizmin politik gericiliğe sağladığı sallantıyı ortaya koymadılar. Bunun, burjuva demokrasisinin kendisi için bir tehdit oluşturduğunu görüyorlardı. Ama bu demokrasinin onlar tarafından savunulması, gerçekte, sermayenin iktidarının desteklenmesi biçiminde gelişti.

Sağ-kanat sosyal-demokrat önderler, tarihsel inisiyatifin burjuvaziden işçi sınıfına geçtiğini kavrayamasalar bile, seziyorlardı. Ve işçi kitesinin faaliyetini salt sendikalist, lonca hareketiyle sınırlandırmak, onların politik rolünün seçim kampanyalarının ötesine ya da, parlamento aracılığıyla ılımlı reform önerileri ileri sürmek çabalarının ötesine geçmesini engellemek için ellerinden geleni yaptılar.

Emperyalistlerin oluşturduğu dünya savaşı tehlikesini de gözardı etmediler, bu konuda uyarılar yayınlayıp, savaşa karşı bildirilere imza koydular. Ama 1914'de silâhlar gümbürdemeye başladığı zaman, sosyal-şovenizme ve emperyalist mezbahacılığın haklı çıkarılmasına saplandılar.

Son olarak, onlar, tarihin akışıyla kapitalist dünyanın sosyalist devrimin

Heffer de, komünistleri, «Rus Oktobr Devriminden önce varolan kavramlara . . .» yani, İkinci Enternasyonal Sosyal-Demokratları'nın ideolojik ve politik konularına «dönmeye» çağırılmaktadır (The Times, 7 Kasım 1977).

Bruno Kreisky benzeri İkinci Enternasyonal önderleri, bu çağrılar işitilirse, «komünistlere özgü hiçbirşeyin kalmayacağı ve onların, biraz daha devrimci konuşmaktan başka birşey yapmayan Sosyal-Demokratlar durumuna gelecekleri» umudunu açıkça dile getirmiştir (Socialist Affairs, Eylül/Ekim 1977, s. 119).

eşğine gelmiş olduğunu anlamak zorunda kaldılar, ama bunun örgütleyicileri ve önderleri rolünü almaktan da kaçındılar. Gerçekte, burjuvazinin çıkarlarının ideolojik ve politik savunucuları olarak davrandılar.

İkinci Enternasyonal önderlerinin konuşma, yazı ve politik uygulamalarında sunulan, yeni evrenin görünümü böyleydi. 1913'de Lenin bu evrenin Marksizm'e yeni utkular getirdiğini söylerken (4), O'nun, hiç de bu «resmi» sosyal-demokrat Marksizm'i kastedmediği son derece açıktır.

Başarıya ulaşan Lenin'in Marksizmi oldu, çünkü O, İkinci Enternasyonal'in ideolojik ve politik önderlerinin hatalı yolundan temelden ayrı olan bir doğrultuda Marksizm'i geliştirdi. Lenin'in ve sosyal-reformist teorisyenlerin yukarıda ele alınan dönemin sonuçları konusunda dile getirdikleri görüşlerin karşılaştırılmasından, bu ayrılığın özü açıkça ortaya çıkar.

Lenin, «örgütlü kapitalizm» konusundaki reformist anlayışa karşı olarak, kendi bilimsel emperyalizm teorisini yarattı ve, tekelci kapitalizmin burjuva formasyonun son aşaması ve sosyalist devrimin arifesi olduğu sonucuna vardı.

Lenin, burjuva demokrasininin reformist savunucularına karşı olarak, demokrasi savaşımının sosyalizm savaşımından ayıramayacağını gösterdi; burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime dönüştürülmesi teorisini kapsamlı bir şekilde esaslandırdı ve işledi.

Lenin, işçi sınıfı hareketini burjuva toplumun politik sistemiyle ve devletle «bütünleştirmek» konusundaki oportünist çabalara karşı olarak, proletarya hegemonyasının, işçi kitlelerinin ve tüm ilerici ve demokratik güçlerin tekellerin ve sermayenin baskısına karşı devrimci savaşımının utkan gelişimini belirleyen bir etmen olduğunu ve işçi sınıfının, yolgösterici rolünü etkin bir şekilde yerine getirecekse, kendi, tutarlı devrimci partisine gerek duyduğunu gösterdi.

Lenin, militarizmin ve şovenizmin gürültülerine pabuç bırakan uzlaşılara karşı olarak, emperyalizmin çelişkilerinin askersel keskinleşmesi olgusundan, emekçi halkın uluslararası dayanışmasının barışın korunması açısından büyük önem taşıdığı sonucunu çıkardı ve, herşeye karşı emperyalist bir savaşın patlaması olasılığı karşısında, bunu, ezenlere ve sömürönlere, militarizmin toplumsal taşıyıcılarına karşı bir savaşa dönüştürme şeklindeki devrimci belgisini ileri sürdü.

Son olarak, Lenin, yakın bir zamanda işçi sınıfınının iktidarı ele alması fikrinden bile korkan sosyal-reformistlere karşı olarak, kaynaşmış bir sosyalist devrim teorisi yarattı, bunun başlangıçta bir ülkede utkuya ulaşabileceğini ve gerçekten utkuya ulaşması gerektiğini kanıtladı; Partisine ve emekçi halk kitlelerine, bıkip usanmadan, devrimci savaşım sanatını öğ-

(4) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 23, s. 4.

retti ve 1917 Büyük OktoBr Devrimi'nin hazırlanmasını ve tamamlanmasını kişisel olarak yönetti.

Lenin'in İkinci Enternasyonal önderleriyle ideolojik polemîği, sonul olarak, Marksizm'in teorik lafzı konusunda bir tartışma değil, Marks'ın öğretisine yönelik karşıt sınıfsal yaklaşımların bir çatışması idi.

Gerçekten, sosyal-demokrat reformistler, Marksist terminolojinin bütün kılıfını kullanmakla birlikte, pratikte bunları sermayenin çıkarlarına uydurdular ve, ideolojik ve politik manevralarıyla da onları korudular ⁽⁵⁾. Daha sonraları, devlet yönetiminin dümenine geçmeyi becerdikleri çeşitli kereelerde, kendi eylemleriyle, istisnasız, kendi Marksizm yorumlarının, tekellerin ve sermayenin iktidarını örtmeye yarayan bir politik dekor değişikliğinden fazla birşeye yol açmadığını şaşmazlıkla doğruladılar.

Lenin ise, tersine, günün temel sorunlarına ve dolayısıyla Marksizm'in gelişimine yaklaşımının temeli olarak proletaryanın sınıfsal konumlarını benimsedi. Lenin'in düşün ölçütü işçi sınıfının yüce amaçları, bunları elde etme olanağı ve bunların, şu ya da bu ülkenin somut koşullarında etkin biçimde gerçekleştirilme yolları idi. Sonuç olarak, Marksizm-Leninizm, devrimci savaşımında uluslararası işçi sınıfına çağır açıcı utkalarını sağlayan ideolojik ve teorik bir yolgösterici durumuna geldi. 20. Yüzyılın kendisi, «Marksizm nasıl geliştirilmelidir» sorusuna biricik doğru yanıt – Lenin'in yanıtı – olduğunu göstermiştir.

Bu, burjuvazinin hanidir anlayamadığı birşeydir. Bu nedenle o, işçi kitlelerini, günümüzde ortaya çıkmış yeni sorunları en iyi çözüme yolunun eski sosyal-demokrat reçeteler olduğuna inandırma gayretlerini bir yana atmamış ve onların, işçi sınıfının politik hareketinin «Leninistleşmesi»ni reddetmesini istemiştir.

Lenin, Marks'ın öğretisinin en önemli özelliğinin, Marks'ın karşıtlarınca bile kabul edilen bu özelliğın onun fikirlerinin dikkate değer tutarlılığı ve bütünselliği olduğuna inanıyordu. Marksizm felsefesinin «tek parça çeliktен dökülmüş» olduğu, bu yüzden «nesnel doğrulardan ayrılmadan, gerici-burjuva sahtekarlığının ağına düşmeden temel bir öncülü, esaslı bir bölümü ortadan kaldırmanın olanaksız olduğu» ⁽⁶⁾ şeklindeki Lenin'in ünlü

(5) Daha yüzyılın başlarında, en gerici çevreleri de içinde olmak üzere burjuvazi, «Marksist» biçimde süslenmiş fikirler ve anlayışları kullanarak kendi çıkarlarını gütmeyi öğrendi. Örneğın Rusya'da, çarlık hükümetinin, öğrencilerin kafasından (popülist bir eğilim olan) Halkın İradesi'nin (Narodnaya Volya-ç) bıraktığı isyankâr fikirleri çıkarmak için toplumsal gelişim yasaları konusunda (günümüz burjuva «Marksologları»nın çığırkanlığını yapmakta olduğu biçimde) soyut spekülasyonlar umud ederek, üniversitelerde «legal Marksizm»in öğretilmesini bile bir ölçüde teşvik ettiğini anımsayalım.

(6) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 18, s. 346.

görüşünü de biliyoruz. Lenin'in kendi teorik zekası, Marks ve Engels tarafından yaratılan devrimci bilimin bütünselliğini korumaya adanmıştı.

Marks ve Engels'in bilimsel düşüncesindeki ilerlemeler Leninizm'in teorik başarılarında, Lenin'in ismiyle organik bir şekilde bağlı olan bütün bu fikirler sisteminde tam olarak somutlaşmaktadır. Doğal bilimlerdeki buluşların ve dünyanın toplumsal-politik yaşamındaki değişikliklerin bilimsel bir özetini içeren Lenin'in felsefi yapıtları, yalnızca geçersiz olmamakla kalmamış, aynı zamanda, bilimsel bilgideki yeni durumlara ve yeni çevrelere uygun olarak, diyalektik ve tarihsel materyalizmin temel önermelerine daha somut biçim ve derinlik de vermiştir. Lenin'in emperyalizm öğretisi, Marks'ın kurduğu kapitalist toplumun politik ekonomisini geçersiz kılmamış, onu geliştirmiş ve zenginleştirmiştir. Lenin'in, sosyalist devrim ve sosyalist bir toplum kuruculuğu teorisi, kendi yeni ve atılgan fikir zenginliği açısından, sağlam bir şekilde, Marks ve Engels tarafından atılan bilimsel sosyalizmin temellerine dayanmaktadır.

Sonuç olarak, Marks'ın öğretisine organik olarak bağlı olan bütünsellik ve tutarlılık, Marksizm-Leninizm'in uluslararası işçi sınıfının bütünsel devrimci biliminin ayırıcı özellikleri olarak, bütünüyle korunuyordu.

Burjuva ve reformist ideologlar, Marks, Engels ve Lenin'in teorik kalıtının bu bütünselliğinin muazzam gücünün çok iyi farkındadırlar. Bu nedenle onlar, Marksizm-Leninizm'in kimi bileşke bölümlerinin ötekileriyle uyummadığı, onun yöntemlerinin bütünüyle uygulanmasının onun teorisinin kazanımlarını çürütmekten başka işe yaramayacağı, vb. izlenimini yaratmak çabasıyla, sürekli olarak, Marksizm-Leninizm'de iç çelişkiler bulmaya çabalayıp duruyorlar. Onlar, özellikle, Lenin'i Marks ve Engels'le, Leninizm'i Marksizm'le karşı karşıya getirmek için hayli çaba harcamışlardır.

Lenin'in «Marksizm'den ayrılmış» olduğu savı, ilk olarak, 60 yıl önce sağ-kanat sosyal-demokratlar tarafından yapılmıştı. (Birçokları arasında yalnızca biri olan) Karl Kautsky, Lenin'in ve Partisinin «revizyonizmi» konusunda yazmaya toplanca kağıt harcadı. Bugün ise, burjuva ve reformist ideologlar iki katı bir enerjile bu görüşü ileri sürmektedirler. «Marks'ın doktrinine yabancı birşey olan Lenin'in revizyonizminin asıl anlamını açığa vurmak» için hiçbir olanağı kaçırmıyorlar. (7)

Leninizm'e karşı saldırılarda kullanılan başlıca ve alışılmış sav, Lenin'in

(7) Heinz Aborsch'ın, Almanya Sosyal-Demokrat Partisi'nin haftalık yayın organında Lenin'in «revizyonizmi» konusunda söylemiş oldukları, kesinlikle böyledir (Vorwärts, 27 Ocak 1977, s. 29).

Lenin'in yazılarında Marksizm'in «revizyona uğradığı»nı savlayan Raymond Aron'a, burjuva politik düşüncesinin bu ünlü sözcüsüne de işaret edilebilirdi (R. Aron, Plaidoyer pour l'Europe decadente, Paris 1977).

öğretisinin «devrimci savaşçılık» dışında hiçbir şey içermediği fikridir (8). Onu, 19. yüzyılın «akademik» Marksizm'inden sözümona ayırdeden şey budur. Onlar, Marks'ın teorisinin patlayıcı bir devrimci güç kavramı içermediğini, oysa Lenin'in bütün görüş sistemine bunun nüfuz etmiş olduğunu ileri sürüyorlar.

Ama aslında bu doğru mudur? Herşey bir yana, dünyayı açıklamanın yetmediğini ve onu değiştirmek gerektiğini söyleyen Marks değil miydi? Kapitalizmin yerini, kaçınılmaz bir şekilde sosyalizmin almasının, bu devrimci dönüşümün bilimsel kanıtını ilk veren Marks değil miydi? Başlıca başarılarından birinin, sınıf savaşımı teorisini proletarya diktatörlüğü fikrine değin genişletmiş olması olduğuna inanan Marks değil miydi? Ancak toptan bir cahillik varsayımı altında, Marksizm'in kurucularını devrimci dünya görüşünden yoksun «ılımlı liberaller» olarak betimlemek mümkündür.

Görmüş olduğumuz gibi, Lenin, Marksizm'in gelişimine Marksist bir yaklaşımı benimsedi, yani proletaryanın sınıfsal çıkarlarını rehber edindi. Lenin'in kendi teorik düşüncesi, Marksizm'in bilimsel önermelerine dayanıyordu ve O, bunları değiştirmede, geliştirdi. Benzer şekilde, Leninizm'in devrimci ruhu da, doğrudan, Marks'ın doktrininin devrimci özünden kaynaklanmaktadır.

Elbette bu, Lenin'in yapıtları ile Marks ve Engels'in yazılarında ileri sürülen fikirler toplamı arasında hiçbir fark olmadığı anlamına gelmez. Bir fark vardır ve bu da doğaldır, çünkü Marksizm, üzerinde sürüp giden tüm değişikliklerle birlikte nesnel dünyayı yansıtan canlı bir teoridir.

20. yüzyıl 19. yüzyıldan çok daha devrimci olduğunu ortaya koymuştur. Lenin, yeni aşamanın özünü gerçekten Marksist bir şekilde değerlendirmiş, yazılarında onun devrimci eğilimini – ki, bu onun mihenk taşıdır – yansıtmıştır. Bu yüzden, onun yapıtlarında devrim bilim ve sanatının çeşitli yollarının, Marksizm'in kurucularının yapıtlarında olduğundan çok daha sık ve daha somut olarak ele alınmış ve çözümlenmiş olması doğaldır. Eğer bu Marks'ın «değiştirilmesi» ise, kuşkusuz, yalnızca, çağımızın devrimci niteliğinden hoşlanmayanlar açısından öyledir.

Marksizm'in temel ilkelerini, fikirlerini ve önermelerini savunmakta kimse Lenin kadar tutarlı değildi. Aynı zamanda, değişen durum karşısında şu ya da bu sonucu düzeltmek gereğini ileri sürmekte, ya da devrimci

(8) Aron, Lenin'in, «devrimci idealizm» ve «fanatizm» dışında Marksizm'e hiçbir katkı yapmamış olduğuna okurlarını inandırmak istiyor (bkz. *l'Express*, 7–13 Kasım 1977, s. 63). İtalyan Sosyalist Partisi'nin önderlerinden biri olan Bettino Craxi, «Lenin'in Marksizmi»nin, «iradecilik ve aşırılık yoğunlaşmasından . . . başka birşey» olmadığını savlıyor (*Socialist Affairs*, Temmuz/Ağustos 1977, s. 88).

teori, strateji ve taktiği geliştirmekte de kimse Lenin'den daha kararlı değildi.

«Bir Marksist'in gerçek yaşam, gerçekliğin hakiki olguları konusunda bilgi sahibi olması ve dünün teorisine yapışıp kalmaması gerektiğinde»⁽⁹⁾ ısrar eden Lenin'in kendisiydi. Onun bütün teorik ve politik çalışmasının kopmaz bir ilkesi olan bu fikir, Lenin tarafından, devrimci faaliyetinin görece ilk döneminde şöyle formüle edilmişti: «Biz, Marks'ın teorisini tamamlanmış ya da dokunulmaz birşey olarak almıyoruz; tersine, onun yalnızca, sosyalistlerin, yaşama ayak uydurmak istiyorlarsa, her yönde geliştirmeleri gereken bilimin temel taşını atmış olduğuna inanıyoruz»⁽¹⁰⁾.

Leninizm'in kendisi, Marksist düşünceyi her yönde geliştirmiş bir öğretiler. Böylelikle, Marks ve Engels'in attığı temeller üzerinde sağlam bir şekilde durmaktadır.

Leninizm'in 19. yüzyılın son onyılı ile 20. yüzyılın ilk çeyreğine rastladığı doğrudur. Ama bugün, yüzyılımız sona ererken bile, Leninizm fikirleri dünyanın her kıtasındaki, işçi sınıfının devrimci politik partilerinin yolunu aydınlatıyor. Lenin'in isminin Rusya'yla, Rusya emekçi halkının hareketiyle ve savaşımla ve Ekim Devrimi'yle sıkı sıkıya bağlı olduğu da doğrudur. Ama hangi enlem ve boylamda olursa olsun, sosyalizm ve özgürlük savaşçıları Lenin'i hep, yalnızca Rusya ölçüsünde değil, en büyük uluslararası ölçüde bir önder olarak görmüşlerdir.⁽¹¹⁾

Bugün Marksizm-Leninizm, bölünmez bir bütün olarak, canlı pratiğin gereksinimlerine uygun bir şekilde, komünistlerin devrimci teoriyi daha da geliştirmesi için güvenilir bir bilimsel temel sağlamaya devam ediyor. Çağımız, çözümlü için hazır formüller aramanın boşuna olacağı birçok sorun ortaya çıkarmaktadır. Komünistler de, ne Marks'ın ne Lenin'in yazılarında böylesi formüller aramaktadırlar. Onlar Marksist-Leninst teoriye yaratıcı bir yaklaşım yapmakta, onu sürekli genişletip geliştirmekte, kendi ülkelerinin koşullarında emekçi halkı sosyalist bir topluma götürebilecek yol ve araçları bulmanın yalnızca meşru değil, aynı zamanda da zorunlu olduğuna inanmaktadırlar. Bu, gerçekten, Leninizm'in özüne ve ruhuna tam olarak uygundur.

Lenin, sık sık, sosyalizm bir bilim olduğundan ona bir bilim olarak davranılması gerektiğini söylerdi⁽¹²⁾. Günümüz devrimci hareketinin öncü güçleri Leninizm'i bir dogmalar derlemesi ya da bir «politik soru-yanıt

(9) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 31, s. 135.

(10) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 4, s. 184.

(11) Antonio Gramsci, bu fikri şöyle dile getiriyordu: «İliç derin olarak ulusalı ve onun Avrupaçılığı da bu kadar derindi» (bkz. Hapishane Defterleri).

(12) Bkz. V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 6, s. 27.

derlemesi» olarak değil, bir bilim olarak görüyorlar. Öte yandan, Leninizm'in bilimsel içeriğinin yadsınması, şimdi, burjuvazinin ve reformistlerin işçi sınıfına ve sosyalizme karşı yürüttükleri ideolojik saldırının en belirgin etmeni halindedir.

Onlar, Lenin'in teorisinin önemini «sınırlandırmak» çabasıyla, onu yalnızca belirli bir tarihsel döneme değil, aynı zamanda geçmişteki belirli özgül olaylara da hapsedmeye çalışıyorlar. Bu, örneğin, Leninizm'in, Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı koşulların bağlamı dışında «düşünülemeyeceği» fikrini doğurmuştur. Leninizm'i, birkaç önermeden ibaret ilkel bir şema olarak sunmak yolunda bile çaba harcanmış ve bunlar bile, kendi mantıksal ve tarihsel bağlamları dışında sunulmuşlardır. ⁽¹³⁾

Böylesi bir Leninizm görüşünü ileri sürenler, onun esas konularını ve başlıca vargılarını tartışmaktan kaçınıyorlar. Onun ana konusu, kapitalizmden sosyalizme devrimci geçişin ve sosyalist bir toplumun kurulmasının genel yasalarıdır. Onun, bu yasalarla ilgili başlıca vargıları, 20. yüzyılın bütün devrimci tarihi tarafından tam olarak doğrulanmıştır. Bunlar, tüm utkan sosyalist devrimlerin pratiği tarafından doğrulanmışlardır. Ters olarak, bunlar, bir bakıma, devrimcilerin sosyalizm savaşımında kimi kereler karşılaştıkları yenilgiler tarafından da kanıtlanmışlardır.

«Dünya sosyalizminin bütün gelişim deneyimi», demiştir Leonid Brejnev, başka şeylerin yanısıra, şunların da inandırıcı, kanıtını sağlamaktadır:

«İktidar, devrimin ana konusu olmaya devam etmektedir. Ya, tüm öteki emekçi halka bağlaşılarak faaliyet gösteren işçi sınıfının iktidarı, ya da burjuvazinin iktidarı. Üçüncü bir olanak yoktur.

Reel politik iktidarı kazanmış olan işçi sınıfı ve onun bağlaşıkları, ancak bunu kapitalist ve öteki sömürücülerin toplumsal-ekonomik egemenliğine son ver vermek için kullanırlarsa, sosyalizme geçiş olanağı vardır.

Ancak, işçi sınıfı ve öncüsü, komünistler, yeni toplumu kurma savaşımında emekçi halk kitlelerini esinlendirebilir ve birleştirebilirler, ve ekonomiyi ve tüm toplumsal ilişkileri sosyalist çizgiler boyunca dönüştürebilirlerse, sosyalizm kazanabilir.

Ancak, emekçi halkın iktidarı sınıfsal düşmanın saldırılarına (ve böylesi,

⁽¹³⁾ Örneğin, Kaliforniya Üniversitesi Profesörü Robert Wesson, Leninizm'in, bir Rus Marksizmi'nden, Tanrı'nın yolladığı genel savaş lanetiyle yeni bir yaşam belirtisi kazanan Marksizm'den fazla birşey olmadığını söylemektedir (bkz. R. Wesson, Why Marxism? The Continuing Success of a Failed Theory. New York, 1976, s. 49, 59). ASDP Başkanı Willy Brandt, Lenin'in kapitalizm çözümlemesinin ve onun çelişkilerinin yalnızca, «Rusya tarihinin temelini tümüyle farklı türden olması»na dayandığını söylemektedir (Socialist Affairs, Temmuz/Ağustos 1977, s. 92).

hem iç, hem de, büyük bir olasılıkla, dış saldırılar kaçınılmazdır) karşı devrimi savunabilirse, sosyalizm, konumlarını pekiştirebilir.» (14)

Lenin'in öğretisinin «eleştirilenleri», onun, toplumun devrimci dönüşümünün temel yasalarını gösterirken, bunlardan evrensel ölçüde zorunlu kılışlar çıkarmadığını iyi bilmektedirler. Onlar, «herbir ülkede tek bir uluslararası görevi yerine getirmenin somut biçiminde neyin ulusal olarak özgül ve ulusal olarak ayırdedici olduğunu araştırmak, incelemek, öngörmek ve kavramak» (15) gereği olmadan, Leninizm'in de var olmayacağını bilirler. Ama, burjuva ve reformist ideologlar, devrimci bir teori somut savaşım koşullarını gözönüne almak gereğini vurgularsa, onun, bu gerçeğe ötürü, kendisini, kendi evrensel önemini yadsımaya yöneldiğini savlıyorlar. Onlar, farklı ulusal ve bölgesel durumlarda Marksist-Leninist teorisinin somut olarak uygulanmasının, Marksizm'in eninde sonunda ve kaçınılmaz bir şekilde gelip dayanacağı «teorik çoğulculuk»a vardığını savlamaktadırlar. (16)

Bu durumda, Leninizm'in karşıtlarının belirtmeyi yeğlemedikleri şey, Marksizm'in, sosyalizm savaşımında ve sosyalist kuruculukta genelini, özeli ve tekilin diyalektiği konusundaki buluşudur. Lenin'in öğretisinin gücü; bir yandan, onun, devrimcileri, savaşımı geliştirmeleri için, yer ve zaman özgüllükleriyle bağlantılı koşullarca sağlanan her olanağı en yaratıcı biçimde kullanmaya yöneltmesinde ve öte yandan da, bu savaşımındaki nesnel olarak zorunlu yönleri anlamalarını sağlamasında, böylelikle de, onları, sözkonusu politik durumda daima kimi gerekçeleri bulunabilecek olan gerçekleşmeyecek umutlara kapılmaktan kurtarmasında yatmaktadır.

Leninizm'in en etkin yönlerinden biri olan bu devrimci diyalektik, Marksist-Leninist partilerin, aynı zamanda yerel somut koşullara da uyan genel teorisinin önermelerini rehber edinerek, kendi strateji ve taktiklerini bağımsız bir şekilde hazırlamak şeklindeki tutarlı çizgilerinde ifadesini bulur.

Lenin, devrimci diyalektiğin Marksizm'in en can alıcı etmeni olduğunu vurgulamıştır (17). Bununla birlikte, burjuva ve reformist ideologlar tersini

(14) Information Bulletin, Uluslararası Barış ve Sosyalizm Yayınları, Özel Sayı, Prag, No. 23-24, 1977, s. 17.

(15) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 41, s. 77.

(16) İspanya Sosyalist Halk Partisi Başkanı Enrique Tierno Galvan, Marksizm'in değişik yorumlanmasını hoş karşılamakta ve bu tür «çoğulculuğun» ilerleme demek olduğunu söylemektedir. O, ayrıca, «bölgesel Marksizm» fikrini de savunmaktadır (E. Tierno Galvan, Espana y el socialismo, Madrid, 1976, s. 225-227).

Ayrıca, Aron'un da, Marksizm-Leninizm'in şimdiki durumunda «çoğulculuğa yönelik bir eğilim» keşfettiğini görüyoruz. O, bunun doğal bir eğilim olduğunu söylemekte ve bunun, «sosyalizmin benliğini yitirmesiyle» sonuçlanacağını ummaktadır (Agy).

(17) Bkz. V. I. Lenin, Tüm Yapıtları, c. 45, s. 378.

ne kadar söylerse söylesinler, bundan, Marksist-Leninist doktrinin «geri kalanı»nın, yani bu yöntemle ele alınan teorik doğrularının, zamanın akışıyla anlamsız bir hale gelen «doktriner dogmalar» olduğu ve Leninizm teorisinin, dünyanın 20. yüzyıldaki reel toplumsal, devrimci gelişimini karşılamak açısından «epeyce dar» bir duruma geldiği anlamı çıkmaz.

Leninist teorinin organik bir bölümünün – onun, kapitalizmden sosyalizme devrimci geçiş yasalarının – hiçbir şekilde tarihsel pratiğin «yerini almamış» olduğunu önceden belirtmiştik. Ama bu konuya daha geniş açıdan bir bakalım. İnsanlığın bugünkü yaşamının ve dünya devrim sürecinin bellibaşlı sorunlarını ele alalım.

Savaş ve barış sorunu, yumuşama, ulusların evrensel güvenliğini pekiştirmek için bütün bir uluslararası ilişkiler sistemini yeniden-kurma sorunu böylesi sorunlardır. Herşey bir yana, bunların çözümü için ilerici, devrimci güçlere bilimsel bir temel sağlayan, Lenin'in, karşıt toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşaması fikri değil midir?

Uluslararası anti-empyalist savaşta sosyalizmin, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş güçlerinin etkileşimi sorunu böyle bir sorundur. Marksist düşünce tarihinde bu sorunu ilk kez formüle eden ve etraflı bir şekilde işleyen Lenin değil miydi?

Sınıfsal bağlaşımlar, geniş anti-tekel cephe ve bunların sosyalizm savaşımında rolü sorunu böylesi bir sorundur. İşçi sınıfı için böylesi bağlaşımların gereğine dayanan ve toplumsal bakımdan «saf» devrimlerin olanaksızlığını gösteren, tam olarak geliştirilmiş bir teoriyi içeren Leninizm değil midir?

Sosyalist bir toplumu kurmanın biçim, yol ve araçlarını zenginleştirmek için somut tarihsel ve ulusal koşulların yaratıcı bir şekilde kullanılması sorunu böyle bir sorundur. Marksist teorinin genel ilkelerini yeni toplumsal sistemi kurma ve utkan bir şekilde yerleştirme pratiğine, bu özgül güncel pratiğe başarılı bir biçimde uygulamanın ilk örneğini veren Lenin değil miydi?

Bununla birlikte, Leninizm'in sonul bilimsel – ve sonuç olarak, evrensel – önemi, yalnızca, çözümleri için Leninist teorinin en inandırıcı yanıtlar sunduğu günümüzün başlıca sorunlarını sıralayarak belirlenemez. Bu, Leninizm'in, nesnel dünyanın süreç ve fenomenlerinin bitmez tükenmez çeşitliliğini ve karmaşık topluluğunu yansıtan, organik biçimde kaynaşmış bir öğreti olarak, aynı derecede bitmez tükenmez bir fikir zenginliği sunmasıyla belirlenmektedir.

Rusya proletaryasının iktidar savaşımı döneminde olduğu gibi bugün de, yaratıcı gelişmiş sosyalist toplum çalışmalarında Sovyet komünistleri Lenin'in fikirlerini güvenle izlemektedirler. SBKP Merkez Komitesi'nin «Bü-

yük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. Yıldönümü Üzerine» kararında şöyle deniliyor: «Marksizm-Leninizizm, biricik doğru komünizm bilimi, halkın devrimci yaratıcı çabasına politik bakımdan yölgösterme sanatı, daha aşılmamış bir sanat olmuştur ve öyle kalmaktadır. Marksizm-Leninizizm'e onun güçlü, yaşam verici yaratıcı ruhuna bağlılık komünist kuruculukta, işçi sınıfının, tüm emekçi halkın çıkarları uğruna verilen savaşımında başarının başlıca koşulu ve güvencesidir.»⁽¹⁸⁾

Söylemek gereksizdir ki, Lenin'in Marks'ın öğretisini geliştirmedeki seçkin rolü, 20. yüzyıldaki devrimci işçi sınıfı hareketinin öteki önderlerinin Marksist teorinin zenginleştirilmesine yaptıkları olumlu katkıyı hiç de azaltmaz, çünkü onların yaratıcı düşünceleri, gerçek devrimcilerin düşünceleri olarak, zorunlu bir şekilde, Lenin'in kendi düşünceleriyle aynı rotayı izlemiştir. Lenin, teorik-ideolojik ve politik savaşımında, Marksizm'in kurucularının öğretisini sürdüren ve geliştiren arkadaşlarına daima büyük bir değer verirdi. Uluslararası devrimci hareketin seçkin önderleri de, kendi hesaplarına, Lenin'in teorik dehasına, onun faaliyetlerine ve kişiliğine karşı daima derin bir saygı borcu ödemişlerdir. 1969 Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı'nın oybirliğiyle kabul ettiği ve dünyanın devrimci yenilenmesi savaşımında Leninizm'in bayrağını daha da yükseklerde dalgalandırmak çağrısı yapan, V. İ. Lenin'in 100. Doğum Yıldönümü Çağrısı bunun ekileyici bir kanıtını sağlamaktadır.⁽¹⁹⁾

⁽¹⁸⁾ Information Bulletin, No. 3, 1977, s. 18.

⁽¹⁹⁾ 1969 Moskova Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı, Barış ve Sosyalizm Yayınları, Prag, s. 41.

Devrimci iradenin kararlılığı

«Afrika'nın görünümü» dizisine devam eden dergimiz bu sayısında, özel muhabirinin, Marksizm-Leninizm temelinde dayanan sosyalist doğrultuda yol alacaklarını ilân eden iki ülkenin devlet adamlarıyla yaptığı görüşmelere yer vermektedir. Bu ülkelerden birincisi şu sıralarda çetin günler geçiren sosyalist Etiyopya'dır. Bu ülke iç gericiliğin arsız arasız kışkırtmalarına ve Somali ile bölücülerin saldırılarına karşı koymaktadır. Muhabirimizin Etiyopya'nın yöneticilerinden B. Bayigh ile yaptığı görüşmenin önemli bir kısmı ulusal demokratik devrimin çözdüğü olumlu sorunları kapsamaktadır. Kongo İşçi Partisi Askersel Komitesi başkan yardımcısı D. Sassou-Nguesso ile yapılan görüşme de Kongo Halk Cumhuriyeti'nin sorunlarıyla ilgilidir. Bilindiği gibi bu ülkede, başkan M. N. Gouabi'nin 1977 Martında kahpece öldürülmesinden sonra olağanüstü önlemler alınması zorunluğuydu duyulmuştur.

Bu yazı dizisinin son makalesini ise Cezayirli komünistlerden A. Malki yazmıştır. Yazıda ülkesindeki devrimci sürecin bugünkü aşaması anlatılmaktadır.

ETİYOPYA DEVRİMİNİN YAŞADIĞI ÇETİN GÜNLER

Berhanu Bayigh

Sosyalist Etiyopya Geçici Askersel Yönetim Konseyi (GAYK)
Daimi Komitesi üyesi

Soru: Bundan önceki görüşmemizde (1) GAYK'nin ulusal demokratik devrim programını onayladığını söylemiştiniz. Bu program Etiyopya'daki devrimci sürece ne gibi yenilikler getirmiştir?

Yanıt. Ulusal demokratik devrim programı bizdeki devrim sürecinin başlıca doğrultularını belirlemekte, Etiyopya'nın sosyalizm yoluna girdiğini onaylarken, ulusal demokratik aşamada işçi sınıfı tarafından yönetilen demokratik halk cumhuriyetinin kurulmasını amaç olarak göstermektedir. Böylelikle, programda belirtildiği gibi, «sosyalizme geçiş için sağlam bir temel» sağlanmış olacaktır.

Görüldüğü gibi biz kapitalist olmayan yoldan kalkınma teorisini benimsemekteyiz. Memleketimize «sosyalist Etiyopya» adını veriyorsak, bununla

(1) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 8, 1976.

sosyalist toplumu kurduğumuzu söylemek istemiyoruz. Sadece hangi eğilimde olduğumuzu, ne amaç güttüğümüzü belirtmek istiyoruz. Şimdilik ulusal demokratik devrim aşamasındayız ve sosyalizm kuruculuğuna başlamak için daha bir hayli zaman gerektiğini biliyoruz.

Günümüzde başlıca amacımız, programda da belirtildiği gibi, Etiyopya'da da faaliyet yürüten tüm Marksist-Leninist örgüt ve grupları bir araya getirmektir. Bunun yanı sıra her düzeyde işbirliğini örgütlemek ve daha sonra, ortak bir platform temelinde birleşmiş bir cephe kurmak amacındayız. Nihayet ideolojik birlik temelinde örgüt birliğini sağlayarak, proletaryanın Marksist-Leninist partisini kurmayı düşünüyoruz. Tüm anti-feodal ve anti-emperyalist güçleri birleştirecek geniş bir cephe kurmak yakın amacımızdır. Bunun tam başarı sağlaması için ise Marksist-Leninist bir parti yönetimi zorunludur. Bu Yönetime bütün yığınsal örgütler (sendikalar, kadın ve gençlik örgütleri vb.) ve aynı zamanda Marksist-Leninist olmasalar bile tüm ilerici, demokratik partiler katılacaktır. Bu örgütlenmede temel koşul emperyalizme, feodalizme ve bürokratik kapitalizme karşı savaşı öngören programın benimsenmesidir. Bugünkü Etiyopya toplumunun yarı-feodal, yarı-kapitalist niteliğini bu üç gerici sınıfsal güç birlediğinden devrimin görevi bu duruma son vermektir. Geniş bir devrimci cephe oluşturularak demokratik halk cumhuriyetini de ilân edecek bir Ulusal Meclis için seçimler yapılması mümkün olacaktır.

Şu halde Etiyopya devriminin başlıca amaçlarından biri iktidarı halka teslim etmektir. Bunun için de geniş bir ulusal demokratik cephenin yöneticiliğini yapacak Marksist-Leninist bir proletarya partisi kurulması zorunludur.

Bugün Etiyopya'da faaliyette bulunan Marksist-Leninist beş devrimci örgüt ve grup vardır: «Etiyopya Sosyalist Hareketi», «Marksist-Leninist Devrim Örgütü», «Devrim Alevi», «Proletarya Birliği», ve «Etiyopya'da Ezilen Yığınların Devrimci Savaşı». Bu örgüt ve gruplar 1977 yılı Haziranında, ortak bir «eylem birliği» programı temelinde «Marksist-Leninist Örgütlerin Birleşmiş Cephesi»ni oluşturmuşlardır. Bununla birlikte bu örgütler şimdilik bağımsızlıklarını sürdürüyorlar.

Daha devrimin başlangıç sıralarında memlekette demokratik yığın örgütleri oluşmaya başladı. Bunların en önemlisi 1977'de kurulan Etiyopya Sendikalarıdır. Bugün sendikalar ülke çapında işletmelerde, endüstri kollarında faaliyet yürütmektedirler. Bu yeni sendikalar gerici çevreleri son derece tedirgin etmektedir. Etiyopya Sendikalarının ilk ve ikinci başkanlarının karşı-devrimci teröristler tarafından öldürüldüğünü herhalde biliyorsunuzdur. (2)

(2) Tewodros Bekele 1977 Şubatında, Temesgen Madebo ise aynı yılın Eylülünde öldürülmüştür. (R. N.)

Köylü dernekleri ülkedeki yığınsal demokratik örgütlerin çok önemli bir halkasını oluşturmaktadır. Yerel dernekler bölgeler ve eyaletler çapında oluşmuş derneklere katılan delegeleri seçmektedirler. Kurulma süreci içinde bulunan Etiyopya Köylüleri Derneği 1977 yılının Eylül ayında ilân edilmiştir. Şimdiye kadar 7 milyondan fazla köylü ailesini temsil eden köylü dernekleri oldukça geniş haklara sahiptir. Bunlar bir tür yerel yönetim görevini yükümlenmişlerdir. Yürütme, adalet ve güvenlik organlarına sahiptirler. Her yerde, belirli bir askersel eğitim gören ve silâhlendirilmiş olan yerel savunma birlikleri kurulmaktadır.

İkinci bir yığınsal örgütlenme biçimini kentliler dernekleri oluşturmaktadır. Bu tür derneklerin («kebele») sayısı bini aşkındır, ve bunlar yüksek düzeyde merkezi kent dernekleri meydana getirmek için birleşmektedir. Her derneğin üyeleri yürütme organlarını seçmektedirler. Merkezi Kent Dernekleri Kongresi örgüt içinden üç kişi seçmekte ve bunlardan biri hükümet tarafından kentin belediye başkanlığına atanmaktadır. Kentliler Dernekleri aynı zamanda adalet, güvenlik organları ve savunma birlikleri meydana getirmektedir.

Kadın ve gençlik dernekleri de kurulmaktadır, fakat bunlar ulusal değil, yerel çaptadır. Şunu da belirtmek lâzımdır ki, çeşitli derneklerin, her düzeydeki yöneticileri karşı-devrimcilerin terörüne hedef olmaktadır. Bu da emperyalizmin ve gericilerin, yığın örgütlerinin kurulmasını ve devrimci görüşleri benimsemesini kendileri için büyük bir tehlike saydıklarını bir kez daha ortaya koymaktadır.

Soru. Etiyopya devriminin sosyal ve ekonomik alanlardaki başarıları ve sorunları nelerdir?

Yanıt. Her şeyden önce, belki de Afrika'nın en radikal toprak reformu olan reform üzerinde durabiliriz. GAYK'nin 1975 yılı Martında kabul ettiği direktifler gereğince kırsal bölgedeki tüm topraklar millileştirilmiş ve Etiyopya halkının kolektif mülkiyeti ilân edilmiştir. Bu, nüfusun % 90'ı köylü olan memleketimiz için çok önemli bir adımdır. GAYK'nin direktifleri aynı zamanda her türden icarın kaldırılmasını, borçların silinmesini vb. sağlamıştır. Artık ülkede toprak satılamaz, bölünemez, tutuya konulamaz.

Her köylü ailesine 10 hektarı geçmemek üzere parasız olarak faydalanacağı toprak dağıtılmaktadır. Büyük işletmeler bölünmemekte, burarlarda devlet tarım işletmeleri kurulmaktadır. Köylü derneklerinin hem hizmet, hem de üretim kooperatifleri meydana getirmeleri teşvik edilmiştir. Köylüler kendi topraklarını işlettikleri gibi, kooperatif tarlalarında da çalışmaktadırlar. Bu arada aile büyüğü ihtiyarlamış olan, ölen, ya da cephede bulunan ailelere de yardım etmektedirler. Devlet tarım işletmelerinin kurulması tarımsal üretimin artmasına katkıda bulunacak, aynı zamanda modern tarımın örgütlenmesi metotlarının köylüler için örnek

olmasına yardımcı bulunacaktır. Bu arada köylülere gübre ve başta tarım tekniği olmak üzere, her çeşit hizmet sağlayacaktır.

Doğal olarak toprak reformu ülkenin çeşitli bölgelerinde, çeşitli biçimde uygulanmıştır. Zaten Etiyopya'nın kuzey ve güney bölgelerindeki toprak ağalığı sistemi birbirinden farklıydı. Kuzeyde feodaller toprakların % 75'ine sahipti. Geri kalan toprak resmen köy cemaatinin emrindeydi. Formel olarak her köylünün bir parça toprağa sahip olması gerekirdi, fakat nüfus kalabalığı oranında toprağın yüzeyi de azalıyordu.

Güney bölgelerinde toprağın hemen hemen hepsi feodallerin ve kilisenin emrindeydi. Köylülerin ezici çoğunluğu bir karış toprağa bile sahip değildi. Bunlar ırgat olarak çalışıyor ve her an kovulma tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyordu. Genel olarak Etiyopya'da işlenebilir toprağın % 60'ı sayıları bini bile bulmayan ailenin elindeydi. Feodaller topraklarını işleyen köylülerin elde ettiği ürünün yüzde 75'ini alıyorlardı.

Biraz önce belirttiğim gibi millileştirme ülkenin her yerinde uygulandı. Kuzeyde, doğal olarak, daha kolay başarılıydı. Esasen feodallerin elindeki toprakların kamulaştırılması sonucunda, reform, toprak ağalığı ile doğrudan doğruya ilgisi olmayan gelenek ve görenekleri de ortadan kaldırdı. Özellikle «gult» adı verilen vergiyi belirtmek gerekiyor: Köylüler feodalere, imparatora hizmet ettiklerinden dolayı, vergi vermek zorunda bulunuyorlardı. Bunun yanı sıra toprak ağalarına ödenen diğer vergiler de kaldırıldı. Bunun sonucunda köylüler yaşamalarının iyileştiğini, yaşam düzeylerinin yükselmeye başladığını gözleriyle gördüler. Köylerde köylü dernekleri, kooperatif tarım işletmeleri ve mağazalar kurulurken, bu tür mağazalar kentlerde de görülmeye başlandı.

Tarım reformu güneyde oldukça güç gerçekleştirildi. Toprağın hemen hemen tümünü ellerine geçirmiş olan feodaller silâhlı direnişe geçtiler. Ama bir süre sonra bozguna uğrayıp silâhsızlandırıldılar ve sürüldüler. Bu yerlerde çok güçlü köylü dernekleri oluşturuldu. 60 bin öğrenci, öğretmen, profesör ve askerinin katılımıyla yürütülen Zemeça (kooperatifleşme yoluyla kalkınma) kampanyası sırasında köylülerin desteklenmesi, birçok konularda aydınlatılması büyük bir önem kazandı. Şunu belirtmek lâzımdır ki, toprak reformunu izleyen ilk yıl içinde ülkenin tarım üretiminde % 30 oranında artış sağlanmış oldu.

Kentlerdeki arsalar ve birden fazla olan özel konutlar (aileler kentlerde ancak bir eve sahip olabilirler) devlet mülkiyeti ilân edildi. Bu reform sayesinde kentlerde birçok arsa ve eve sahip olan feodallerin ve aristokratların mülklerine elkoymak mümkün oldu. Bunun yanı sıra kiralarda % 15 ile % 50 arası indirim yapıldı. Nihayet vatandaşların tek vergi ödemeleri ve yerel gereksinmelerin karşılanmasına yarayan bu verginin kentliler dernekleri tarafından toplanması kararlaştırıldı.

Etiyopya'da bankalar, sigorta şirketleri ve başlıca sanayi işletmeleri de millileştirildiği için ekonominin temel manivelaları devletin eline geçmiş oldu. Böyle olsa da yerli özel sermayenin bir ölçüye kadar ülke kalkınmasına katkıda bulunması gözönünde bulundurulmaktadır. Bu görüş bugünkü ulusal demokratik devrim aşamasına uygun görüldüğünden özel yatırımlar için bir tavan kararlaştırıldı.

Bu arada karma işletmeler kurmak ve geliştirmek de tasarlanmaktadır. Bu amaçla hükümet yabancı sermayeyle işbirliğine gidilmesini öngörmüştür. Ne var ki kapitalist ülkelerden ancak birkaçının evvelce mevcut firmaları hükümetle işbirliğine razı oldular. Ötekiler üretimi durdurup kapılarını kapamayı daha uygun buldular.

Bugün amacımız sosyalist ülkelerle işbirliği yaparak karma işletmeleri alabildiğine geliştirmektir. Etiyopya bu ülkelerle ekonomik planlar uygulamakta ve kendilerinden yardım görmektedir. Bizim kanımıza göre ekonomik çalışmalardaki başarılarımız planlamaya bağlıdır. Bizim şimdi Merkezi Planlama Komisyonumuz var, fakat, bunun çalışmaları da diğer bazı örgütlerde görüldüğü gibi, kadrosuzluk yüzünden oksamaktadır. Bu güçlükleri sosyalist ülkelerin uzmanlarıyla yenmeye çalışıyor ve kadro yetiştirmek için gençlerimizi sosyalist ülkelere öğrenim yapmaya gönderiyoruz.

Harp, saldırılar ve karşı-devrimciler tarafından düzenlenen baltalamalar yüzünden daha bir hayli güçlükle karşı karşıya bulunuyoruz. Unutmamak gerek ki, Etiyopya devrimine «Demokratik Birlik» ve «Ulusal Devrimci Parti» (3) gibi iki «politik örgüt» ve aslında bölücü olan sözümona 7 kuruluş cephesi karşı koymaktadır.

Soru. Etiyopya devrimi ideolojik örgütlenme çalışmalarında ne gibi güçlüklerle göğüs germek zorunda kalıyor?

Yanıt. Ideolojik örgütlenme çalışmaları alanı son derece önemlidir. Devrimci bir işçi partisi olmaksızın devrimin ilerlemesi düşünülemez. Devrimci bir parti ise, Lenin'in belirttiği gibi, devrimci ideolojiden yoksun bırakılamaz.

İlerici güçlerin baskı altında bulundurulması ve bunun yanı sıra işçi sınıfının zayıf olması, ülkede eski rejim zamanında böyle bir partinin kurulmasına olanak vermemiştir. Bu nedenle devrimin başlangıcında dünyanın çeşitli ülkelerinde öğrenim gören ve Marksist-Leninist öğretiyi benimsemiş olan Etiyopyalıların ülkeye dönmelerini istedik. Bunun yanı sıra programını

(3) Bu parti feodallerle eski rejimin yüksek memurları tarafından kurulmuş karşı-devrimci bir örgüttür. Marksist-Leninist belgiler arkasında gizlenen bu gerici parti politik kadrolarımıza karşı suikastler örgütlemektedir. Pratikte hemen hemen her gün sendika liderlerini, köy-kent dernekleriyle diğer yığınsal örgütlerin yöneticilerini kahpece öldürmektedir. Bu partinin üyeleri aslında emperyalizmin ajanlarıdır.

temel olarak GAYK ile işbirliğinden yana olup olmadıklarını sorduk. Bu soruya olumlu cevaplar geldi. Bunun üzerine yığınsal örgütler konusunda çalışacak bir Geçici Büro kuruldu. Bu kuruluş çalışmaya başlayınca üyelerinin çeşitli gruplara, yani yukarıda sözkonusu ettiğim beş gruba bağlı oldukları anlaşıldı. Ve bunların bir sıra soruna, birbirine uymayan biçimlerde yaşadıkları anlaşıldı. Bu durumda ideolojik bir birlik sağlamak amacıyla işbirliği yapmalarını salık verdik. GAYK'nin kanısına göre bu grupların bağlaşıklık kurduklarını formel olarak ilân etmek ve bir proletarya partisi kurulduğu görüşünü ortaya atmak tamamıyla yanlıştır. Bu gruplar ideolojik ve daha sonra da örgütsel birliği kendileri sağlamalı, bunun için de proletaryanın öncüsü olan endüstri işçilerinden destek görmelidir.

Geçici Büroyu Marksist-Leninist bir parti kurulması için hazırlıklar yapmak ve yığınlar arasında propaganda ve ajitasyon yürütmekle görevlendirdik. Bu kuruluşa ulaştırma araçları dahil, tüm gerekli araç ve gereçler sağlandı. Büro bölgelerde, köylerde ve işletmelerde şubeler açtı. Adis Abeba'da bir ideolojik okul açıldı. Biz Büro üyelerine tam güven gösterdik, kendilerine silâh verdik, onları Ulusal Devrim Partisi'nin suikastlerinden koruduk, kendilerini halka tavsiye ettik.

Ama aradan bir süre geçtikten sonra, bu gruplardan biri olan Etiyopya Sosyalist Hareketi (MAESON) kendisini hepsinden güçlü sayarak öteki grupları yönetimi altına almayı istedi. Bundan dolayı 1977 yılı yaz aylarında GAYK Geçici Büroyu yeniden örgütlemeye karar verdi. Bu kararlar güdülen amaç, kuruluşun üyesi tüm gruplara Büro çalışmalarında ve özellikle ideolojik çalışmaları yönetmede eşit haklar sağlamaktır.

Tasarı gerçekleştirilince MAESON'un liderlerinden bir kısmı düş kırıklığına uğradılar. Bu sırada Somali saldırısı başladı. Öte yandan Eritre'deki bölücü hareket daha da güçlendi ve ülkenin bütünlüğü her yandan tehdit edilmeye, ülkedeki karşı-devrimcilerle işbirliği kurulmaya başlandı. Tam Ogadan eyaletindeki Dire Dawa savaşı sırasında MAESON'un liderlerinden bazıları yeraltı faaliyetlerine giriştiler.

Olayların gelişmesiyle bunların sağcı oportünist elemanlar olduğu anlaşıldı. Bu oportünistler bir bildiri yayınlamaya çalışarak ülkeyi tehdit eden tehlikelerle başedilemeyeceğini, durumun umutsuz olduğunu, Geçici Askersel Yönetim Konseyi'nin memleketi ve devrimi kurtarmak için hiçbir şey yapamayacağını ilân ettiler. Bu elemanlar köylülerden destek ummuşlardı, ama yanlış hesap yaptıklarını anlamakta gecikmediler. Aslında aralarından birçoklarının tutuklanmasına köylüler katkıda bulundular. Ve kendilerini devrimci organlara teslim ederken şunları belirttiler: Bunlar ihanet etmişlerdir, çünkü bize devrimi sonuna kadar savunmak gerektiğini söyledikleri halde, tam tersini yaptılar . . . MAESON liderlerinden bir kısmının örgütü terketmeleri kendileri için politik bir intihar oldu. Halk bir daha kendilerini desteklemediği gibi, gruplarının sol kanadı tümünü şiddetle kınadı.

Ama ne de olsa devrim bir yara almıştır. Şu kadarını belirtmeliyiz ki Bürodan kaçanlar arasında, örneğin, bu kuruluşun başkanı olan Haile Fida, Eğitim Bakanı, İmâr ve İskan Bakanı, Kentliler Derneklerinin sorumlusu ile, bunun Kültür Bakanlığı daimi sekreteri olan kardeşi bulunuyordu. Yiğınları örgütleme bürosunda ve bazı diğer kurumlarda tüm görevler için yeni elemanlar bulunamadı. Böyle olsa da 5 Marksist-Leninist grup arasındaki birlik bu olaydan sonra güçlenmeye başladı. Çünkü önceki, Büroyu terkeden liderler sözde birliği savunuyorlardı, pratikte ise birliği engellemek için gizli faaliyetlerde bulunuyorlardı.

Soru. GAYK Etiyopya'da ulusal sorunun çözülmesine nasıl yaklaşmayı tasarlıyor?

Yanıt. Ulusal demokratik devrim programı, ulusal sorunu, Etiyopya'da yaşayan tüm halklara yerel özerklik biçiminde yazgılarını belirleme hakkının tanınması suretiyle çözüm yolu bulunmasını öngörmektedir. Etiyopya'da sayılamayacak kadar çok kabile ve uluslar yaşıyor. Bunların herbirine yazgısını belirleme ve yerel özerkliğe kavuşma hakkının tanınması, kanımıza göre ulusal sorunu sosyalizm ilkelerine ve Etiyopya'nın nesnel koşullarına göre çözmenin en iyi biçimidir. Bunu pratikte, özellikle Eritre'de uygulamak için çabalar harcıyoruz ve bu bölge için 9 maddeli bir özel program hazırlamış bulunuyoruz.

GAYK bütün ulusların din, dil, kültür vb. bakımlarından eşit haklara sahip olduklarını ilân etmiştir. Bizim isteğimiz Etiyopya'daki bütün uluslara kendi dillerinden faydalanma, ekonomilerini, ulusal kültürlerini geliştirme, bütün haklardan yararlanma ve her türlü sömürden kurtulma olanaklarını sağlamaktır. Bizim görüşümüze göre ulusal sorun genel sınıf savaşından ayrı düşünülemez.

Memleketimizde yaşayan halkların yazgılarını belirleme ve özellikle yerel özerkliğin nasıl gerçekleştirileceği sorununa gelince, bu yüksek sorumluluk Etiyopya hükümetine aittir. Çünkü burada birtakım sömürgeleri özgürlüğe kavuşturmak değil, devrimci Etiyopya'da halkların serbestçe gelişmelerini sağlamak sözkonusudur.

Soru. Size göre Etiyopya devriminin yeryüzündeki anti-emperyalist savaşa katkısı nedir?

Yanıt. Etiyopya devrimi uluslararası çapta çok önemli bir rol oynayabilir. Elde ettiği başarılar, anti-emperyalist savaşı Afrika dışında da önemli ölçüde etkileyebilir, aynı zamanda dünyanın sosyalizmden yana değişmesi sürecine katkılarda bulunabilir.

Bölgemiz stratejik bakımdan son derece önemlidir. Eğer Etiyopya devrimi başarıyla gelişirse, memleketimizin gelecekte bölgede ve tüm Afrika'da olumlu bir rol oynayacağı söylenebilir. Emperyalizm bunu anladığı için

iç ve dış ajanlarını devrimimizin gelişmesini engellemek amacıyla kullanmaktadır.

Sosyalist Etiyopya'nın dış politikası barış, tüm devletler arasında eşitlik, içişlerine karışmama, bağlantısızlık vb. gibi ilkelere dayanmaktadır ve bu ilkeler ulusal demokratik devrim programında yer almıştır.

Zaman zaman bize, bu politika ile, sosyalist ülkelerle dostluk bağlarını güçlendirme doğrultusundaki çabalarımız arasında çelişki olup olmadığı soruluyor. Kanımızca böyle bir çelişki yoktur. Çünkü bağlantısızlık demek bağımsız bir dış politika gütmek demektir. Bu durumda yabancı ülkelerle kuracağımız ilişkiler bizim bileceğimiz iştir, bağımsız politikamızı ilgilendiren bir sorundur. Etiyopya emperyalizme ve iç gericiliğe karşı savaşıyor ve bu savaşı tek başına yürütmesi mümkün değildir. Sosyalist ülkelerle sıkı ilişkiler kurulması, sosyalizmin başarıyla kurulması için zorludur.

KONGO: BUGÜNKÜ AŞAMANIN BAŞLICA ÖDEVLERİ

Denis Sassou-Nguesso

Kongo Emek Partisi Askersel Komitesi Başkanı Birinci Yardımcısı

Soru. Kongo devriminin bugünkü aşaması ile müteveffa başkan Marien N. Gouabi'nin ilân ettiği radikalleşme ⁽⁴⁾ aşaması arasındaki ilişkiler nelerdir?

Yanıt. Aslında «radikalleşme aşamasından» söz etmek tamamiyle yanlıştır. 1972 Aralık ayında yapılan Parti Kongresinde belirtildiği gibi Kongo ulusal, demokratik ve halkçı devrim aşamasında bulunmaktadır.

Bu devrim ulusaldır, çünkü biz ulusal kurtuluş için, başta Fransız sermayesi olmak üzere, yabancı sermayenin egemenliğine karşı savaşı sürdürüyoruz.

Demokratiktir, çünkü biz bu savaş sürecinde sömürgeciliğin ezgisine, yoksulluğa, sefalete, kültürel geriliğe doğrudan doğruya katlanmış olan halk yığınlarını, köy ve kent emekçilerinin ezici çoğunluğunu seferber ediyoruz. Demokrasinin meyvalarından herkesten önce onların faydalanması gereklidir.

Halkçıdır, çünkü sosyalizm yolunda ilerleme kararını almış bulunuyoruz. Bu amaçla psikolojik koşulların yaratılmasına uygun düşecek ekonomik ve kültürel temeli yaratmamız lâzımdır. Partinin kanısına göre, Kongo devriminin bugünkü aşaması bu temelin, halk devrimi temelinin yaratılmasına elverişlidir.

⁽⁴⁾ Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 5, 1976.

Bize göre bugünkü aşamada Kongo'daki devrimci sürecin başlıca iki unsurunu öncü bir partinin, emekçilerin büyük çoğunluğuna sınıksız bağlı bir işçi sınıfı partisinin kurulması ve sosyalizm kuruculuğunun daha sonraki aşamasına geçmemiz için zorunlu olan ekonomik ve kültürel temelini meydana getirilmiş olması oluşturmaktadır. Başkan M. N. Guabi'nin ilân ettiği radikalleşme hareketi devrimin gelişmesi sürecinin hızlandırılmasına yardım etmekte, bugünkü aşamaya tamamiyle uymaktadır. Kongo Emek Partisi (KEP) MK'nin 12 Aralık 1975'te yayınlanan bildirisi incelenirse bu hareketin amaçları açıkça görülür. Söz konusu olan, her şeyden önce partinin, yönetimden taban örgütlerine kadar, her düzeyde yürüttüğü faaliyetlerde yapılan yanlışlıkları düzeltmekti. Bu işin özellikle en yüksek düzeyde, Parti MK'nde yapılması zorunlu idi. Yönetimde daha iyi bir uyum sağlamak, çalışma stilini kökünden değiştirmek, partinin yığınları örgütlemek ve aynı zamanda onlara diğer sorunların çözümünde yol gösterme niteliğini güçlendirmek gerekiyordu. Her şeyden önce de büyük güçlükler içinde bulunan ve az etkili bir biçimde çalışan devlet sektörünü güçlendirmek lâzımdı.

Partimizin kurucusu M. N. Gouabi'nin feci ölümünden sonra Kongo Emek Partisi Askerel Komitesi onun eserini sürdüreceğini ilân etti. Şimdi partinin savaş kabiliyetini ve savaşkanlığını artırmak için partiyi ve yığınsal örgütleri yeniden örgütlemek için önlemler alınmaktadır. Askerel Komite emperyalizme karşı direnişte baş dayanağımız olan devlet sektörünün daha iyi çalışması, verimli olması, bu sektörde görülen dağınlığa son verilmesi için çabalar harcamaktayız.

Alınan sonuçlar üzerinde konuşmak için henüz vakit erken. Ama Askerel Komitenin durumu kökünden değiştirmek ve radikalleşme hareketini partimizin kurucusu tarafından ilân edildiği biçimde sürdürmekte kararlı olduğu kesinlikle söylenebilir.

Soru. Partinin bu aşamada memleket çapında güçlenmesi çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt. Şimdi parti üyeleri sayısını artırma çabaları harcanmaktadır. Üyelerin sayısı son zamanlarda pratik olarak bir kat artmış bulunmaktadır. Fakat biz partinin ve etkisinin nicel olduğu gibi, nitel bakımdan da gelişmesini istiyoruz. Bu nedenle başlıca hedef parti eğitimini yeniden düzenlemek, parti öğretim ağının sadece başkent Brazzavil'de değil, tüm taban örgütleri ve tüm üyeler arasında yayılarak yığınsal bir nitelik almalarını sağlamaktır. Elbette ki ülkenin her yerinde parti okulları açmak, parti üyelerini buldukları yerde yetiştirmek istiyoruz. Ama şimdilik bu olanağa sahip değiliz.

Bu koşullar içinde asıl sorun parti yönetici kadrolarını yetiştirmektir. Askerel Komite bunun yabancı ülkelerde gerçekleştirilebileceği kanısın-

dadır. Şu sıralarda tüm yerel parti örgütlerinin yöneticileri bu tür öğretime devam etmektedir. Aynı şey bölge komiteleriyle, büyük işletmeler ve bakanlıklardaki parti komiteleri başkanlarının çoğunluğu için de geçerlidir.

Gelecekte taban örgütlerin sekreterlerinden yerel komiteler başkanlarına kadar kadroların büyük çoğunluğu başkentteki Merkezi Parti Okulunda yetiştirilecek ve bunlar diğer yöneticilerle birlikte yerel parti okullarında çalışacaklardır. Yetişkin kadroların bulunduğu her yerde bu gibi okullar ve kurslar açılması mümkündür. Bunların öğrencileri ilkokullarda, genel öğretim kolejlerinde, kısacası yer bulunan her kurulda, vakitleri oldukça, örneğin geceleri toplanabilirler. Parti üyelerinin sistematik ve sürekli öğrenimi için çeşitli programlar hazırlanacaktır.

Amacımız partinin ulusal çapta da, her yerde varlığını duyurabilmesi için halkın genel kurmaylığı haline gelmesini, etkisinin, ideolojisinin, politik doğrultusunun memleket yaşamının tüm alanlarında başta yer almasını sağlamaktır.

Şimdi parti örgütleri her yerde kurulmuş, parti yapısı her yerde oluşturulmuş bulunmaktadır. Şuna kesinlikle inanıyoruz ki, parti kadroları yeni savaşlar vererek çelikleşecek, parti yenilenecek, güçlenecek, gelişecek ve namuslu ve ideolojik bakımdan inanmış insanları kendisine çekecektir. Parti bütün bu görevlerin üstesinden gelince, halk yığınları onu davalarının savunucusu sayacaklardır ve partinin toplumdaki yönetici rolü bir slogan olmaktan çıkarak gerçek halini alacaktır.

Soru. Emperyalist ülkelerde çıkan gazetelerde sık sık : Kongo'da yönetim Kongo Emek Partisi Askersel Komitesi'nin elinde olduğuna göre, ülkeye egemen olan ordudur, dolayısıyla parti ve halk iktidarı organları ikinci planda kalmıştır, iddiasına rastlanıyor. Siz buna ne diyeceksiniz?

Yanıt. Kongo Emek Partisi Askersel Komitesi'nin memleketin başına geçmesini, nesnel olaylar dolayısıyla ortaya çıkan durum gerektirmiştir. Başkan M. N. Gouabi öldürülünce, içte barışı korumak ve ülkeyi her tür baskıya karşı savunmak zorunluğu ortaya çıktığı için bu konuda alınan karar tamamiyle doğrudur.

Bilindiği gibi başkan M. N. Gouabi, radikalleşme hareketinin nasıl gerçekleşeceğini incelemekle görevli Kongo Emek Partisi Kongresi hazırlıkları yapılırken öldürüldü. Başkan, ölümünden bir hafta önce kongrenin yakında toplanacağını açıklamıştı. Apaçiktır ki, başkanı, partinin gelişmesine ve güçlenmesine karşı olanlar öldürmüştür. Kongo Emek Partisi MK, Parti Askersel Komitesini partiyi ve devrimi korumak için kurmuştu.

M. N. Gouabi'nin kararlaştırdığı kongre yakında toplanacaktır. Parti yaşıyor, geliyor ve kongre hazırlıklarıyla uğraşiyor. Partinin rolünü ve etkinliğini artırma yolunda alınan önlemler ışığında, Askersel Komitenin partiyi ikinci plana ittiğini ileri sürmek saçmadan başka bir şey değildir.

Bunun yanısıra biz, burjuva demokrasisinin, ordunun tarafsız olması ve politikaya hiçbir suretle karışmaması gerektiğine dair teorilerini kabul edemeyiz. Emperyalistler doğal olarak sömürgeci orduyu memleketimiz halkını ezmekle görevlendiriyordu. Bu nedenle bağımsızlığına kavuşan Kongo'da bile ordunun politikaya karışıp karışmaması konusunda çetin tartışmalar yapıldı. Eninde sonunda toplumdaki sınıf savaşını yansıtmakla görevli bir ordu kurulması tezi üstün çıktı. Böylelikle yığınlarla bağlaşıklık kuracak ve onlarla aynı savaşı yürütecek bir halk ordusu kurulmasını isteyen ilerici ve devrimci güçler utku kazanmış oldu.

Bugün KEP ordu saflarında güçlü bir durumdadır. Bütün birliklerde parti taban örgütleri vardır. Bunun yanısıra orduda sosyalist gençlik örgütleri de faaliyettedir.

Kongo'da ordu, toplumun bölünmez bir parçasıdır. Bundan dolayı halk iktidarı organlarına, bölge, kent ve yerel konseylere vb. ordu mensupları da seçildi.

Halk konseyleri seçimleri KEP MK'nin 1973'te aldığı bir karar gereğince yapıldı. Halk iktidarı organlarının meydana getirilmesinden sonra halk yığınlarına, örgütlenerek politik ve ekonomik yaşama katılmaları, yerel çaptaki sorunları ele almaları, bunlara çözüm yolu bulmaları olanaklarını sağladık.

Halk iktidarı organları yaratma sorununun çözümü için üç yıllık bir deneme süresi gözönüne alındı. Bundan bir süre önce, başbakan M. N. Gouabi'nin sağlığında yapılan Parti Konferansında bu denemenin sonuçları incelendi. Ve her süreçte olduğu gibi, halk organlarının örgütlenmesinde de iyi tarafların yanısıra, zayıf taraflar, yanlışlıklar da bulunduğu görüldü. Yanlışlıkların düzeltilmesi için Olağanüstü Kongrede önlemler alınması kararlaştırıldı ki, biz bunu yapmaya kararlıyız.

Halk iktidarının oluşturulması denemesinde yapılan başlıca yanlışlık, bu işe, henüz ülke çapında parti örgütleri oluşturulmadan başlanmasıdır (1973). Parti kontrolünün yokluğu yüzünden halk iktidarı organlarına kışkırtıcı, mevki düşkün ve yozlaşmış elemanların geniş ölçüde sızması mümkün olmuştur. Yığınlar birçok kez aldatılmış, köylüler sık sık bölgeci ve kabileci elemanların oyunlarına gelmiş, çoğu kez sırf kendi bölgelelerinden veya kabilelerinden olsun diye, halk iktidarı organlarına azılı gerici seçmişlerdir.

Bu gibi elemanlar halk organlarında kendilerini göstermeyi başardıktan sonra, bu organların yığınları seferber etmek, kendi sorunlarının çözülmesine katılmalarını örgütleyecek nitelikte olmasını engellemişlerdir. Böylelikle eski tipten yeni yöneticiler ortaya çıkmış, bunlar yığınlardan kopmuş durumda faaliyet yürütmüşlerdir.

Kanımıza göre artık partinin varlığı her yerde duyulmaktadır ve parti örgütleri halk iktidarı denemesinde yapılan yanlışlıkların ortadan kaldırılması için ciddi çalışmalar yapacak durumdadır. Bu düzeltmeler nesnel bir zorunluktur. Burada «asker elinden» sözetmek yersizdir.

Soru. Ülkemizde kapitalist olmayan yoldan kalkınma teorisinin uygulanması konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Yanıt. Memleketimiz aşağı yukarı yüz yıl emperyalistlerin egemenliği altında bulunmuştur. Bu egemenlik, Kongo'da, tüm zenginliklerimizin yabancı ülkelere ihracına dayanan bir ekonomi meydana getirmiştir. Halkımız, günlük yaşamını ilgilendiren bir şey olması dolayısıyla bu durumu görmüştür, emperyalizm tarafından sömürüldüğünün bilincine varmıştır. Bizim istediğimiz, halkımızın emeğinin meyvalarından faydalanması, ülke zenginliklerinin emperyalizme değil, işçilere ve köylülere kazanç sağlamasıdır. Bu nedenle 1963 yılının unutulmaz 13, 14 ve 15 Ağustos⁽¹⁾ günlerinden bu yana Kongo kapitalist olmayan gelişme yolunu seçmiştir.

M. N. Gouabi Afrika'da ve özellikle Kongo'da sömürülen sınıfların henüz oluşma halinde bulunduğunu, ama zamanla gelişmeye yetenekli olduklarını birçok kez belirtmişti. Dolayısıyla bağımsızlığın elde edilmesinden sonra halkı yeniden köle durumuna getirecek yeni bir sömürücü sınıfın doğmasına ve büyümesine izin verilmemelidir.

Görüldüğü gibi kapitalist olmayan gelişme yolu Kongo'da da çok iyi uygulanabilir. Bugün çalışmalarımız yerli kapitalizmi değil, dış kapitalist güçlerin egemenliğini ortadan kaldırmaya yöneltilmiş olduğu da ülkemiz koşullarında bu görüşü doğrulamaktadır.

Soru. KEP'nin ideolojik savaşta başlıca doğrultuları nelerdir?

Yanıt. Afrika'da ideolojik sorunlar denince, herşeyden önce toplumsal sınıfların varlığının kabul edilmesi ve bilimsel sosyalizmin aydınlatılması akla gelir.

Emperyalistler Afrika halklarının zihinlerini bulandırmak için bir sürü «yeni ideolojiler» yaymaya çalışmaktadırlar. İkide birde tekrarladıklarına bakılırsa, Afrika'nın kendine özgü gerçekleri varmış ve bunlara başka hiçbir toplumda rastlanmazmış. Daha önce söylediğim gibi, Afrika'da ne olduğu belirsiz bazı kimseler var ve bunlar birincisi, kıtamızda toplumsal sınıflar bulunmadığını, ikincisi Afrika'ya özgü bir sosyalizmin var olduğunu, Afrika'da sosyalizm kuruculuğu sorunlarının başka yerlerdeki benzemediğini iddia ediyorlar.

KEP ise Afrika'da gerçek toplumsal sınıflar bulunduğu, bunların bir

(1) F. Youlou'nun başını çektiği sömürgecilikten yana rejimi deviren halk ayaklanmasının yapıldığı günler. (N. R.)

biriyle savaştığı kanısındadır. Ve bu savaş, diğer toplumlar gibi Afrika toplumunun da gelişmesinin temelini oluşturmaktadır, Başkan M. N. Gouabi Afrika'daki sınıflar (6) hakkında tezler kaleme almıştı ve biz bunları halka tanıtmak için çabalar harcamaktayız.

Partimiz Afrika sosyalizmi diye bir şey olmadığı ve olamayacağı görüşünü de savunmaktadır. Biricik bilimsel sosyalizm vardır ve o da Marksizm-Leninizmdir. Ve bilimsel olduğu için de, bütün toplumda olduğu gibi Afrika toplumunda da uygulanabilir. Tüm gerçekler, bu arada Afrika'nın gerçekleri de bilimsel açıdan çözümlenmelidir. Yoksa Avrupa, Asya, Amerika sosyalizmlerinden sözetmek gerekir, çünkü sosyalizm bu kıtaların her birindeki ülkelerde utkuya ulaşmıştır. Nevar ki, bütün bu ülkelerde bilimsel yasa ve ilkelere başvurulduğu için her bir ülkenin kendisine özgü somut koşullarına, genel yasaların uygulanmasını sağlamıştır.

Biz halk yığınlarına bütün bunları anlatıyor, bu sorunları Marksizm-Leninizmin incelediğini, bilimsel bir açıdan çözümlendiğini söylüyoruz. Afrika'ya özgü mucizeler, olağanüstü teoriler yoktur ve olamaz.

Soru. Kongo devriminin dünya devrim sürecindeki, uluslararası anti-emperyalist savaştaki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Size göre proletarya enternasyonalizminin, sosyalist toplulukla ilişkilerin sosyalist doğrultunun pekleşmesindeki rolü nedir?

Yanıt. Bununla ilgili olarak Lenin'in «Tüm ülkelerin proleterleri ve ezilen halkları birleşiniz!» çağrısını hatırlamalıyız. Biz Kongolular bu çağrı bugün de geçerli olduğu kanısındayız.

Tüm, diğer ulusal kurtuluş devrimleri gibi Kongo devrimi de dünya ölçüsünde oluşan kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecine sınıksız bağlıdır. Ekim Devriminin 60. yıldönümü dolayısıyla bu devrimin, ulusal kurtuluş hareketi dahil, dünya tarihinin gidişini ne muazzam ölçüde etkilediğini önemle belirttik. Bu alandaki başarılarında, Sovyetler Birliği'nin çözümleyici katkısıyla faşizmin ezilmesi ve İkinci Dünya Savaşından sonra emperyalizmin zayıflaması önemli bir rol oynamıştır. Şunu da belirtmek lâzımdır ki, Kongo devrimi Ekim Devrimi'nin deneyimlerinden olduğu gibi, diğer halkların emperyalizme karşı savaşlarının ve özellikle Çin-Hindi ve Ceza-yir halklarının yürüttükleri kurtuluş harplerinin deneyimlerinden yararlanmıştı.

Portekiz sömürgelerindeki halklar da kurtuluş savaşlarında dünyanın diğer yerlerindeki ilerici güç ve hareketlerin deneyimlerinden yararlanmışlardır. Ve Kongo devrimi, emperyalizmin zayıflamasına ne kadar katkıda bulunursa, diğer halklar da bu katkıdan o ölçüde yarar sağlayacak-

(6) M. N. Gouabi, Afrika'da bilimsel sosyalizm, «Barış ve Sosyalizm Sorunları», s. 5, 1975.

lardır. Başka bir deyişle Kongo devrimi sosyalizm uğrunda yürüttüğü savaş sırasında emperyalist sistemi zayıflatmakla genel anti-emperyalist savaşta hizmet etmektedir.

Sosyalist ülkelerle ilişkiler sorununa gelince, Lenin'in bir zamanlar belirttiği gibi, proletaryanın bazı gelişmiş ülkelerde başarı sağlamasıyla, ezgi altında, sömürge yönetiminde bulunan ve geri kalmış olan ülkeler kapitalist aşamayı atlayarak sosyalizme geçebilirler. Lenin'in bu tespiti doğrulanmıştır. Proletaryanın Avrupa'daki bir sıra ülkede başarıya ulaşmasından bu yana, sömürge yönetiminde yaşayan, geri kalmış olan, düne kadar çok güç ekonomik koşullar altında bulunan bazı halklar sosyalizm yoluna koyulmuşlardır.

Öyle ki sosyalist topluluğun varolması bile, Kongo halkı gibi az gelişmiş ülkeler halklarına, sosyalist topluluğun desteğiyle sosyalizm yoluna girme olanağını sağlamaktadır. Bundan dolayı kurtuluşları uğrunda savaşan ülkelerle sosyalist topluluk arasında ilişkiler kurulması son derece önemlidir. Sosyalist topluluğun varlığı ve onun desteği ulusal kurtuluş hareketinin güçlenmesini, emperyalizmin sömürdüğü ülkelerde devrimci sürecin gelişmesini sağlamaktadır. Bu alanda elde edilen başarılar ise emperyalizme vurulan yeni darbelerdir. Biz Afrika'da gitgide daha geniş ölçüde benimsenen proletarya enternasyonalizminin büyük önemini bu karşılıklı etkide görmekteyiz.

Anti-emperyalist savaşın gelişmesi

Ali Malki

Cezayir Sosyalist Öncü Partisi

Bundan on sekiz ay önce (27 Haziran 1976) Ulusal Yasa'nın tartışılıp kabul edilmesinden sonra memleketimiz çok önemli gelişmelere tanık oldu. Politik planda, ulusal çapta işler gerçekleştirildi. Cezayir halkı 19 Kasım 1976'da Anayasayı onayladı. 10 Aralık 1976'da Cumhurbaşkanı ve 25 Şubat 1977'de Ulusal Halk Meclis üyelerini seçti. Bu olaylar yoğun politik savaşlara neden oldu. Yasanın kabulünden önce olduğu gibi, kabulünden sonra da ulusal kuruculuk görevlerinin gerçekleştirilmesi sorunu etrafında verilen bu savaşların arkasında, *son çözümlemede* gelişme yolu konusunda verilen amansız ve gitgide aşikâr bir biçim alan savaş yer almaktaydı. Burada Cezayir'in yeni-sömürgecilğe bağımlılığa götüren **kapitalist gelişme yolunu mu, yoksa bağımsızlık ve sosyalizme götüren kapitalist olmayan gelişme yolunu mu tutması** sözkonusuydu.

Ulusal Yasa, özü ve kaleme alınışı açısından sosyalist perspektifli, kapitalist olmayan bir gelişme yolunun seçildiğini ortaya koydu. Bu Yasa tümüyle ve çeşitli maddeleriyle ulusal-demokratik devrimin büyük görevlerini belirlemekte, onaylamakta ve benimsemektedir. Bu arada emperyalizmin, yeni-sömürgeciliğin ve uluslararası kapitalizmin tehditlerine karşı bağımsızlığın güçlendirilmesi zorunluğu noktasında ısrar etmektedir. Yasa sosyalist doğrultudan, insanın insan tarafından sömürülmesine karşı savaşan, ulusun nitelik bakımından daha yüksek düzeyde birliğinden yana tutum almakta, halkımızın bu emellerini gerçekleştirecek doğal güçleri şöyle sıralamaktadır: Kentlerdeki işçiler, köy emekçileri, gençler, ilerici aydınlar, Ulusal Halk Ordusu saflarındaki ilerici subay ve erler. Ulusal Yasa 1962'den bu yana elde edilen kazanımların pekleştirilmesine yönelik bazı görevler ve ileri adımlar da belirlemektedir. Yasada, başta en yoksul yığınlar olmak üzere, çeşitli anti-emperyalist toplumsal katmanların emel ve istekleri geniş ölçüde yansıtılmakta; devrime zarar verme yolunda yararlanılmamak koşuluyla söz, inanç, düşünce, dolaşım özgürlüğü gibi tüm özgürlükler garanti altına alınmaktadır. Ulusal Yasa, bloksuz ülkeler ve sosyalist memleketler başta olmak üzere, yeryüzündeki tüm anti-emperyalist güçler arasındaki dayanışmanın güçlendirilmesi için çağrıda bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi Ulusal Yasa, bu belgeyi, birbirinden farklı nedenlerle, bazen de şu veya bu noktayla ilgili itirazlarda bulunarak **tamamıyla** veya kısmen destekleyen politik güç ve akımlar için bazı doğrultular ve görevler içermektedir. Yasanın kabulü, yeni toplum düzeninin kurulmasıyla

İlgili görevler etrafında eylem birliği meydana getirilmesi uğrunda uzun süre sabırla savaş yürüten ilerici çevrelerin çabalarının sonucudur. Ulusal Yasa geniş yurtsever güçler ve akımlar arasında, en ardıcıl devrimcilerin özlemini çektikleri güçlü bağı, aksiyon platformunu oluşturmaktadır. Yasada aynı zamanda sosyalizm taraftarlarına özđu daha ileri bazı doğrultular da yer almaktadır. Böyle olsa da, bu alanda birçok teorik noksanlıklar ve tutarsızlıklar da görölmektedir. Bunlar bir yandan iktidarın çeşitli organlarındaki sağcıların yaptıkları şiddetli baskının neden olduğu konjunktürün sonuçlarıdır. Öte yandan da sosyalizmden yana olduklarını söyleyen bir kısım akımların henüz yeterli bir ideolojik olgunluğa erişmemelerinden, bazı temel sorunlarda bilimsel sosyalizmden uzaklaşmalarından ileri gelmiştir. Esasen Yasanın metninde, açıkça ve olumlu bir biçimde, evrimci bir nitelik taşıdığı, henüz tamamlanmadığı belirtilmekte, devrimin gerçekleştirdiği önemli ilerlemelerle, gerçekleştirilmesi gereken aynı önemdeki ilerlemeler yansıtılmaktadır.

Bütün bu nedenlerden dolayı Yasanın kabulünden önce ülke çapında yapılan tartışmalar son derece yoğun ve sert oldu. Bu tartışmalarda emekçiler, halk yığınları, devrimciler, ilericiler, bütün diğer yurtsever ve anti-emperyalist güçlerle, gerici, tutucu güçler arasında aktif bir politik ve ideolojik savaş yer aldı. Bu savaş sırasında gericiler devlet organlarından ve politik örgütlerden anti-demokratik amaçlarla faydalandılar. Bu güçler islâm dininin fikir ve uygulamalarını sosyalizmin fikir ve doğrultularıyla kıyaslamak, anti-komünizme ve kadınlarla ilgili peşin yargılara başvurmak yoluyla baltalamalara giriştiler; tek parti sistemini demokrasiyi ve bilimsel sosyalizm fikirlerini boğmaya eğilimli bir araç haline getirmek için her çabaya başvurdular. Bütün bunlar Yasa'nın ilerici içeriğini yozlaştırmak, Cezayir'i kapitalist olmayan gelişme yolundan, sosyalizm yolundan ayırmak için yapıldı.

Gericiliğin baskıları halkımızın devrimci kazanımlarını, Cezayir'in anti-emperyalist politikasını, ulusal bağımsızlığını ortadan kaldırmak isteyen emperyalizmle, bölgedeki gerici Arap aleminin baskıları ve çok yönlü tehditleriyle birlikte yürütöldü ve yürütölmektedir. Bütün bu tehditlerin sınıf savaşlarının gitgide yoğunlaştığı, olumlu değişimlerin birbirini izleyerek Cezayir'deki devrim sürecinin derinleşmesine elverişli nesnel ve öznel koşullar yarattığı bir zamanda yapılması bir raslantı değildir.

1977 yılı politik, ekonomik, sosyal ve ideolojik savaşlarda önemli gelişmelere tanık oldu. Nitekim memleketimiz, ilerleme ve gelişme temeli üzerinde, bazı ekonomik ve sosyal sorunlar ve güçlüklerle karşı karşıya kaldı. İşaretleri daha önceki yıllarda görölen bu durum gelişme çabalarının sonucuydu.

Bu temel üzerinde, grevler dahil, zaman zaman ülke çapında bazı top-

lumsal çatışmalar meydana geldi. Bu çatışmalar fiyatların arttığı (1), konut ve ulaşım araçları sorunlarının çetinleştiği, öğretim ve sağlık hizmetlerinin önemli ölçüde genişletilmesi ve demokratikleştirilmesi dolayısıyla yeni sorunların ortaya çıktığı dönemde patlak verdi. Emekçi yığınları yaşam düzeylerinin düşmesine karşı savaşıyorlardı. Onlar aynı zamanda devlet sektöründeki işletmelerin yeni yönetim organlarının ve sendikaların çalışmalarında demokratik ilkelerin çiğnenmesini protesto ediyorlardı. Bu protestolar ve savaşlar emekçilerin ve halk yığınlarının Ulusal Yasanın ilerici doğrultularının daha canlı, daha gerçekçi ve daha dinamik biçimlerde uygulanmasını istediklerini gösteriyordu.

Bu açıdan, gericiilerin tüm yozlaştırma denemelerine karşın, emekçilerin bu savaşları anti-emperyalist, demokrasi ve sosyal ilerlemeden yana bir çizgi üzerinde oluştu. Bu savaşlar, ulusal yaşamın bütün alanlarında, toprak devriminin gerçekten uygulanmasına ve işçilerin kontrole katılmalarına karşı girişilen engelleme ve baltalamaları püskürtmek için verilen savaşlarla kaynaşmış oldu. Emekçilerin eylemleri gizliden gizliye veya açıkça, bu toplumsal çatışmalara katılan ilerici güçleri bölmeye kalkışan gerici güçlerin hesaplarını altüst etti.

Daha önce belirtildiği gibi, bu savaşlar, gerek doğrultuları, gerekse ilerici yönetici çevrelerin bunların karşısındaki tutumları dolayısıyla, gericiğin manevralarını ve uluslararası emperyalizmin komplolarını boşa çıkarmaya yöneltilecek seferberlik ve savaş için önemli bir araç, güçlü bir manivela olabilirdi.

Geçmişte verilen ve devlet cihaziyle Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin bazı bölümleri çerçevesinde sınırlı kalan savaşlardan farklı olarak, toprak devrimi (2) ve Ulusal Yasa etrafında yürütülen savaşlar birçok politik ve ideolojik konuların aydınlığa kavuşmasına yardım etmiştir. Böylelikle Cezayir'in anti-emperyalist ve ilerici doğrultusuna karşı olan çeşitli akımların daha açık bir biçimde konuşmaları gerekince, gerçek doğrultu ve amaçları tamamıyla ortaya çıkmıştır. Nitekim «özel teşebbüs» taraftan burjuvazinin temsilcileri yayınladıkları bir bildiride, devrimin ve devlet aygıtının

(1) Tüketim maddelerinde 1976'da % 19'u aşan, 1977'de ise % 20'ye yaklaşan fiyat artışlarının başlıca nedeni gelişmiş kapitalist ülkelerden ithal edilen güçlü enflasyondur. Diğer nedenleri ise, ulusal üretim kapasitelerinin yeterince kullanılmaması; devlet yönetim ve ekonomik organlarının yüksek masraflar karşılığında işlemesi; para dolaşımının ulusal üretime kıyasla daha büyük hızla artması; ulusal yerli sermayenin kuruculuk ve kamu hizmetleri, toptan ticaret, geniş tüketim maddeleri, endüstri alanlarında spekülasyon ve kâr haddini artırmasıdır.

(2) Cezayir'deki toprak devrimi: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» Sayı 10, 1976. Toprak devrimi kırsal bölgelere daha bilinçli bir sınıf savaşını götürmüş ve emekçi köylülerle şehir emekçileri arasındaki bağlaşıklığı geliştirmiştir. Bu devrim, uygulanması için öngörülen tüm aşamalarda yoğun savaşılara yol açmaktadır.

bazı zayıf taraflarını sömürerek ve «liberal demokrasi» maskesi ardında gizlenerek toplumdaki ilerici değişikliklere, emekçi halk yığınlarından yana demokrasiye karşı muhalefetlerini ortaya koymuşlardır.

«Liberal» burjuvalar, toprak devriminden zarar görmüş büyük toprak ağaları «Müslüman Kardeşler», onların devlet cihazına sızmış temsilcileri, ya da bağlaşıkları vb. ne kılığa bürünürlerse bürünsünler (bazen aşırı solcuların diliyle bile konuşurlar) *nesnel* ve bazen de öznal olarak birbirlerine bağlı durumda ve uluslararası emperyalizmin Cezayir'e karşı çabalarına katılarak hareket etmişlerdir.

Bu koşullar altında emekçilerin yasal istekleri uğrunda çok yönlü savaşları, politik hava içinde derhal elverişli sonuçlar veren olumlu bir rol oynamıştır. Bu da emekçilerin bu savaş sırasında genel olarak kendi maddi ve manevi çıkarılarının korunmasını, kamu sektöründeki işletmelerde durumun ve üretimin iyileştirilmesi, işçilerin yönetimin kontrolüne katılması, yurdun ve toprak devrimi vb. gibi devrimlerin kazanımlarının ⁽³⁾ korunmasından ayırmamalarından ileri gelmiştir. Bunun yanı sıra, ilerici yönetici güçlerin, emekçilerin eylemlerinin özünü ve yasallığını gerektiği gibi kavrayamamaları dolayısıyla birçok çevrelerin otoriter yönetime gidilmesi eğilimlerine kapılmamaları da gözden kaçırılmamalıdır. Böylelikle bu güçler sağcı çevrelerin, işçilerin, komünistlerin ezilmesi için harekete geçilmesi çağrısıyla kurdukları tuzağa düşmemişlerdir.

Tüm bunlar olumlu sonuçlar doğurmuştur. Emekçilerin savaşları sadece ücretlerin artacağı (bazı hallerde artış yetersiz olmuştur) ilânını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda devrimci demokrasinin kısıtlanmasıyla meydana gelen çok büyük tehlikeleri ve yaşanmakta olan aşamanın ana savaşı için gerekli olan seferberliğin bürokratik yolla frenlendiğini göstermiştir. Bilindiği gibi bu ana savaş, üretim güçlerinin geliştirilmesi, toplumsal ilerleme savaşıdır. Ve bu savaşta üretimin artırılması hem bir amaç, hem de emekçilerin yaşam düzeyinin yükseltilmesinde bir araç olmaktadır.

Emekçilerle ilerici güçlerin uyanıklığı, gericiğin ardniyetlerini, yani ilericileri, emekçilerin eylemlerini yorumlamada gösterdikleri ayırma göre parçalama planlarını altüst etmiş oldu. Cezayir Sosyalist Öncü Partisi (CSÖP) bu karmaşık durumda hem emekçilerin, hem de ulusal kuruculuk ve ulusal-demokratik devrimin çıkarlarını savunma temelinde ilerici güçlerin eylem birliğinin güçlenmesine katkıda bulundu. Parti, devlet başkanının emekçilerle memleketin karşısında duran sosyal, ekonomik ve

⁽³⁾ Grevden ve cumhurbaşkanının ücretlerin artırıldığını ilân etmesinden (Eylül 1977) sonra, emekçiler çoğu kez memlekette bulunmayan ithal mallarının boşaltılması için limanlarda gönüllü ekipleri meydana getirerek ulusal çıkarlara bağlılıklarını kanıtlamışlardır.

politik sorunlar etrafında açık ve yapıcı bir diyalog kurulması uğrunda girişimlerini ve eylemlerini kesinlikle destekledi.

Geçen yılın Ekim ayında gazete, radyo ve televizyonda demokrasi sorunu, sendikaların, partinin ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin rolü, üretim, yönetim, öğretim vb. konuları üstüne geniş ve güncel bir tartışma başlatıldı.

Bu tartışmada, işçi sınıfının faaliyetinin ve bilinçli rolünün yükselmesi, devrimci demokrasinin gelişmesi ve sosyalist perspektiflere sahip olan ulusal demokratik devrimin derinleşmesi arasındaki sıkı bağlarla ilgili Leninci görüş doğrulanmıştır.

Bu da tüm devrimcilere sorumluluk yüklemekte ve ülkenin gelecekteki ilerlemesinde, sosyalizme doğru yol almasında en büyük rol oynayacak olan toplumsal güçlerin ve katmanların sorunlarının çözülmesi işine dikkatle eğilmelerini şart koşturmuştur. Bu durum aynı zamanda ülkedeki tüm faaliyetlerde, her düzeydeki devlet organlarında ve özellikle üretim için kesin savaş verilen yerlerde, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlarda demokratik devrimin ileri adımlar atmasını zorunlu kılmaktadır. Ve nihayet eylem birliğinin güçlenmesini, Ulusal Yasanın ilerici doğrultularını, kuruluş görevlerini benimseyen, bağımsızlıktan yana olan herkesin politik ve ideolojik düzeyini yükseltmesini gerektirmektedir.

Emperyalizmin tehlikeleri ne kadar daha gerçek, daha belirli, daha elle tutulur hale gelirse, eylem birliğinin güçlendirilmesi de o ölçüde zorunludur.

Uluslararası emperyalizmin ekonomik, mali, politik ve ideolojik sızma çabaları, birçok ekonomik başarıları engellemek, Cezayir'in sosyalizme yönelişini saptırmak amacıyla gitgide artmaktadır. Ve uluslararası emperyalizm bu denemelerde yerli, bölgesel ve genellikle Arap gericiliğinin desteğinden yararlanmaktadır.

Her ne kadar devlet kuruluşlarında ve ekonomik organlarda bilinçlenme bakımından adımlar atılmış olsa da, bu sızma çabalarına gerçekçi bir değer biçilmemekte, emperyalist tehlike karşısında yeterli uyanıklılık gösterilmemektedir.

Cezayir için bu tehlike son derece büyüktür, çünkü ticaretimizin, donatım ve teknoloji ithalatımızın, yabancı borçlanmalarımızın % 90'ından fazlası kapitalist ülkelerdedir.

İhracatımızın % 95'inden fazlasını oluşturan petrol ve gaza gelince, ülkemizi Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa'daki kapitalist ülkelere uzun süreli (20 yıla kadar) anlaşmalar bağlamaktadır.

Şimdiye kadar sosyalist ülkelerle ve genç ulusal devletlerle alış-verişimiz ancak % 10 oranına ulaşabilmiştir. Oysa bu doğal bağlaşıklarımızla, hal-

kımızın ve devrimimizin bu dostlarıyla karşılıklı yarara dayanan işbirliği için büyük olanaklar vardır.

Şurasını belirtmeliyiz ki, yukarıda sıralanan rakamlar emperyalist tehlikenin boyut ve içeriğini tamamiyle ortaya koymaktan uzaktır. Bu rakamlar bir yandan (bugün uygulanmakta olan gelişme stratejisi dolayısıyla) petrol ve gaz gibi maddelerin şimdiki durumda başlıca müşteri olan gelişmiş kapitalist memleketlere döviz, donatım ve yiyecek maddeleri karşılığında (eşitlikten çok uzak koşullarda) satmamızın zorunluğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçeve ve koşullar içinde, Cezayir için somut olarak tehlike, ekonomimizin emperyalizmin ve onun yerli ajanlarının planlı ve çok yönlü eylemleri karşısında aciz duruma düşmesini engelleyecek mekanizmayı (ekonomik, mali, teknolojik, politik, kültürel ve ideolojik) kullanmak ustalığına henüz erişmemiş olmamızdan ileri gelmektedir.

Etkileri hemen görünmese bile her gün bu gibi tehlikelerle karşı karşıya bulunuyoruz. Bu gibi rizikoları önlemek, etkisini azaltmak ancak emperyalizme karşı yönetilmiş ekonomik bir stratejiyi son derece uyanık davranarak uygulamakla mümkün olabilir. Ulusal Yasadaki ve bloksuz ülkeler hareketindeki doğrultulara göre böyle bir stratejinin, SSCB ve sosyalist topluluğun diğer ülkeleriyle, mümkün olan her alanda, karşılıklı yararlarla dayanan işbirliğinin çözümleyici stratejisinin nitelik ve avantajlarını değerlendirme temeli üzerinde, en güvenilir ulsal ve uluslararası olanaklara dayanması lâzımdır.

Böyle bir tutumun zorunluluğu ortadadır, çünkü 1977 yılının son üç ayında uluslararası emperyalizm Cezayir'i yıpratma politikasına hız vermiştir. Memleketimizin batı sınırlarına askeri saldırıda bulunulması (4) tehlikesi (henüz ortadan kaldırılmadığı için) ciddiyetini korumaktadır. Memleketimizin Batı Sahra halkının, kendi yazgısını belirleme hakkını ve Afrika'daki tüm anti-emperyalist hareketleri savunmasını afedemeyen emperyalizm, bu tasarımı çeşitli yollardan desteklemektedir. Oysa Cezayir'in bu sorunun ve Magrip halklarının tüm isteklerinin Afrika Birliği Örgütü'nün ilkelerine bağlı kalınarak, barışçı yoldan çözülmesine taraftar olduğu bilinen bir şeydir.

Emperyalizmin Afrika, Arap halklarına ve Akdeniz ülkelerine karşı hazırladığı geniş plan açısından bakılınca, bu tehdit tüm açıklığıyla ortaya çıkmaktadır. Enver Sedat'ın İsrail'i ziyareti bu planın bir bölümüdür. Bu ziyaretle Cenevre Konferansının baltalanması, İsrail'le Mısır arasında ayrı bir barış anlaşması denemesinde bulunularak, Filistin halkının arkadan vurulması, emperyalizme ve siyonizme karşı kurulmuş ortak Arap cephesinin parçalanması, sosyalist ülkelerden yalıtılması amacı güdülmektedir.

(4) Uluslararası basın organları, Cezayir'e karşı sözümona bir «takip hakkı»nın uygulanabileceği haberlerine yer vermiştir.

Bu girişimin başlıca hedeflerinden birinin, bölgede ve dünyada özgürlük ve toplumsal ilerleme davalarına katkılarda bulunmasından dolayı, Ceza-yir ve onun ilerici düzeni olduğu apaçıktı. Fas kralının Enver Sedat'ın girişimini derhal desteklenmesi de bunu göstermektedir.

Ulusal Yasadaki devrimci doğrultuların günlük yaşama ışık tutmasını, emperyalizm tehlikesi ve ulusal kuruculuk görevleri her zamandan fazla zorunlu kılmaktadır.

Bu anlayış, şimdiye kadar, ülkenin global bilânçosunda en zayıf halkayı oluşturan politik kuruluş için özellikle geçerlidir. Bu gerçeğe en yetkili çevreler gitgide daha büyük önem vermekte ve geçmişte bu görevin yerine getirilmesinde görülen olumsuz yönlere eleştiri açısından bakılmasını gerekli bulmaktadırlar.

Bu uzun süreli görev için şunlar söylenebilir. Ulusal Yasa-ilerici doğrultuları canlı olarak uygulanmak suretiyle-yeni bir sürecin yolunu açabilir. Bu süreç karmaşık ve çetin de olsa, gerek geniş bir anti-emperyalist ve ilerici temel düzeyinde, gerekse sosyalist öncülüğün parti halinde örgütlenmesini ve yönetici bir rol oynamasını zorunlu sayanlar düzeyinde son derece verimli olabilir.

Bu tarihsel süreç, on beş yıldır memleketimizde ve diğer Arap ve Afrika ülkelerinde kısırlıkları iyice görülen şematik biçimler, ya da tepeden inme peşin yargılar olarak düşünülemez. Bu sürecin *dönüşsüzlüğü* garantili değildir. Vereceği sonuçlar hem ulusal devrimin sürekli başarılarına, hem de kendisine doğru yönler vermesi gereken ilerici güçlerin yeteneğine bağlıdır. Ama ne olursa olsun bu süreç sosyal, politik ve ideolojik gerçeklerin dile getirdiği gereksinim ve doğrultularla kaynaşmalıdır.

1976 yılının Aralık ayında Ceza-yir Sosyalist Öncü Partisi, MK organı «Saut Aş Şaab» dergisinin 80. sayısına eklenen bir ilâvede şunları belirtiyordu:

«Bu sonuncular (en ardıcıl devrimciler) nerede bulunurlarsa bulunsunlar son yıllarda içinde bulunup uyarıcı ve seferber edici bir rol oynadıkları eylemde, o anın başlıca ödevlerinin bağrında olgunlaşan toplanma ve yoğunlaşmanın geçici ve esnek biçimlerini *hep birlikte* keşfetmeli ve gerçekleştirilmelidir.»

Ceza-yir Sosyalist Öncü Partisi'nin kanısına göre yavaş yavaş kurulmasına yönelmek gereken iki çok önemli politik örgütlenme biçimi şunlardır:

1) *En geniş yurtsever ve anti-emperyalist yığınların* kurtuluş, kuruculuk, gelişme, demokrasi ve toplumsal ilerleme görevleri etrafında birleşmeleri. Bu birleşme, memleketimizdeki yaşam ve gerçeklerin yapısı kendisine ne

adı uygun bulursa bulsun, en iyi ifadesini *cephe faaliyetinde* bulacaktır. Önemli olan bu cephenin, geniş nitelikte olan ve ulusal çıkarlara hizmet eden bir veya birkaç görevi yerine getirenlerin tümünü kapsamasıdır.

2) Sosyalizmin bilimsel teorisine dayanan *büyük bir öncü parti* kurulması. Ancak böyle bir parti, kendi eylemleriyle ve cephenin eylemleri aracılığıyla ulusal demokratik devrimin kazanımlarını dönüştürmez hale getirebilir ve devrimin görevleriyle sosyalizm kuruculuğunu yönetebilir. Birbirini olumlu biçimde etkileyecek olan bu iki amaca erişmek için yol alırken, Cezayir Sosyalist Öncü Partisi'nin kanısına göre geçici hedef olan, birbirinden ayrılmaz üç koşulun yerine getirilmesi gereklidir:

a) *Halk ve emekçi yığınlar hareketinin*, halkımızın tüm canlı güçlerinin, kent ve köy emekçilerinin emelleriyle ve maddi ve manevi gereksinimleriyle ilgili ulusal ve toplumsal ilerleme etrafında toplanmalarının *günü gününe ve gittikçe daha geniş ölçüde geliştirilmesi*. Bu koşul ancak sosyal-politik örgütlerin bilinçli ve tam demokratik biçimde seferber edilmesi halinde gerçekleştirilebilir.

b) *Partinin ve Ulusal Kurtuluş Cephesinin yenileştirilmesi ve güçlendirilmesi*. Bu süreç Ulusal Yasadaki devrimci doğrultuların Anayasanın verdiği görevlere uygun olarak uygulanması, gerçek bir demokratik-devrimci rolünü oynayabilmesi için gereklidir.

c) *Üçüncü koşul, nerde bulunursa bulunsunlar, sosyalist güç ve akımlarla ilgilidir*. Bu grup ve akımların, aralarındaki anlaşmazlıklara karşın, çabalarını Ulusal Yasa çerçevesinde ve elde edilmiş devrimci kazanımlar temelinde birleştirmeyi kabul etmeleri lâzımdır. Bu koşul, sözkonusu grup ve akımların *gerek taktik sorunlar ve günlük savaş sorunlarında, gerekse stratejik ve ideolojik sorunlarda eylem birliğine öncelik tanımlarını, daha güçlü bir birlik için çaba harcamalarını, ardıcıl yoğunlaşma ve değişmelerini (peşin biçimlerden uzak, yaratıcı tarzda) gerektirmektedir*. Bunun yanı sıra, devrimcilerin geniş bir politik birlik (cephe nitelikli içeriği ve perspektifleri olan) hareketine olduğu kadar, onu yönetecek olan ardıcıl bir devrimci (sosyalist öncü nitelikli içeriği ve perspektifleri olan) harekete devrimcilerin daha ardıcıl olarak *nitel* katkısını artırmayı hedef edinmektedir. Başka bir hedefi de sosyalizmin ideolojik ve organik kazanımlarını uygun biçimler altında güçlendirmek, en ardıcıl sosyalist güçler arasında savaş dayanışmasını ve deney değişimini *tek perspektif* çerçevesi içinde güçlendirmektir.

İçinde bulunduğumuz yıl birçok ağır sorunlarla yüklüdür. Cezayir'in emperyalist tehditlere göğüş germesi gerekecektir. Ülkenin bu yıl yeni bir dört yıllık planın kaleme alınmasına hazırlanması gereklidir. Bu dört yıllık Cezayir'in ekonomik kalkınmada ve doğru bir gelişme stratejisini uygulamadaki kabiliyeti için bir sınav olacaktır. Yine bu yıl karmaşık sorunlar ve

savaşlar sürüp giderken, çeşitli yığınsal örgütlerin kongreleri ve belki de Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi'nin kongresi yapılacaktır.

Ama güçlülere karşın, daha önceki savaşlarda elde edilen kazanımlar sayesinde, devrimci sürecin devamlılığı için elverişli bir sıra koşulun ortaya çıktığı ve geliştiği görülmektedir. Örneğin Trablus'ta Enver Sedat'ın teslimiyetçi ve bölücü tutumunun olumsuz sonuçlarını gözden geçirmek üzere toplanan ilerici Arap devletleri konferansı ve başkan Bumedyen'in Arap ülkelerini, Malta'yı, Sovyetler Birliği'ni ve Yugoslavya'yı ziyareti anti-emperyalist Arap cephesinin güçlenmesine yardım etmiştir. Cumhurbaşkanı'nın belirttiği gibi SSCB'nin Araplara karşı dostluğu: «Bağımsızlığımızı ve egemenliğimizi güçlendiren bir denge unsurudur.»

Ulusal Halk Meclisi'nin devletin dış ticaret üzerindeki tekel hakkını güçlendiren bir yasayı kabulünden bir süre sonra, 22 Şubat'ta toplanan Bakanlar Kurulu şunları belirtmiştir: «Cezayir'in bazı kardeş (Arap, Afrika ve sosyalist) ülkelerle kurduğu mükemmel ilişkiler, ekonomik işbirliği ve ticaretin geliştirilmesi suretiyle sürdürülmelidir.»

Ulusal Kurtuluş Cephesi yürütme organının yeni sorumlusu, tabandaki işçilerin sendikal demokrasiye saygı göstermesi uğrunda savaşıyla dolaşısıyla, Emekçiler Genel Birliği (EGB) sendika merkezinin gelecek kongresiyle ilgili önemli bir demeç vermiştir. Demeçte sendikaların çalışmalarında demokratik metotların uygulanması, geçmişin olumsuz metotlarından vazgeçilmesi, emekçi yığınların yasal gereksinimlerine sıkı sıkıya bağlı olan anti-emperyalist savaşın ve kuruculuğun sürdürülmesi için gerekli seferberliğin yapılmasını kolaylaştırmak amacıyla emekçilerin gerçek sesinin işitilmesi gerektiği belirtilmektedir. Birlik ruhunun ve yapıcı tutumun ilerlemekte olduğunu tüm devrimci militanların parti içinde ve dışındaki rollerini gittikçe daha iyi kavramaları gösteriyor.

Ulusal Yasanın ilerici hedeflerine, ilerici güçlerin geniş çapta toparlanması sonucunda çetin savaşlar verilerek ulaşılabileceğini gören Cezayir komünistleri, günün görevlerini yerine getirirken birlik ilkesi doğrultusunda yürümeyi sürdürecektir. İşçi sınıfının ve sosyalizmin, ulusal çıkarlardan ayrı düşünülemez olan çıkarlarını, konjöntürel değil, stratejik olan bağlaşıklık içinde devam ettireceklerdir. Bu bağlaşıksız halkımızın tek düşmanının emperyalizmle onun gerici destekçileri olduğunu, tek amacın bağımsız ve gönencilik bir ülke yaratmak; tek aracının ise anti-emperyalist güçlerin ulusal ve uluslararası çapta eylem birliği olduğunu kabul edenler oluşturmaktadır.

Latin Amerika'da faşizmin doğu şu ve zellikleri

Jaime Barrios

*Salvador Komünist Partisi Merkez Komitesi
Siyasal Eğitim Ulusal Komisyonu yesi*

Luis Padilla

Bolivya Komünist Partisi MK yesi

Kiva Maydanik

Tarihi (SSCB)

Komünist partisinin öncülüğündeki geni ř halk yiğinlarının, Brezilya, Boliviya, Uruguay ve şili'de 60 yıllarında ve 70 yıllarının başında kurulan faşist tipi rejimlere karşı, Paraguay, Guatemala, Salvador, Nikaragua ve Haiti'de yönetici çevrelerin kanlı terörüne karşı, zorlu gericiliğin emperyalistlerce desteklenerek giriştiği Arjantin'i, Peru'yu, Ekvador'u ve Kolumbiya'yı faşistleştirme plnlarına karşı gitgide gelişen savaşımı, bütün dünyada Lâtin Amerika halklarının anti-faşist savaşımıyla dayanışma hareketi, günden güne güçlenen bu hareket, tümüyle, Lâtin Amerika faşizminin doğu şunu ve özlüğünü açık ve bilime dayalı biçimde belirlemeyi gerektiriyor. Bundan başka Lâtin Amerika komnistlerine, diğer lkeler Marksist bilginleriyle birlikte, faşizmin en zaıf ve marazlı noktalarını bulup meydana çıkarma, anti-faşist savaşımın strateji ve taktiğini saptama, kıtadaki genel anti-emperyalist, devrimci ve demokratik hareket içinde bu savaşımın yerini belirleme ve savaşımda işçi sınıfı ile emekçilerin bağlaşıkları sorununa ilişkin ilkesel görüşleri ortaya koyma devi düşüyor.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde, bugnedek, kıtanın çeşitli ülkelerinde faşizmi ve anti-faşist savaşımı konu edinen bazı yazılar yayımlanmış bulunuyor. Biz, tümel ve karmaşık bir kompleks halindeki sözkonusu problemleri her yönüyle ve enine-boyuna açıklama savından elbette uzak olan bu yazıda, Lâtin Amerika'da ağdaş faşist eğilimlerin ve faşist rejimlerin doğu şuna ilişkin sorunları, bu rejimlerin başlıca karakter çizgilerini ve kıtadaki diğer burjuva ve temeli toprak ağalığından oluşan burjuva egemenlik biçimlerinden bellibaşlı ayırımlarını çözümlemeye ve genellemeye çalışacağız.

Lâtin Amerika'da yüzyılımızın son çeyreğine doğru faşist rejimlerin doğuşu birçokları için sürprize eşit bir olgudur. Faşizmin Lâtin Amerikalı «türev»i bir paradoks gibi görünüyordu. Çünkü Avrupa'da, yığınların savaşımı sonucu olarak, güçler dengesinin barış, demokrasi ve sosyalizm yararına kökten değişmesi ve uluslararası yumuşama süreci sonucu olarak faşizmin son adacıklarının arınması hemen hemen aynı zamana rastlıyordu.

Kuşkusuzdur ki, dünya sosyalizminin gelişmesi, gelişmiş kapitalist ülkelerde emekçilerin yürüttükleri savaşımın genişlemesi, halkların kurtuluş hareketinin yeni boyutlar kazanması ve bir yandan, yumuşama süreci, bütün dünyada, bu arada Lâtin Amerika'da, devrimci süreçleri büyük ölçüde hızlandırdı ve kolaylaştırdı. Bu konuda yeterinden de fazla kanıt var ortada. Ne var ki, bütün bu etkenlerin Lâtin Amerika ülkelerinde durum ve koşulları etkilemesi ilk bakışta görüldüğünden çok daha karmaşık bir olgudur. Bu etki mekanik değil, diyalektik karakterlidir.

Zamanın, eski düzen ve yöntemleri savunan gerici güçlere karşı çalıştığı hiç kuşku götürmez bir gerçektir. Şu da var ki, güçler oranının sosyalizm yararına değişmesi, karşı-devrimin başvurabileceği araçları büyük ölçüde sınırlıyor. Ama başlıbaşına bu durum da, gericiliğin saldırganlığını körüklüyor, kendi konumlarını savunmak ve tehlikeye düşen çıkarlarını kurtarmak üzere her türlü serüvene atılma eğilimini artırıyor.

Bizce, bazı Lâtin Amerika ülkelerinde faşist tipinden rejimlerin ortaya çıkmasında kendini gösteren şimdiki politik gerilemenin bu dediğimiz anlamda ele alınması ve irdelenmesi gerekir. Bu gerileme her şeyden önce iç çelişkilerin sertleşmesinden ileri geliyor, şimdi sosyal-ekonomik yapı kesiminde egemen durumdaki bağımlı kapitalizmin derin bunalımından gericiliğin bir çıkış çaresi bulma çarpınışlarını yansıtıyor. Bu bunalım da, kendi payına, temeli Amerikan emperyalizmi egemenliğinden ve yarı-feodal yapılaşmaların korunmasından oluşan uzlaşmaz çelişkiyle koşullu bulunuyor.

Bunalım, sosyal-ekonomik problemlerin çetinleşmesinde ve sömürücü yönetim çevrelerinin bunları olağan metotlarla çözme olanaksızlığında; Lâtin Amerika ülkelerinde bağımlı, çarpık kapitalizmin ve kapitalizm öncesi kalıntıların sürdürülmesinde; kıyasıya sınıf savaşımında ve özellikle Küba devriminin üstün gelmesinden ve Şili'de, Peru'da, Bolivya'da ve diğer bazı ülkelerde devrimci süreçlerin gelişmesinden sonra bunalımdan devrimci bir çıkış yolu bulunması olanağının artmasında kendini gösteriyor; ayrıca da, toprak ağalığı oligarşisi ile toprak ağalığına dayalı burjuva oligarşinin sosyal-politik hegemonyasını kaybetmesi, bu kaybın da bunların egemenlik mekanizmalarının doğrılmasına yol açması olayında,

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtları, c. 30, s. 164.

ve ensonu yerli burjuvazinin zayıflığında, yaklaşmakta olan devrim karşısındaki dağınıklığında ve temsili demokrasi sistemi çerçevesinde manevra alanının daralmasında beliriyor.

V. İ. Lenin, «bütün çizgilerde politik gericilik emperyalizmin özelliğidir»⁽¹⁾ diyordu. Faşizm ise, emperyalizmin ürünü olarak, «gericiliğin, bilgi ve aydınlık düşmanlığının ve terörün en beter simgesi»dir.⁽²⁾

Emperyalizm, Lâtin Amerika'da temsili demokrasiyi yoketmek ve kıta ülkelerinde faşist rejimler kurmakla, kapitalizmin varlığını sürdürmeyi, bağımlılık durumunu sonsuzlaştırmayı, emekçilere ve halk yığınlarına erk yolunu kapalı tutmayı, bölgede uluslararası yumuşama sürecini geciktirmeyi ve çeşitli Lâtin Amerika ülkelerini bugün insanlığın sosyal gelişmesine tanık olduğumuz ana yoldan ayırmayı amaçlıyor.

Faşizm tehlikesi, şu veya bu Lâtin Amerika ülkesinin belirli ekonomik gelişme aşaması içinde özellikle artıyor. Bunun yüzde yüz böyle olduğunu söyleyemsek bile, faşist eğilimlerin, gelişme bakımından orta düzeydeki bağımlı kapitalizmin düştüğü bunalımın olgunlaşması evresinde en çabuk üsteleceğini saptayabiliriz. Zira bu evrede, objektif yasallıklar gereğince, teknelci kapitalizm aşamasına doğru sınırlı bir geçiş başlıyor (bu teknelci kapitalizm elbette ki emperyalizme bağımlı karakterini hâlâ koruyor) ve anlayışıyla sosyal devrimin üstün gelme oanağı artıyor.

1960 ve 1970'lerde birçok Lâtin Amerika ülkesinde faşist rejimler kurulması, Avrupa'da 1920 ve 1930'larda olduğu gibi, bunalımdan çıkışın kapitalist alternatifini sağlamayı ve karşı-devrimci politikayı kan ve ateşle dayatmayı amaçlıyor. Demek ki, bu rejimler, yapısal bunalımın doğurduğu problem ve çelişkileri «çözme», kapitalist sömürüyü şiddetlendirme yoluyla, gerekli objektif önkoşulların bulunduğu ülkelerde bağımlı ve yarı bağımlı devlet-teknel kapitalizmine geçilmesine elverecek koşulları yaratma ödevini yükümleniyor.

Teknelci büyük burjuvazi, faşizme başvurmakla, halkın öteki katmanlarının sırtına basarak kendi konumlarını güçlendirmeye; devrimci alternatifini hesaptan çıkarmaya; burjuva diktatörlüğünde yeni bir mekanizma yaratmaya; halk yığınlarının gelir düzeyini düşürmeye; birikim normunu yükseltmeyi garantilemeye; bağımlı devlet-teknel yapılarının gelişmesini desteklemeye çalışıyor.

Lâtin Amerika faşizmi, şu veya bu ülkenin somut koşullarının, ekonomik gelişme düzeyinin, emekçi yığınlarında politik olgunluk derecesinin, ulusal geleneklerin vb. belirlediği özel çizgilere karşın, 1920 ve 1930 yılları Avrupa faşizmiyle yakın bir benzerlik içindedir. Bu nedenle, faşizmin, Komintern'in 7. Kongresinde saptanan karakteristiği Lâtin Amerika'nın

(2) L. Brejnev, Lenin'in yolundan, c. 2. Moskova, Politizdat, 1970, s. 109.

şimdiki koşullarında da güncelliğini koruyor. Faşizm ve faşist diktatora, çeşitli ülkelerde başka başka biçimlerde gelişme gösterse bile, bununla, sınıfsal özlüğünü, uluslararası karşı-devrimin yumruğu olma niteliğini de-ğiştirmiş olmuyor. (3)

Toplumsal gelişme pratiği, faşizmin tanımını, gerici ordu çevrelerinin, karşı-devrimci bürokrasinin ve büyük toprak beylerinin dolaysız olarak bağlı buldukları tekeli burjuvazinin en gerici bölümünün açık terörcü diktatorası olma karakteristiğini, bu tanım ve karakteristiğin doğruluğunu gerçekledi. Bundan 40–50 yıl önceki Avrupa’da olduğu gibi, çağdaş Lâtin Amerika’da da, bu blokun içinde, yerlisi ve çoğu ahvalde ön plânda gelen yabancıyla finans sermaye yönetmenlik rolü oynuyor. Lâtin Amerika faşizminin önemli ayırıcı özelliği, yabancı tekelere (özellikle ABD tekeline) bağımlı karakteri, Amerikancı yönüdür.

İşçi ve halk hareketinin başarıları ve devlet-tekeli kapitalizmi sistemine geçişte karşılaşılan güçlüklerin artması sonucu olarak, Lâtin Amerika’daki egemen sistemin olağanüstü zayıflaması ve marazlarının yüze çıkması, kıtanın bağımlı kapitalist ülkeleri büyük burjuvazisinin izlediği politika-daki faşist eğilimlerin karakterini belirleyen en derin «iç» etkenleri oluşturuyor. Bu koşullar altında, hele emperyalizm tarafından Küba devriminin alternatifi olarak yaratılan «ilerleme birliği»nin iflâsından sonra, demokrasi savaşımında halk hareketlerinin önemli başarılar elde ettikleri ülkelerin aşırı gerici burjuva çevreleri, kendileri için son araca, yani faşizme başvuruyorlar.

Lâtin Amerika’da faşist eğilimlerin doğuşu her şeyden önce iç gelişme objektif yasa ve çelişkilerinden ileri geliyor. Ne ki, elimizde Lâtin Amerika burjuvazisinin ekonomik ve politik zayıflığını, bu burjuvazinin içinde merkezkaç eğilimlerin ağır bastığını ortaya koyan yeterince kanıt vardır. O halde şu soru doğuyor: Bu koşullar altında, bu burjuvazinin bir kesimi olan büyük burjuvazi, uluslararası finans sermayeyle bağlı büyük burjuvazi, bir Brezilya’da, bir Şili’de, bir Uruguay’da, bir Boliviya’da nasıl olup da kendi «yeni tarihsel tasarısını» dayatmayı başarabilmiştir?

Bizce, faşizm, koşullu olarak «dış» diye ayırabileceğimiz diğer etkenlerin katılımı olmadan, geçici bir başarı bile elde edemezdi. Bu etkenler, emperyalizmin politik ve askersel çıkarlarıyla ve dünya kapitalist sistemindeki değişimlerle sıkı sıkıya bağlıdır. (4) Ve bu etkenler, bu çıkarlardır

(3) Georgi Dimitrov, Seçilmiş yapıtlar, Moskova, Politizdat, 1972, s. 113–114.

(4) Burada, kapitalist sistem çerçevesindeki sözümona «yeni uluslararası işbölümü» ve uluslararası tekelin rolünün hızla artırılması sözkonusudur. Bu olgunun özü şudur: Üretim güçlerinde bilimsel-teknik devrimin neden olduğu coşkun gelişme, uluslararası tekelin, ekonomik bakımdan daha geri ve ucuz işgücününün alabildiğine sömürülmesi yü-

ki, faşist eğilimlerin güçlenmesine yardım ediyor, toprak ağalığına dayalı burjuva oligarşik egemenliğini sürdürmekte eski metotların değiştirilmesine yol açıyor.

Tümel bir dizi oluşturan dış etkenler arasında iki tanesini özellikle belirtmeliyiz. Birincisi, ABD devlet aygıtı ve başı çeken emperyalist devlet olarak ABD'nin askersel-politik çıkarları. ABD, öteden beri, komşu Lâtin Amerika'da bağımlılık ilişkilerinin korunmasını ve kapitalizmin sonrasızlaştırılmasını garantileyen rejimlerin varolmasında yarar görmüştür ve görmektedir. 1960'larda, liberal-reformist bir tasarı olan «İlerleme Birliği»nin iflâsından sonra, ABD'nin irdelediği bu yarar, bir gereklige, devrimcileştirici Küba örneğinin alternatififi olarak bağımlı kapitalizm «model»inin gelişmesi için çalışma kesin zorunluğuna dönüştü . . . İkincisi, dünyada güçler dengesindeki esaslı değişiklikler ve uluslararası yumuşama süreci nedeniyle, emperyalizmin açıktan açığa karışma olanaklarının sınırlanması yüzünden ve aynı zamanda Viyetnam savaşından çıkarılan dersler dolayısıyla, Amerikan politikasında yerel jandarmalara ve «ayrıcıklı uşaklar»a gitgide daha çok dayanma eğilimlerinin güçlenmesi . . .

Ne var ki, Birleşik Amerika'nın bütün dünyada uğradığı büyük moral ve politik kayıp, özellikle kaniçici açık anti-demokratik rejimleri desteklemesinden ileri gelen kayıp, ABD hükümetini, geçici olarak faşizmi «suçluyor» görünmek, ya da Lâtin Amerika'da kendi temel çıkarları dokunulmaz kalma koşuluyla diğer burjuva-demokratik varyantların dayatılmasını desteklemek zorunda bırakabilir. ⁽²⁾

Kapitalist dünyanın şu veya bu bölgesinde faşist rejimlerin ortaya çıkmasında dış etkenin rolü, yalnız doğrudan doğruya karşı-devrim ihracından ve ABD hükümetinin, CIA'in ve Pentagon'un eylemlerinden ibaret değildir. Eğer bu rol sadece bunlardan ibaret olsaydı, biz örneğin İspanya'da ve Yunanistan'daki tipten bir faşistleşmenin tekrarıyla yüzyüze gelecektik. Yeni çizgi odur ki, bugün Lâtin Amerika'da yalnızca faşist rejimlerin emperyalizm tarafından desteklenmesine ilişkin ideolojik-politik ve askersel-stratejik nedenler ve gerekçeler, ya da tehlikeye düşen yatırımları kaçınılmazlıkla savunma gerekligi değil, aynı zamanda kapitalist dünyanın en büyük korporasyonlarının bu rejimlerin kurulmasında ve tutunmasında oynadıkları özel rol sözkonusudur.

zünden kendilerine en çok kazanç sağlayan ülkelerdeki sermaye yatırımlarının artırılmasını teşvik ediyor. Bunun sonucu olarak, tekeller, bu ülkelerin politik yaşamına açıktan açığa karışan ulusun üstünde bir güç rolü oynamaya günden güne artan ölçüde devam ediyorlar.

⁽²⁾ Burada, Carter yönetiminin, insan haklarını sözümona savunma kampanyasından, bu yaygaradan doğan konjonktürel önlemlerini kastediyoruz. Lâtin Amerika örneği, aynı zamanda ABD hükümetinin bu kıta ülkeleriyle ilişkiler konusundaki «yeni siyaset hattı» bu kampanyanın ikiyüzlü karakterini açıkça gösteriyor.

Yeni uluslararası durum, bilimsel-teknik devrimin gelişmesi, yeni-sömürgeciliğin bunalımı, tümüyle, Lâtin Amerika ülkelerinde politik üstyapı eski biçimlerinin değişmesini etkiliyor. Bu eğilim, kıtada demokratik güçlerin ve halk güçlerinin dirençli savaşımı sonucu olarak günden güne artan bir açıklıkla beliriyor. Bu savaşım değişik politik koşullar altında yürütülmemekte olsa da, bu koşullar genellikle devrimci süreçlerin gelişmesine elverişlidir. Bu durumda, uluslararası tekellerin «politik ve sosyal istikrar» sürdürme isteği açıktan açığa gerici ve diktacı bir karakter kazanıyor.

Uluslararası tekeller, sinsi plânlarını gerçekleştirmek üzere, hem devrime, hem de «alt katmanlar»la her türlü sosyal uzlaşma biçimine karşı etkin olarak savaşabilecek rejimleri gereksiniyorlar. Bu gibi rejimler, yeni yatırımların dokunulmazlığını ve yüksek gelirler sağlanmasını garantilemeli (öncelikle ihracat için çalışan sanayide); gerek işçilerin iş ücreti artırması isteklerini, gerekse emekçi yığınlarının genellikle yaşama düzeyinin yükseltilmesi isteklerini boğmalı; küçük burjuvazi ve bir yere kadar da orta burjuvazi için yıkım demek olan tekelleşmeyi, ekonominin ve pazarın tekelleşmesini teşvik etmelidir. Uluslararası tekellere, gelirlerin sınırlı bir zümrenin elinde birikmesi olanağını garantileyecek, sömürüye hız verilmesini ve birikim düzeyinin yükseltilmesini sağlayacak bir rejim, doruğunda büyük burjuvazinin en özdeş ve gerici kesimi temsilcilerinin yer alacakları bir rejim gereklidir.

Demek oluyor ki, G. Dimitrov'un Komintern'in 7. Kongresindeki sözleri Lâtin Amerika koşullarında da doğrulanıyor. G. Dimitrov şöyle diyordu: «Faşizmin iktidara gelmesi, bir burjuva hükümetinin yerini olağanlıkla ötekinin alması değil, burjuvazinin bir sınıfsal egemenlik devletsel biçiminin – burjuva demokrasisinin – bir diğer biçimiyle, açık terörcü diktatörlükle değiştirilmesidir.»⁽⁶⁾

Çoğu Marksist araştırmacılar, Lâtin Amerika'da her faşist rejimin eyleminde nice önemli özellikler bulunduğunu belirtirken, bir yandan bütün bu rejimleri belirli bir «içerik birliği» gösterir sayıyor ve bu «ortak payda»nın da diğer Lâtin Amerika ülkelerindeki etkili yönetim gruplarının politikasına yansıdığını düşünüyorlar. Bununla birlikte, faşist rejimlerin politikasında ve ideolojisinde, pek açık ayrımların göze çarptığı ekonomi politikası alanına kıyasla daha büyük bir özdeşlik görülüyor.

Faşist rejimlerin, kıtada diğer burjuva egemenliği biçimlerinden kendilerini ayırdeden en karakteristik «genetiksel» ve «görevsel» çizgisi de, politik erk sistemi içinde gerçekleştirilen bir dizi önlemlerdir.

Bu önlemler her şeyden önce sözkonusu politik erkin anayasal temellerini değiştiriyor, ya da giderek büsbütün silkip atıyor. Faşizm, genellikle, temsili burjuva demokrasisini yalnız eylemde değil, biçimsel olarak da

(6) Georgi Dimitrov, Seçme yapıtlar, s. 114–115.

yokediyor, yurttaşların yasalarla garantili hak ve özgürlüklerini çığnıyor, politik partilerin rolünü ve önemini de hiçe indiriyor. Böylece, demokrasinin yerini bir askersel veya askersel-sivil dikta rejimi alıyor. Hemen hemen her zaman, parlâmenter sistem, yargı organlarının bağımsızlığı, basın özgürlüğü, üniversitelerin ve yığınsal örgütlerin özerkliği eylemde ortadan kaldırılıyor. Bağımsız yerel özyönetim organlarının varlığına son veriliyor, yetkilerin bölünmesi ilkesi yokediliyor.

Tüm reel politik erk (kararlar alma ve zor kullanma yetkisi sömürücü sınıfların doruk kesiminin (7) ve silâhlı güçlerin elinde toplanıyor ve artık asıl bunlar dolaysız yönetim gücü haline geliyor. Halk hareketinin en kıyıcı ve kanlı metotlarla ezilmesi günlük bir uygulama oluyor. İşkenceler ve öldürme olayları rejimin diğer özellikleriyle organik olarak bağlı bir temel nitelik çizgisine, politik egemenliğin ve uluslararası tekellerce sosyal-ekonomik faşist «tasarı» dayatmacaların belirtisine dönüşüyor.

Bütün faşist rejimlerin ortak olduğu ikinci önlemler takımı sosyal-ekonomik alanla ilişkilidir. Bu alandaki politika, burjuva toplum düzenini savunma ve sürdürme tutumu olarak belirlenebilir. Bu politikanın ana karakter çizgisi, emekçilerle hertürlü sosyal uzlaşmanın ilkesel olarak reddedilmesidir. Bu cümleden olarak, ulusal gelir dağılımında emekçi yığınlarının yararına her hangi bir değişime yanaşılmıyor. Faşizm, birikim düzeyini her ne pahasına olursa olsun yükseltmek ve sermaye merkezileşmesi sürecini hızlandırmak için çırpınırken, bir avuç yeni-oligarşinin zenginliği ile halkın ezici çoğunluğunun çaresiz yoksulluğu arasında çok büyük bir uçurum yaratıyor, faşist eğilimlerin geçici olarak üstün geldiği ülkelerin bütün sosyal problemlerini keskinleştiriyor. Ulusal gelirden emekçilerin payının sürekli azalması, her şeyden önce reel iş ücretlerinin ve halk yığınlarının yaşam düzeyinin düşmesinde kendini gösteriyor.

Brezilya, faşist «model»in kurulmasının emekçiler için ne büyük zararlar doğurduğunun açık bir örneğidir. Resmi verilere göre, bu ülkede nüfusun % 20'si ulusal gelirin % 68,5'ini benimsiyor; orta katmanlara bu gelirin % 28,5'i düşüyor; burjuva istatistiklerinde «alt katmanlar» denilen ezici halk çoğunluğuna da yalnız % 3 kalıyor. Üstelik, halk yığınlarının zaten kötü olan durumu yıldan yıla daha da kötüleşiyor. Dikta rejimi yıllarında iş ücretinin satınalma gücü üçte bir oranında azaldı. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 50 milyondan fazla Brezilyalı süregen besin yetersizliği içinde kıvrıyor.

(7) Bu «doruk» Brezilya'da her şeyden önce yabancı tekellerle yakından bağlı büyük burjuvaziden, yüksek bürokrasiden ve burjuvasal teknokrasiden; Şili'de finans oligarşiden; Uruguay'da büyük ticaret burjuvazisinden ve tekellerle kaynaşmış lâtifundist oligarşiden; Boliviya'da «bürokratik burjuvazi»den, maden sanayi ve tarımsal-sanayi burjuvazisinden oluşuyor. (Arjantin'de faşist eğilimin ana dayanağı tekellerle bağlaşıklık durumundaki lâtifundist oligarşi kesimidir.)

Faşist rejimlerin kurulması diğer Lâtin Amerika ülkelerinde de halk yığınlarına aynı yıkım ve acıları getirdi. Örneğin, Şili'de, kişi başına düşen ulusal gelir 850 dolardan 742 dolara düştü. İşsizlik bu ülkede şimdi iş-görür durumdaki nüfusun % 20'sini kapsıyor. Bolivya'da, diktatörlük, 1971 yılında emekçilerin gelirlerini % 30 oranında budadı ve o zamandan beri iş ücretleri (yaşam durmadan pahalılaştığı halde) değişmedi, donduruldu.

Faşist modelin ekonomi politikasını oluşturan üçüncü küme önlemlere gelince, bunların çeşitli rejimler tarafından gerçekleştirilmesinde önemli ayrımlar vardır. Öyle ki, Brezilya'da örneğin, geniş ölçüde ekonomik gelişme, bağımlı sanayileşme, gerek Lâtin Amerika ülkeleri pazarları, gerekse başka kıtalar pazarları için ihraç malları üretimi yolu tutuldu. Şili ve Uruguay'da, aynı zamanda Bolivya'da, bölüm bölüm artış eğilimleri, yani emperyalist «merkez»in istekleri ve dolaysız çıkarları temeli üzerinde tek tek işkollarını geliştirme yönü bugüne bugün de ağır basıyor.

Öte yandan, faşist rejimlerin ekonomi politikalarını yaşama geçirme metotlarında benzeşen çizgiler vardır. Örneğin, her araca başvurularak, halk yığınlarının gereksinmelerine kulak asmadan biçimsel ekonomik kalkınma yolunda yüksek göstergelere erişmeyi yeğleme gerekliliği propaganda ediliyor; bu yolda «verimlilik», «etkinlik», «rasyonelleştirme» vb. gibi ölçütler dilden düşürülmüyor.

Bu ekonomi politikası önemli derecede yabancı sermayenin «yardım»ına dayanıyor ve terör zoruna «politik istikrar» ve «yeni ihraç malları» işlemini (en çok şimdi büyük korporasyonların ilgilendikleri mallarda) genişletme yoluyla ülkeye yabancı sermaye akınını sağlamayı amaçlıyor. Bu modelin uygulandığı yerlerde (örneğin Brezilya'da 1969–1973 yıllarında) ⁽⁸⁾, ekonomik kalkınma tempolarında (geçici olsa bile) kesin bir artışa ulaşıldı. Bir yandan, daha önce uluslararası tekellerin kontrolü altında bulunan en modern ve dinamik nice sanayi kolu büyük yerli burjuvazinin genç eşlikçi statüsünden yararlanan belirli bir bölümüne terk edilmiş bulunuyor.

Bu politikanın diğer koşut çizgileri arasında, silâhlanma yarışına ve

(8) Bilindiği üzere, Brezilya'da faşist diktatoranın yandaşları ve uluslararası burjuva propagandası, bu ekonomik kalkınmayı gerçek gelişme diye, giderek «mucize» diye göstermeye çalıştılar. Ama son dört yıl içinde bu sözümona mucizenin suya düşmesi gözle görülür bir hal aldı. Bu olgu, ödeme dengesinin büsbütün bozulmasında kendini gösterdi. Ödeme dengesi açığı, bu büyük açık, yalnız petrol fiyatlarının yükseltilmesinden, kahve çiftliklerini kasıp kavuran dondan değil, her şeyden önce sermaye ihracından ve Brezilya'nın dış borç ve faiz ödemelerine giden ve durmadan artan büyük yekûndan ileri geliyor. Halen Brezilya'nın dış borçları 30 milyar doları aşiyor. Demek oluyor ki, «mucize» yalnız sosyal problemleri kördüğüm etmekle kalmıyor, aynı zamanda ekonomik durumu daha da ağırlaştırıyor.

burjuvazinin çeşitli kesimleri arasında güçler dengesi değişimine işaret edebiliriz. Faşist rejimlerin ekonomi politikasının yaşama geçirilmesi bu temel üzerinde sağlanmaya çalışılıyor. «Yığınsal iç pazar»la bağlı zümreler, ekonomik güçlerinin, askersel-sanayi kompleksleriyle ve ihracat için çalışan kollarla bağlı zümrelere oranla, aynı zamanda finans sermayeyi ellerinde tutan ve spekülâtif işlemlerle uğraşan bir avuç büyük zengininin durumuna oranla nasıl azalıp gittiğini görüyorlar.

Faşist rejimin yığınsal temeli sorunu özellikle dikkate değer. Bir yandan, böyle bir rejime, plânlarını gerçekleştirebilmesi için, politik istikrar gereklidir; onu emekçilerin, orta katmanların ve giderek yöneticiler doruğuyla bağlı olmıyan, ama zedelenen çıkarlarının kaygısına düşen bazı sömürücü sınıflar çevrelerinin aksiyonlarından ancak böyle bir politik istikrar koruyabilecektir. Bu nedenle, faşist rejim, a) yönetim doruğunda, bu doruğu oluşturan gruplardan hiç birinin olayların gidişini kendi dolaysız ve sürekli etkisiyle yönlemesine olanak vermeyecek sağlamlıkta bir politik birlik ve topluluk yaratmaya; b) orta katmanları hükümetin siyaset hattı üzerinde hertürlü legal etki yapma olanağından yoksun etmeye; c) emekçileri, bütün toplumsal, mesleksel ve siyasal örgütlerinden eylemde veya hukuksal yönde yoksun ederek, politik eylemin dışında bırakmaya çalışıyor.

Öte yandan, faşist rejimler, yığınsal bir destek sağlamakta yarar görüyor, Avrupa'da olduğu gibi emekçilerin bazı katmanlarının ve orta katmanlar temsilcilerinin katılacakları bir politik hareketin oluşmasında yarar görüyorlar. Ne var ki, Lâtin Amerika'da faşist diktatörlüklerin hiç biri, yığınların aşağı yukarı sağlam bir desteğini sağlayabilmiş değildir. Faşizmin en zayıf yanını gösteren bu olgu, her şeyden önce izlediği ekonomi politikasının iflâs etmiş olmasıyla (hele yığınların yaşama düzeyi konusunda), halkın gösterdiği direniş ve Lâtin Amerika halklarının yaşamında derin kökleri olan demokratik geleneklerle açıklanabilir.

Diktatoranın ana dayanağı faşist parti yerine silâhli güçler oldu. Ne var ki, orduda birçok çelişkiler beliriyor. Bu çelişkileri, ordu mensuplarına verilen düpedüz gerici rol doğurduğu kadar, bir yandan da bu koşullarda devletin kazandığı karakter doğuruyor. Çelişkiler, Brezilya, Şili ve Bolivya'da yüksek rütbeli ordu mensupları arasında bile sık sık görülmeye başlayan anlaşmazlıklarda da su yüzüne çıkıyor. Bu nedenle, silâhli güçlerin hiç bir zaman faşizmle büsbütün bağlı bir özdeş blok sayılmaması gerekiyor.

Lâtin Amerika'da faşizm, şimdi, ideolojik bakımdan, Avrupa faşist hareketleri tarafından yayılan anti-komünist, şovenist ve ırkçı görüşleri bazı değişikliklerle yeniden kalıplayıp ortaya sürüyor. Bu gibi görüşlere, daha İkinci Dünya Savaşı öncesinde Lâtin Amerika kıtasının çeşitli ülkelerine sızmaya başlayan ilk faşist grupları dört elle sarıldılar. Açık anti-demokra-

tik ve seçkinci karakteri bu doktrinlerin ayırdedici çizgisini olusturuyordu. Faşizmin övgücülerinin toplumsal yaşamı yorumlama tarzını, bazı hallerde, teknokrat görüşler de belirli ölçüde etkiliyordu.

Bazan ırkçı bir nüans kazanan ulusal üstünlük övünmeleri, ülkelerinin gitgide artan bağımlılığından ve yabancı tekelin egemenliğinden halk yığınlarının dikkatini saptırmaya hizmet ediyor. Bundan başka, bu propaganda, dış politika alanında gelişen süreçlerin bir tür yansıması oluyor.

Kuşkusuz, çok belirgin jeopolitik ve yayılıcı eğilimleri ve Birleşik Amerika'nın «ayrıcıklı partnörü» rolünü oynama özentsiyle Brezilya faşist rejiminin özellikleri işte bu alanda olanca gücüyle beliriyor. Doğal olarak, diğer faşist rejimler böyle bir politikayı aynı derecede yürütmeye yeteneğine sahip değildirler. Buna karşın, ekonomide gitgide büyüyen tekeli kesime özgü bu gibi eğilimler, artık Pinochet faşist cuntasının yayılıcı savlarında eylemde kendini gösteriyor. (9) Öyle ki, Bolıvyaya denize bir çıkış kapisinde elde ettiği için, bu cunta şimdi Şili yararına bir «topraksal karşılık» istiyor. Bundan başka, Şili'nin egemenliğinin, Arjantin'in kuşku götürmez haklara sahip olduğu kıyı sularını da kapsayacak biçimde genişletilmesi savları ileri sürülüyor.

Ne var ki, faşist rejimlerin, gerek iç, gerekse dış politikasının özü bakımından ulusal olmadığını, bu temel gerçeği, ne milliyetçi aldatmacalar ve yayılıcı savlar, ne şu veya bu yabancı tekelle bazan kendini gösteren anlaşmazlıklar, ne de giderek emperyalist devletlerle ilişkilerde belirli çelişkilere düşmeler gözlerden saklıyabilir. Çünkü bu politika, emperyalizmi bütün stratejik sorunlarda bilinçle ve koşulsuz olarak destekleme temelinde, kendi ülkelerinin ana çıkarlarını emperyalizme bağlı kılma ve gerçekte ulusal egemenlikten vazgeçme temelinde dayanıyor.

Lâtin Amerika'da bugün de, Brezilya, Bolıvyaya, Uruguay ve Şili'de kurulmuş rejimlerin faşist karakterini inkâr edenlere epey rastlanabilir. Bunların çoğu, özellikle, bu rejimler ile kıtada çoktandır egemenlik sürmekte olan sağcı diktatörlükler arasındaki benzerliğe aldanıyorlar. Bundan başka, emperyalizme bağlı ülkelerde faşizmin ortaya çıkmasının olanaksızlığından söz ediyor, ancak sağcı otoriter rejimlerin son derece radikalleşmesinin sözkonusu olabileceğini söylüyorlar.

Gerçi, geçmişin ve bugünün birçok sömürücü rejimlerinde, faşist «model»in birçok bilinen çizgileri bulunabilir. Politik ve toplumsal yaşamın demokratik kurallarının yok edilmesi, işçi hareketine ve demokratik muhalefete karşı girişilen terör, egemen sınıfların ayrıcalıklarını savunmayı amaçlayan anti-reformist siyaset hattı, egemenliği gerçekleştirmede zor-

(9) Pinochet Şili Savaş Okulu'nda jeopolitik okutmanıydı. Kendisi, bu sorunla ilgili «ders kitabı»nda, diğer yayılıcı ve jeopolitik savlarından başka, devletler arasında «mobil sınırlar» görüşünü de ileri sürüyordu.

balık vb. bu bilinen çizgilerdendir. Ama, bizce, buna dayanarak gele-
neksel sağcı diktatörlükler ile faşist rejimlerin birbirinin aynısı olduğu so-
nucunu çıkarmak hata olur. Böyle yaklaşımla, olgunun özlüğü yerine, ken-
disi ön plâna çıkar. Bu gibi bir hatanın da, ciddi politik sonuçları ola-
bilir, çünkü anti-faşist savaşımında doğru bir strateji ve taktik saptanma-
sına, isabetli bağlaşıklar seçimine vb. engel olur.

Faşizmin geçmişteki sağcı otoriter rejimlerden başlıca ayrımını sınıfsal karakteri ve devletin varoluş biçimi belirlemektedir. Sözkonusu sağcı rejimlerin otoriterliği öncelikle eski toprak ağalığı oligarşisinin ve bu ağa-
lığa dayalı burjuva oligarşisinin çıkarlarını yansıtırken, faşist erk yapısı, faşist dikta, burjuvazinin uluslararası finans sermayeyle bağlı aşırı gerici bölümünün çıkarlarını dile getirmektedir. ⁽¹⁰⁾

Bir başka deyişle, şimdiki Lâtin Amerika faşist rejimleri, doğuşlarını geçmişteki durumlar hazırlamış ve kendileri süregelen geleneklere dayanmakta olsa bile, büsbütün yeni bir olgu olarak ortaya çıkıyorlar.

Birçok ülkede faşist rejimlerin kurulması, faşist kümeler meydana getirilmesi, emperyalizmin Lâtin Amerika'daki ilerici eğilimlere karşı yönelttiği stratejisinin bileşen bir bölümüdür. Küba devriminin güçlü bir atılım kazandırdığı bu ilerici eğilimler, Şili'de Halk Birliği hükümetinin yönetim eyleminde, Boliviya'da (1969–1971), Peru ve Panama'da biçim ve içerikleri başka başka devrimci süreçlerin gelişmesinde, 1970'lerin başında Uruguay'da, Arjantin'de ve diğer ülkelerde halk hareketlerinin güç kazanmasında doğal ve yasal uzantısını göstermiş bulunuyor. Emperyalizmin ve yerel gericilik faşizm tohumları saçarak, karşı-hücumla geçmeye, girişimi devrimci güçlerin elinden almaya ve zora başvurarak güçler dengesini kendi yararlarına değiştirmeye çalışmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, faşizm tohumlarının yeşermesi belirli sosyal-ekonomik önkoşullar yüzünden mümkün oldu.

Bu anlamda, faşist rejim ve eğilimler, Lâtin Amerika'da düzensiz, marazlı ve bağımlı kapitalist gelişmenin sonucu, finans sermayenin alabildiğine içeri sokulmasının, tekellerin doğmasına yol açan bu sermaye akınının sonucudur. Bu süreç, Lâtin Amerika ülkelerinin sosyal-ekonomik ve politik çelişkilerini derinleştiren kapitalizmin genel bunalımı çerçevesinde oluşuyor. Demek oluyor ki, faşizm, egemen sınıfların burjuva demokrasisi çerçevesi içinde çözemedikleri yapısal bunalımın sonucudur.

Salvador Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Schafic Jorge Handal, Lâtin Amerika'da faşizmin tarihsel amacı konusunda şöyle diyor: «Lâtin

(10) «Eski toprak ağalığı düzeni ve burjuva toprak düzeni oligarşi» ile çağdaş «uluslararası finans sermayeyle bağlı burjuvazi» arasındaki ayrımların, Arjantin gibi ülkelerde bu burjuvazinin «eski oligarşi»den türeme birçok elemanı içerdiği gerçeğini bir kenara itemez.

Amerika'da faşizmin tarihsel amacı, bağımlı kapitalizmi modernleştirerek, bağımlı tekelci kapitalizm evresine geçmesini, olanağı ve elverişli koşulları bulunabilen yerde de bağımlı devlet-tekell kapitalizmine geçmesini sağlayarak, ne pahasına olursa olsun, kurtarmaktır.» (11) İşte bu işlevi yerine getirmek için, burjuvazinin tekelci çevreleri (hem yerel, hem yabancı), proletaryaya, halk hareketine, demokrasiye ve sosyal ilerlemeye karşı yönelik terörcü bir diktatörlük kuruyorlar.

Şunu da belirtmeliyiz ki, faşist «tasarı»yı bütün burjuvazinin tümüyle desteklediği söylenemez. Uluslararası korporasyonların kolları, daha başka, «yedek» varyantlar uygulama olanakları işleyip hazırlamaktan da geri durmuyorlar. Bunun da ciddi nedenleri vardır. Brezilya'da, Bolivya'da, Uruguay'da ve Şili'de kurulmuş olan faşist rejimlerin bir çıkmazda buldukları ve şimdi günden güne daha çok derinleşen bir bunalım geçirmekte oldukları herkesçe biliniyor. Brezilya'da yönetimi elinde tutan rejimin sosyal-ekonomik istikrarını bozan sürekli ekonomik durgunluk, öte yandan Şili ve Uruguay ekonomilerinin yeniden ayarlanması çabaları bu bunalıma tanıklık ediyor. Bolivya'da sosyal ve politik problemlerin çetinleşmesi ve Salvador'da, Guatemala'da ve diğer ülkelerde yığınların direnişinin güçlenmesi de bunu gösteriyor. Ayrıca, faşist rejimlerin uluslararası alanda gitgide yalnızlığa itilmesi ve (bu etkenlerin sonucu olarak) sözkonusu ülkelerin yönetici çevrelerinde ve silâhlı kuvvetlerde savaşımın sertleşmesi de hep aynı bunalımın kanıtıdır.

Faşizmin bugün içinde bocalamakta olduğu bunalım, gerek Lâtin Amerika demokratik ve devrimci güçlerini, gerekse uluslararası dayanışma hareketini, yığınların anti-faşist savaşımını daha öte geliştirme, direniş cephesini genişletme ve düşman kampında gediklerden ve merkezkaç eğilimlerden elden geldiğince yararlanma gerekliliği sorunuyla yüzyüze getiriyor.

Faşizmin gitgide daha göze çarpar bil hal alan tarihsel perspektif yoksunluğu ve geniş yığınları saran anti-faşist savaşımın gösterdiği gelişme, faşist «model»in batıp gitmesinin kestirilemeyen sosyal-politik sonuçlarında tehlike gören emperyalizmin ve burjuvazinin bazı çevrelerinde endişeler uyandırıyor. Bu endişe, onları, uluslararası tekellerin dayattıkları rejimlerin dış görünüşünü değiştirmek, faşizmin yaşamakta olduğu bunalımdan (gerçekte statükoyu koruyarak) bir çıkış yolu aramak üzere belirli adımlar atmaya yöneltiyor. (12)

(11) «Latin Amerika», No. 1, 1977, s. 119.

(12) Örneğin, Bolivya'da erki elinde tutan diktatörlüğün, ülkede «anayasalı yönetime geçiş» önlemi bunu doğruluyor. Bu dikta rejimi, geçen yılın sonunda, 1978 Temmuzunda seçimlere gidileceğini açıklarken, bu seçimlere katılımı yalnız hükümete yakın çevreler ve yapay politik muhalefet rolüne çıkmaya hazır zümreler çerçevesinde sınırladı. Böyle-

Emperyalizmin, demokratik ve devrimci hareketi durdurmakta faşizmi başlıca araç olarak kullandığı, onun egemenlik temellerini elden geldiğince daralttığı ve muhaliflerinin çevresini de genişletmeye çalıştığı söz götürmez bir olaydır. Bu koşullarda, demokratik güçlerin anti-faşist direnişi geniş bir savaşım perspektifine sahip bulunuyor. Bu direniş savaşımına şimdi, faşizmi devirme, özgürlük, demokrasi ve bağımsızlığı sağlama dâvasına katkıda bulunmaya hazır nice yeni sosyal güçler katılıyor.

Lâtin Amerika ve Karayip bölgesi ülkelerin komünist ve işçi partilerinin 1975 yılında yaptıkları Havana Toplantısı'nın bildirisinde şöyle deniliyor: «Lâtin Amerika'da devrimci dönüşümler yolu, uyumlu ve sürekli bir savaşım gerektiriyor. Bu savaşımda, faşizmle kavga, emperyalizme ve oligarşiye karşı demokrasiyi savunma ve aynı zamanda politik yaşantıya halkın etkenlikle katılması tek bir süreç oluşturuyor.»⁽¹³⁾

Bu nedenle, şimdi, Lâtin Amerika ülkeleri halkçı güçlerine, olağan burjuva temsili demokrasisine dönmek değil, ilerici, demokratik bir düzen yaratma ödevi düşüyor. Bu ülkelerde, bütün ilerici sosyal çevreler, geçmişin burjuva-demokratik kazanımlarını önemce küçümsemeden, faşizmin yerine gerçekten sosyalist perspektifler açan demokratik bir sistem getirmek üzere savaşım yürütüyorlar.

likle, dikta rejimi, kamuoyunu aldatmaya ve aynı zamanda rejimin acınası dış görünüşünü biraz süslemeye yeltendi.

Bu plânlar, ülkede demokratik güçlerin savaşımı sonucu olarak, bütün içyüzüyle açığa vuruldu. Rejim, halk yığınlarının büyük çıkışlarıyla karşılaşınca, bir genel af çıkarmak, bütün politik partilerin, sendika ve üniversite örgütlerinin açık eylemine izin vermek zorunda kaldı. Bilindiği gibi, bu savaşımda, emekçilerin ve üniversite öğrencilerinin grev ve gösterileri, öncelikle de dört anne ile iki çocuğun (4 ve 12 yaşlarında) başladıkları ve daha sonra 1.300 işçi, köylü, öğrenci, esnaf ve diğer sosyal katmanlar temsilcileri tarafından desteklenen kahramanlığa eşit açlık grevi önemli bir rol oynadı. Açlık grevi, bir direniş önlemi olarak hiç bir zaman bu kadar yığinsal boyutlar almış değildir.

Ülkede işçi ve halk hareketi genişliyor, hareketin birliği güçleniyor ve diktatörlüğe karşı direniş artıyor.

(13) «Lâtin Amerika, emperyalizme karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, halk gönenci, barış ve sosyalizm savaşımında.» Moskova, «Pravda» Yayınevi, 1975, s. 47.

Amerika Birleşik Devletleri'nde

Finans Kapitalizmi

Victor Perlo

İktisatçı (ABD)

V. İ. Lenin, «Kapitalizmin Son Aşaması Emperyalizm» adlı yapıtında şunları belirtiyordu: «Bankalar ... mütevazî araçlar olmaktan çıkarak, kapitalistlerin ve küçük patronların tümü kadar sermaye-paraya sahip, son derece güçlü tekeller haline gelirler ...» Böylelikle XX. yüzyıl eski kapitalizmin yeni kapitalizm haline dönüştüğü, finans kapitalin genel anlamdaki kapitalin egemenliğine son verdiği bir dönüm noktası olmuştur.»

«Üretim yoğunlaşması sonucunda tekellerin meydana gelmesi; bankalarla endüstrinin birleşme veya kaynaşması, işte finans kapitalin oluşmasının tarihçesi ve bu kavramın içeriği.» (1)

İşte burjuva devleti üstündeki egemenliğini gitgide artıran «finans oligarşisi» bu koşullarda ortaya çıkmıştır.

Emperyalizmin bu genel çizgileri, kapitalizmin çöküşüne bağlı yeni özel-likleri ortaya koyarken, genel bunalım derinleşirken, kapitalizm sayıları artmakta olan ülkelerde yerini sosyalizme terkederken, gitgide daha belirli hal almıştır.

Son 20–30 yıl içinde Amerika Birleşik Devletleri'nde endüstri alanında olduğu gibi, bankacılık sektöründe de sermayenin yoğunlaşması süreci hızlanırken, sermaye üzerinde kontrolün yoğunluğu da artmıştır. Finans oligarşisinin nisbi ve mutlak gücü muazzam ölçülerde artmıştır. Büyük mali kuruluşlar hiçbir zaman bu kadar çözümleyici rol oynamamış, hiçbir zaman bunların etkisi devlet politikasının saptanmasında bu kadar belirli olmamış, dünyaya yayılışları bu ölçüyü bulmamıştır.

BÜYÜK BANKALAR

Bankaların olağanüstü güçlü hale gelmelerinin başlıca unsurlarından biri büyük şirketlerin hisse senetlerinin çoğuna sahip olmalarıdır. Bunların elde edilmesi ise ancak büyük bankaların yapabileceği bir iştir. Son 20–30 yıldır senetli sermayenin mali kuruluşlarda birikmesinin hızlanması dolayısıyla bu unsurun önemi durmadan artmıştır. 1976 yılının sonlarında

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtları, c. 27, s. 326, 343, 344.

en büyük aktife sahip olan bu kuruluşlardan 300 kadarının elinde, büyük bir kısmı senet halinde olmak üzere, 822 milyar dolar bulunuyordu (1974'te 535 milyar dolardı) (2).

Mali kuruluşların aktifinde en önemli yeri aksiyonerler topluluğuna oy verme hakkını sağlayan «alelâde» hisse senetleri oluşturmaktadır. New York Borsasının verilerine göre adı geçen kuruluşlar 1975 yılının sonlarında borsaya gelen hisse senetlerinin % 47,7'sine sahip bulunuyorlardı (1970'te bu oran % 32,2 dolayındaydı). En güçlü durumda olan tekellerin ellerindeki hisse senetleri daha da fazladır. Nitekim 1975'te, mali kuruluşlar, «International Business Machine» (IBM) gibi kapitalist dünyada elektronik ve hesap makineleri alanında tekel kurmuş olan dev şirketin senetli sermayesinin % 68,6'sını elde bulunduruyorlardı (1965'te bu oran yüzde 57'yi aşmıyordu).

Alélâde hisse senetleri, ticaret bankaları aktifinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır ve mali kuruluşlardaki hisse senetlerinin yaklaşık % 60'ı bunların eline geçmektedir. (4) Üstelik bu bankalar sigorta şirketlerinde, yatırım bankalarında ve diğer mali kuruluşlarda komuta mevkiilerini ellerinde bulundurmaktadırlar. Ayrıca çok karmaşık ve geniş ölçüde yaygın olan müdürler ağı, son derece dar çerçeveli danışmanlar ilişkileri ve endüstri tekelleri ile kadro değişimi de onlara bağlıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en önemli 300 mali kuruluşun aktifinin büyük bir bölümü (369 milyar dolar) bankaların 126 «tröst dairesinde» toplanmıştır. Bunların özelliğini sahip oldukları hisse senetlerinin bankaların malı olmaması oluşturmaktadır. Bu hisse senetlerini yatırımcılar alışı ve satış muamelelerinde az ya da çok kontrol olanağına ve aksiyonerler toplantısında oy hakkına sahip olan müşterilerdir. Tarihsel açıdan konuşursak «tröst dairelerinin» özellikle bankerlerle onlara en yakın kimselerin hisse senetlerine sahip olduklarını belirtmeliyiz. İkinci Dünya Savaşından bu yana bunlar devletin sosyal sigorta sisteminin aczine karşılık işçilere verilen bir tavizle meydana getirilen emekliler derneklerinin fonlarına çekici koşullar yaratarak, daha da güçlenmişlerdir. Emeklilere ait fonlar, genellikle derneklerce seçilen dev bankalara emanet edilmektedir. Böylelikle emekliler fonları sanayi sermayesiyle banka sermayesi arasındaki bağların güçlenmesine ve özellikle bankaların rolünün artmasına katkıda bulunmaktadır.

New York bankaları «tröst daireleri», aktiflerinin tutarı bakımından Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk altı yeri almaktadır.

(2) «Institutional Investor», Ağustos 1977.

(3) «The New York Times», 9 Ekim 1977.

(4) Ticaret bankalarının özelliği, bu bankalara yatırılan fonlardan sağlanan parayı endüstri ve ticaret alanlarına kredi olarak vermesidir.

Çizelge 1

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki başlıca 20 bankanın «tröst daireleri»,
(31 Aralık 1976 durumu, milyar dolar hesabıyla)

	Aksiyonlar ve hisse senetleri	Aktif
Morgan Garanti Trust, New York	19,3	25,6
Bankers Trust, New York	14,0	24,0
Citibank, New York	13,7	26,1
Chase Manhattan, New York	9,0	12,8
U.S. Trust Co, New York	7,7	12,2
Manufacturers Hanover, Trust, New York	7,1	11,3
National Bank of Detroit	6,5	9,6
Harris Trust and Saving Bank, Chicago	6,4	9,7
Mellon Bank, Pittsburg	5,9	10,6
First National Bank of Chicago	5,9	8,9
Wilmington Trust, Wilmington	5,0	6,6
Bank America, San Francisco	4,9	8,4
First National Bank of Boston	4,6	6,7
Northern Trust, Chicago	4,4	6,6
Chemical Bank, New York	4,3	6,2
Continental Illinois National Bank, Chicago	4,3	7,9
Cleveland Trust, Cleveland	4,2	6,1
Bank of New York, New York	4,0	6,5
St. Louis Union Trust, St. Louis	3,0	4,9
Crocker National Bank, San Francisco	2,5	3,9

Kaynak: «Institutional Investor», Ağustos 1977.

New York'tan sonra ikinci mali sermaye merkezi Şikago'dur. Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük ticaret bankası olan «Bank America» (San Fransisco) büyük uluslararası kredi işlemlerine ve şirketlerin finansmanına katılsa da, başlıca endüstri şirketleri üzerinde çözümleyici bir etki sağlamayı başaramamıştır.

«Tröst daireleri»nden sonra, 220 milyar dolar aktife sahip olan sigorta şirketleri gelmektedir.

Banka sermayesi ile sanayi sermayesi arasındaki kaynaşmada banka ve sigorta şirketlerinden sonra, yatırım bankaları, yatırım tröstleri ve ihtisaslaşmış diğer mali kuruluşlar önemli bir rol oynamaktadır.

FİNANS KAPİTALİN BAŞLICA MERKEZLERİ

Büyük şirketlerin kontrolü büyük bankaların elindedir. Bu büyük bankalar ise multi-milyonerlerin kontrolü altındadır. Büyük bir bankanın şu veya bu şirketi kontrol altına alması için onun hisse senetlerinden belirli bir paketi elde etmesi yeterlidir.

«J. P. Morgan and Company», kontrol etmekte olduğu «Morgan Guaranty Trust Company» bankasının «gizli» aksiyonlarından önemli bir kısmını eline geçirerek, dev şirketlerle yaptığı işlerde başlıca banka durumuna gelmiştir. Oysa bu bankaya yatırılmış paralar, «Citibank» ve özellikle kişiler ve küçük firmalar tarafından yatırılmış paraların miktarını durmadan artıran «Bank America»ya kıyasla bir hayli azdır.

Her dev banka belirli sayıdaki büyük şirketlerin hisse senetleri paketlerini ele geçirmek suretiyle kendisiyle bu şirketler arasında bağlar kurar ve bunların faaliyetini etkilerken, aynı zamanda her dev banka çeşitli şirketlerin hisse senetleri paketlerine sahip olarak bunların faaliyeti üzerinde çözümleyici bir etki sağlamaktadır. Bu gerçek sadece çok büyük korporasyonlar için değil, bazı bankerlere bağlı ve tahminlere göre büyük gelişmelere aday daha küçük şirketler için de geçerlidir.

Bir şirketin en büyük hisse senetleri paketini ele geçiren bir banka, o şirkete kredi açılması konusunda genellikle başlıca rolü oynamaktadır. Birçok dev şirkete gelince, bunların hisse senetlerinden en büyük pakete sahip olan banka tümünün mutlak kontrolünü eline geçirmese de, egemenlik kuran mali gruplar koalisyonunu bir dereceye kadar etkileyebilmektedir.

Dev bankaların, sermayeleri milyarlarca doları bulan birçok banka ve endüstri şirketlerini etkileyen bir güç merkezi oldukları gözönünden kaçırılmamalıdır. Sadece Morgan veya Rockefeller gibi grupları kaynaştıran şirketlerin aktifi 100 milyar doları bir hayli aşmaktadır.

EMPERYALİZMİN ELİT TABAKASI

Dev bankalar burjuva aristokrasinin, ABD emperyalizmi elit tabakasının, ülkeyi yöneten birkaç yüz ailenin elindedir. Bir süre önce «J. P. Morgan and Company»nin başkanlığına getirilen W. Pags, bankanın kurucusu olan J. P. Morgan'ın torunuyla evlidir. Aynı bankanın diğer bazı yöneticileri Morgan'ın eskiden beraber çalıştığı kimselerin ailelerinden gelme kimselerdir. Morgan ailesinden iki kişi ile ilk Morgan grubunun diğer üyelerinin yakınları «Morgan, Stanley and Company» adlı yatırım bankasının ortaklarıdır. Morgan ailesinin başlıca temsilcileri Princeton, Harvard, ya da Yale gibi en ünlü üniversiteleri bitirmişlerdir.

Muazzam mali kaynaklara sahip olmasına, dev endüstri şirketleriyle (bankerlerin övünmesine göre en önemli 100 şirketten 96'sı ile) sıkı bağlar kurmuş bulunmasına ve geleneksel uluslararası ilişkilerine dayanan Morgan bankası, her ne kadar Morgan ailesinin ilk iki kuşağı dönemindeki «güzel günlerdeki» egemen durumunu koruyamadıysa da, Amerikan emperyalizminin en büyük mali merkezlerinden biri haline gelmiştir.

İki Rockefeller ailesiyle onların dev bankaları, «Chase Manhattan» ile «Citibank», dikkate değer bir mali ve politik ağırlığa sahiptirler. Aslına bakılırsa David Rockefeller'in «Chase Manhattan»ı kötü biçimde yönetmesi Rockefeller ailelerinin mali durumunu, Nelson Rockefeller'in hata ve başarısızlıkları ise politik mevzilerini oldukça zayıflatmıştır. Rockefeller aileleri «Exxon» adlı büyük petrol şirketinde başlıca rolü oynamaya devam etseler de, diğer bazı büyük petrol şirketleri kendilerine açıktan açığa meydan okumaya başlamışlardır. 50 yıllarında Rockefeller ailelerinin başlıca bankalarının durumu, Morgan ailesinin bankalarından daha iyiydi. Fakat bugün işler değişmiştir. SSCB Bilimler Akademisi Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü ile birlikte şu kaniya varmış bulunuyorum ki, 1974 yılının başlarında Morgan grubunun etki çerçevesindeki aktif, Rockefeller ailelerinin etki çerçevesindeki aktifine kıyasla % 50 fazlaydı. (5)

Mellon, Ford, McCormick, Byron Smith vb. gibi Şikagolu finans oligarşisini meydana getiren ailelerle, Cleveland grubu, Kaliforniya grupları ve Bank of Boston» ile birlikte) yer almaktadır.

YATIRIM BANKALARI

Yatırım bankaları büyük ticaret bankalarına ve onların «tröst daireleri»ne kıyasla ikinci planda bulunsalar da, yine önemli bir rol oynamaktadırlar. Çözümleyici bir rolü olan ve büyük bankalara sıkı sıkıya bağlı bulunan bu kuruluşlar arasında, «Morgan, Stanley» (J. P. Morgan ile birlikte) ve «First Boston» («Chase Manhattan», «Mellon» ve «First National bank of Boston» ile birlikte) yer almaktadır.

Harp sonrası dönemin uzun yılları boyunca «Morgan, Stanley» ile «First Boston» başta gelen yatırım bankası olmak için mücadele ettilerse de, başlıca senetlerin emisyonunda aşağı yukarı eşit durumda bulundular. Ne var ki, son on yıl içinde «Morgan, Stanley» yeni sermaye yatırımları yapmak için en kârlı alanları ele geçirerek öne geçti. Böylelikle 1975 yılında «Morgan, Stanley», «Alaska Pipeline»a «özel yatırım» olarak ve uzun süre için 1 milyar 750 milyon dolar yatırdı. Kredilerin en büyük kısmını (250

(5) Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler (Rusça) sayı 2, 1976, s. 152.

Çizelge 2

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki başlıca yatırım bankaları

Şirketler	1975 yılında çıkardıkları senetlerin değeri * (milyar dolar olarak)
Morgan, Stanley	7,4
Merril Lynch	5,3
First Boston	4,6
Goldman, Sachs	4,0
Salomon Brothers	3,6
Blyth Eastman Dillon	2,5
Lehman Brothers	2,5
Kidder, Peabody	1,9
Smith, Barney	1,7
Kuhn, Loeb	1,6

* Çıkarılan senetlerin birçok şirketler tarafından dağıtımı yapıldığı durumlarda bunların genel tutarı şirketler arasında paylaşılmıştır.

Kaynak: Institutional Investor, Annual Financing Directory, 1976, s. 16.

milyon dolarını) en büyük sigorta şirketi olan «Prudential Insurance Company» sağladı. 25 milyar dolar varlığa sahip olan ve yatırımları finanse eden bu şirket uzun süre Morgan ile ortaklık yapmıştır. % 10,625 faizle açılan bu kredi finans oligarşisine çıkarlar sağlamıştır.

30 yıllarında kabul edilen bir yasa gereğince yatırım bankalarının ticaret bankalarından resmen ayrı olmaları gerekmektedir. Fakat ticaret bankası «Morgan»dan, hukuk açısından ayrı olan «Morgan, Stanley» gibi bir yatırım bankası, «daha doğusunda önemli ayrıcalıklar, bu arada, telefon ve demiryolu şirketleri ve belediye hizmetleri gibi alanlarda hisse senetleri dağıtımı için tercihli bir hak elde etmiştir. Bu bankaların mevzileri daha sonraki yıllarda hiçbir surette sarsılmamıştır.»⁽⁶⁾

En büyük 25 endüstri şirketinden 13'üne «Morgan, Stanley» altısına «First Boston» ve dördüne «Goldman, Sachs» bankaları yatırım yapmaktadır. Bazı şirketlere ise iki banka birlikte yatırım yapmaktadır.

Yüzyılın başlarında Morgan şirketi, Amerika Birleşik Devletleri'nde başlıca endüstri tekellerinin oluşmasına yol açan birleşmeleri teşvik alanında önemli bir rol oynamıştır. Günümüzde sermayelerin merkezileşmesi yeni bir aşamaya, büyük ölçüde «emme» aşamasına erişmiştir ve bu durum

⁽⁶⁾ The New York Times, 25 Mayıs 1975.

büyük şirketleri elinde tutanların diğer bir büyük şirketin hisse senetleri paketini ele geçirmelerine, bunları kontrolleri altına alarak kendi şirketleriyle birleştirmelerine olanak sağlamaktadır. Bu gibi durumların çoğunda «Morgan, Stanley» saldırgan bir rol oynamıştır. «Goldman, Sachs»ta bu alanda önemli bir rol oynamaktadır ve bazı şirketleri ele geçirme içinde zaman zaman Morgan'ı başarısızlığa uğratmıştır. (7)

«Lohman, Goldman, Sachs» grubunun temsilcileri birçok endüstri şirketlerinin müdürlüklerinde yer almışlardır ve bu şirketlerin faaliyetlerinde büyük, zaman zaman çözümleyici bir etkiye sahiptirler. Fakat dev bir bankaya sahip olmadıkları, büyük endüstri şirketlerinden herhangi birini kontrol etmedikleri için, güç bakımından hâlâ Morgan, Rockefeller, Mellon vb. gibi finans oligarşisinin geleneksel gruplarının gerisinde kalmaktadırlar.

POLİTİK ETKİ

En önemli finans grupları Amerikan devlet cihazında muazzam bir etkiye sahiptirler.

İkinci Dünya Savaşından sonra Rockefellerler Cumhuriyetçi Parti'nin en önemli kanadını kontrolleri altına alarak, iki burjuva partisinin cumhurbaşkanlığı seçim kampanyalarına aktif olarak katılmışlardır. İki kez devlet başkanlığına seçilmiş olan D. Eisenhower Rockefeller ailesi tarafından desteklediği gibi, ABD'nin bugünkü başkanı J. Carter de Beyaz Saray için mücadeleye hazırlanırken aynı aileden yakın ilgi görmüştür. 1952'den bu yana dışişleri bakanlığı ile Ulusal Güvenlik Konseyi'nde başlıca sorumlu görevleri hemen hemen aralıksız olarak Rockefellerlere yakın kimseler yükümlenmiştir.

Morgan grubu seçim savaşlarında Rockefeller ailesi kadar önemli bir rol oynamasa da, (Pentagon) harp işleri bakanlığındaki etkisi büyüktür. Morgan grubunun eski üyelerinden biri olan T. Gates Deniz ve Savunma bakanlıkları yapmıştır.

«Lehman-Goldman-Sachs» grubunun Demokrat Parti'nin politikası üzerindeki etkisi apaçıktır. Bu etki özellikle Johnson'un devlet başkanlığına getirilmesi sırasında kendini göstermiştir. 60 ile 70 yılları arasında, bu grubun gücü, kendi temsilcilerinin önemli mevkilere, bu arada ABD İthalat-İhracat Bankası başkanlığına getirilmesiyle büyük ölçüde artmıştır. «Salomon Brothers» şirketi üyelerinden W. Simon, Ford yönetimi sıralarında maliye bakanlığına getirilmiştir. Şimdiki Dışişleri Bakanı Cyrus Vance'nin bu grupla olduğu gibi Morgan ve Rockefeller gruplarıyla da sıkı iliş-

(7) «Business Week», 14 Kasım 1977.

kileri vardır. Başlıca endüstri şirketlerinin politik etkisi doğrudan doğruya olduğu kadar, maliyeci ve hukukçu temsilcilerin aracılığıyla de işlemektedir. Nitekim petrol, gaz ve otomobil şirketlerinin Kongredeki temsilcilerinin etkisi herkesçe bilinmektedir.

Bilimsel ve teknik devrimin gereksinimlerinin artması, bu devrime bağlı olan ve en modern teknolojiden faydalanan sektörlerin hızla gelişmesi doğal olarak ABD'ndeki başlıca finans grupları arasındaki güçler dengesinde değişikliklere neden olmuştur. Öte yandan petrol endüstrisinin, çelik endüstrisine kıyasla daha hızlı olarak büyümesi Rockefeller grubunun Morgan grubunu geçmesini sağlamıştır. Son yıllarda ise elektronik ve hesap makineleri endüstrilerindeki ilerlemeler Morgan grubunun Rockefeller grubunu geride bırakmasına yol açmıştır, çünkü Morgan grubu ile «International Business Machine» (IBM) arasında sıkı bağlar vardır.

IBM'nin büyümesini, Carter kabinesinde bu şirketin üç müdürünün yer alması da göstermektedir. Bunlar dışişleri, savunma ve imar iskân bakanlıklarına getirilmişlerdir. Böylelikle IBM, temsilcilerini, yönetimin en yüksek katlarında başka hiçbir şirketin elde edemediği mevkilere getirmiştir. Yakın geçmişte sadece Rockefeller grubu hükümette bu düzeye yaklaşan mevkiler sağlamayı başarabilmiştir.

FİNANS KAPİTALİN ENTERNASYONALLEŞMESİ

Büyük bankalar, tekeli Amerikan sermayesinin yabancı ülkelere yayılmasında ve özellikle sermayenin kapitalist dünya çapında enternasyonalleşmesinde başlıca rolü oynamaktadırlar.

Federal rezervler sistemine (bazı büyük bankalar bu sisteme dahil değildir) bağlı bankaların yabancı ülkelerdeki şubelerinin aktifi 1973 yılında 116 milyar, 1976'da ise 194 milyar dolara ulaşmıştı. Bu gelişmede New York bankaları başlıca rolü oynamıştır. Bu bankalar günümüzde, yabancı ülkelerde ticari faaliyette bulunmakta ve bunu endüstri şirketlerinden çok daha geniş ölçüde uygulamaktadırlar. 1977 yılında New York'taki 11 bankanın yabancı ülkelerdeki şubeleri 99 milyar dolara sahipti, oysa Amerika Birleşik Devletleri'nde bu miktar 69 milyar dolayındaydı. (8) Sözkonusu şubeler Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm bankaların elinde bulunan yabancı paraların üçte ikisine sahip durumdadırlar. 1977 yılı Ekim ayında sadece «Citibank»ın yabancı döviz 34 milyar doları aşılıyordu. İkinci yerde «Chase Manhattan» (19 milyar dolar), üçüncü yerde ise «Morgan Guaranty» (12 milyar dolar) yer alıyordu. New York dışından olup hemen «Citibank»tan sonra gelen «Bank America», Amerika'nın en büyük beş

(8) «Money Manager», 17 Ekim, 1977.

uluslararası bankasından biridir. Son yıllarda Şikago bankaları da yabancı ülkelerde önemli mevziler elde etmiş olsalar da, New York'taki büyük bankaların bir hayli gerisinde kalmaktadırlar.

1970 ile 1975 yılları arasında ABD'ndeki en önemli dokuz uluslararası bankanın iç işlemleri sonucunda kârlarında yükselme olmadığı halde, yabancı ülkelerdeki işlemlerden elde edilen kâr artışı üçte bir oranını aştı. «Citicorp» başkanı W. Wriston bir demecinde şunları açıkladı: «Bundan on yıl önce yabancı ülkelerde sadece birkaç şubesi olan bir New York bankasıydık. Bugün dünya çapında önem taşıyan bir mali kuruluş haline geldik.»

1976 yılında «Citicorp»un elde ettiği kârın $\frac{0}{10}$ 72'si yabancı ülkelerde sağlanırken, bu oran 1977'nin ilk yarısında $\frac{0}{10}$ 82'yi buldu. (9) Bir zamanlar ancak birkaç Avrupa tekelinin rekabet savaşına katılma cesaretini gösterebildiği ABD'nde bugün yabancı sermayenin yayılışına özel bir önem veriliyor. Bu yayılma özellikle 1971'de doların değerinde düşüş başlayınca hızlandı. Sadece 1970–1975 döneminde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki dolaysız yabancı yatırımlar yüzde yüz artarak 13,3 milyar dolardan 26,7 milyar dolara yükseldi. (10)

Son on yıl içinde Batı Alman ve Japon sermayesinin dünyaya yayılışı oranı gitgide arttı. İngiliz, Hollanda, İsviçre vb. tekelleri de sermaye ihraç etmekte, bunlardan bir kısmı İkinci Dünya Savaşı yıllarında elden kaçırdıkları mevzilere kısmen de olsa yeniden yerleşmeyi tasarlamaktadırlar. Japon şirketleri dolaysız yatırımların nominal hacmi bakımından İngiliz, Hollanda ve İsviçre tekellerinden geride kalsalar da, Amerikan ekonomisine geniş çapta sızmışlardır ve bu ekonomiyi önemli ölçüde etkilemektedirler. Bu şirketler genel olarak Japon mamulleri ithaline önem vermekte, ancak belirli ölçüde montaj fabrikaları, depolar ve satış yerleri açma işine önem vermekte, Amerika Birleşik Devletleri'nde mali işlemlere girmektedirler.

ABD'ndeki yabancı bankaların faaliyetlerindeki gelişmeleri belirtmek yerinde olur. 1977 yılı ortalarında başlıca finans merkezi olan New York'ta 128 yabancı bankanın şube ve acantaları vardı ve bunların toplam sermayesi 44 milyar doları bulmuştu. (11) New York'taki en büyük Japon bankası («Bank of Tokyo Trust Company») şubesinin aktifi 2,4 milyar dolara yükseldi ki, bu bankanın sermayesi on yıl önce 150 milyon doları aşmıyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Japon ve diğer birçok yabancı banka şubelerinin başlıca görevi, başta bağlı oldukları tekeli gruplar olmak

(9) *Business Week*, 7 Kasım 1977.

(10) *Statistical Abstract of the United States*, 1976, s. 829.

(11) *The New York Times*, 22 Eylül, 1977.

üzere, ulusal şirketlerine hizmette bulunmaktadır. Ama aralarından bazıları, örneğin «Barclays Bank» (İngiliz) ya da «Bank Leumi» (İsrail) ABD'deki iş çevreleriyle kalıcı ilişkiler kurmaya çalışmaktadırlar.

ANARŞİ VE İSTIKRARSIZLIK

Dış ülkelerdeki Amerikan banka şubeleri yabancı ülkelerde bulunan ABD şirketlerinin faaliyetlerini finanse etmek gibi geleneksel görevin yanı sıra, gitgide daha sık olarak, genellikle spekülâtif nitelikteki uluslararası para muamelelerine katılmaktadırlar. Bu faaliyetler kapitalist ülkelerdeki eflasyonist istikrarsızlık, parasal bunalım ve devalüasyonlarla ilgilidir. Dev bankalar şu ya da bu ülkenin parasının hedef olacağı saldırıları sezmek, bu durumdan yararlanmak, kâr sağlamak ve bazen bunu politik veya ekonomik amaçlarla teşvik etmek durumundadırlar.

Dev bankalar ulusal devletlerin kontrolünden sıyrılarak, gitgide daha belirli bir biçimde, uluslararası imparatorluklar haline gelerek kendi yasalarına göre hareket etmektedirler. Nitekim de bütün büyük bankalar Bohama ya da Cayman Adaları gibi «vergi cenneti» olan yerlerde şubeler açmışlardır. Burada yerli yöneticilere sembolik olarak biraz para ödenmekte ve böylelikle hesapları hükümetçe yoklanmayan, sınırlandırılmayan ve vergilendirilmeyen operasyonlara girişme olanağı sağlanmaktadır. Bahama ve Cayman Adalarındaki ABD bankalarının 1974 yılındaki aktifi 24 milyar dolarken, 1976'da 55 milyar dolara yükselmiştir ki, bu miktar Amerikan bankaları şubelerinin, geleneksel olarak en çok dış operasyonlar yaptıkları İngiltere'deki aktiflerine yakındır. Sözkonusu bankaların Karaip denizi bölgesi ülkelerindeki para varlığı tüm yabancı memleketlerdeki şubelerinin aktiflerinin % 28'ini oluşturmaktadır. 1976 yılındaki aktiflerinin % 58'i ise bu ülkelerden sağlanmıştır. Bu bankaların dışardaki aktiflerinin büyük bir kısmı euro-dolar ve benzeri yabancı dövizlerden, yani başka ülkelerin parasına dönüştürülen ve devlet bankalarının kontrolü dışında kalan sermayelerden oluşmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'yle diğer kapitalist ülkelerin yabancı ülkelerdeki şubelerinin sahip oldukları muazzam paralar (100 milyarı aşkın olduğu hesaplanmıştır) büyük bir istikrarsızlık unsurudur. Bu para yığınının meydana getirdiği milyarlar, daha yüksek faiz aramak, ya da para dalgalanmaları koşulları içinde, spekülasyon yoluyla büyük kârlar sağlamak amacıyla, tehlikeye düşmüş gemilerin safrası gibi, bir ülkeden diğerine aktarılmaktadır.

Dev bankalar, o kadar güçlü oldukları halde bazı durumlarda büyük sermaye transferlerini kontrol etme olanağını bulamamaktadırlar. Bu nedenle Basra Körfezindeki petrol üreten ülkelerin egemen çevrelerce Batı bankalarına veya şirketlerine yatırılan milyarlar, daha yüksek kâr, silâh

siparişi, ya da politik taviz amacıyla başka ülkelere hızla transfer edilebilmektedir. Ne var ki petrol üreten ülkelere bir kısmının transfer ettikleri «sıcak para»lar, başlıca kapitalist ülkelerdeki dev şirketlerin ve bir kısım mültimilyonerlerin bir ülkeden diğerine kaydıkları muazzam paranın ancak bir bölümünü oluşturmaktadır.

Büyük ticaret ve yatırım bankalarının en önemli faaliyet alanlarından biri çeşitli yatırım projelerini finanse etmek ve sayıları gitgide artmakta olan bir sıra kapitalist ülkenin ödeme dengesindeki açıkları kapatmak için uluslararası krediler sağlamaktadır.

«Morgan Guaranty Trust»un hesaplarına göre 1976'da açılan yeni uluslararası krediler tutarı 78 milyar doları bulmuştur. Bu miktarın 1975'te 61 milyar, daha önceki yıllarda ise daha da az olduğu belirtilmektedir. Adı geçen bankanın uluslararası kredilerle ilgili incelemesinde bu miktarın 110 milyarı bulunduğu ve bazı gelişmiş kapitalist ülkelerin başka ülkelere verdikleri kredilerin bu hesap dışında olduğu belirtilmektedir.

Çizelge 3

Bankaların açtıkları uluslararası krediler (30 Haziran 1976 durumu, milyar dolar hesabıyla).

Kredi alan ülkeler	Kredi açan ülkeler			
	Tüm kapitalist ülkelerin bankaları	ABD bankaları	Başta Batı Avrupa ve Japonya olmak üzere diğer ülkelerin bankaları	ABD bankalarının payı (% olarak)
Gelişme halindeki ülkeler (OPEC üyeleri dışında)	67,72	44,05	23,67	65,0
OPEC üyesi ülkeler	15,35	8,38	6,97	54,8
Sosyalist ülkeler	27,10	3,33	23,77	12,3
Toplam:	110,17	55,76	54,41	50,6

Kaynak: «The New York Times», 23 Aralık 1976.

Amerika Birleşik Devletleri bankaları, tüm bankalarca açılan uluslararası kredilerin yarısını sağlamaktadır. Bu kredilerden bir hayli rizikoludur, çünkü OPEC üyesi olmayan gelişme halindeki ülkelere açılmaktadır. Buna karşılık ABD bankaları, genel kaniye göre, borcunu ödemekte en

titiz davranan sosyalist ülkelere kredi açmaya yanaşmamaktadırlar. Oysa Batı Avrupa ve Japonya bankaları, tam tersine, sosyalist ülkelere kredi açılmasına büyük bir önem vermektedirler, çünkü bu krediler çok önemli üretim araçlarıyla, endüstri donatımları siparişleri için kullanılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri bankalarının bu piyasada zayıf olmaları Amerikan emperyalizminin anti-komünizm politikasının sonucudur. Bu politika nedeniyle 1972'de Sovyetler Birliği ile imzalanan ticaret ve kredi anlaşmaları çöndürülmüş ve sosyalist ülkelere karşı bir sıra ayırıcı ve kısıtlayıcı önlemler alınmıştır. ABD'ndeki maliye kralları sosyalist ülkelerle iş yapmayı reddederken, rakiplerinin bu ülkelerle ticari ilişkileri finanse etme faaliyetlerini engellemeye çalışmakta, fakat beklenen sonucu alamamaktadırlar.

Batı Avrupa'daki ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük bankalar bugün uluslararası bir kartel oluşturmuşlardır. Bazı ülkelerdeki başlıca bankaların şubeleri endüstri tekelleriyle hükümetlerin uluslararası çaptaki işlemlerini finanse etmek için hep birlikte krediler açmaktadırlar.

Batı Alman ve İsviçre bankaları güçlendikçe, bu ülkelerin parası daha istikrarlı ve güvenilir duruma geldikçe, sözkonusu bankaların dünya banka sistemindeki, kapitalist alemdeki rolü büyümüştür. «Deutsche Bank» ve «Dresdner Bank» (Batı Almanya), «Kredietbank» (Lüksemburg), İsviçre Bankalar Birliği ve İsviçre Bankalar Korporasyonu (İsviçre) gelişmekte olan euro-döviz piyasasında («Morgan, Stanley» ile diğer Amerikan bankalarını geride bırakmaktadırlar.

Özel kapitalist bankalar faaliyetlerinde uluslararası yarı-resmî finans kuruluşlarına (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Uluslararası Para Fonu) ve aynı zamanda bölgesel banka gruplarına dayanmaktadırlar. Kapitalizmin genel bunalımı derinleştikçe, sermayenin ve bu uluslararası kuruluşların rolü gittikçe daha fazla artmaktadır.

Gelişme halindeki ülkelerle bazı sanayice gelişmiş ülkelerden meydana gelen bir grup kapitalist ülke, emperyalist bankalara olan borçlarını ödeyemez duruma gelmektedirler. Bu gibi hallerde yarı-resmî finans kuruluşları özel bankalara ve bazı ülkelere yardıma çağırılmaktadır. Bankalar kredi açtıkları zaman borçlanan ülkelere çok sert kemer sıkma programları dayattıklarından, bu ülkelerdeki emekçilerin yaşam düzeyinde düşüş görülmektedir. O kadar ki, bugün, 30 yıllarındaki «büyük» bunalımı gölgede bırakacak bir sıra uluslararası iflâsın eşliğinde bulunmaktayız. Örneğin Zaire borçlarını ödeyemez durumdadır, Brezilya, Şili ve diğer bazı ülkeler iflâsla karşı karşıyadır. Bütün bu gerçeklerin ardında, unsurları «domino teorisi»ne göre ardarda yıkılabilecek olan, kapitalist dünya maliye sisteminin sarsılması olasılıkları görülmektedir.

Bankaların, mali alanda uluslararası işbirliği yapmalarına paralel ola-

rak, kapitalizmin yönetici oligarşisi politika ve eylemlerini, resmen veya resmi olmayarak, kişisel temaslarla, örneğin GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması Örgütü), OECD (Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü) COCOM (Doğu ve Batı Ticaretinin Kontrolünü Koordinasyon Komitesi) veya bir politik ve askersel işbirliği (NATO) çerçevesinde koordine etmektedirler. Fakat bu koordinasyon işi en güçlü emperyalist ülke olan Amerika Birleşik Devletleri'nin, bağlaşıklarına egemen olmak ve onlara iradesini kabul ettirmek amacıyla harcadığı çabalar, emperyalistler arası rekabetler, gelişim düzeyindeki büyük farklar, hepsinden fazla da işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş hareketi savaşlarının yoğunlaşması, sosyalist topluluğun hem mutlak hem de nispi gücünün artmasından dolayı sarsıntılara uğramaktadır.

«Morgan Guaranty Trust»un yöneticileri bir bankanın sahip olduğu hisse senetleri paketinin önemini yasal yolla sınırlandırma tasarısına karşı çıkarak şunları belirtmişlerdir:

«Bizler, yatırım yaptığımız şirketleri kontrol altında bulundurmaya ihtiyaç duymadığımızı henüz kavramamış olanları inandırma . . . denemelerimizi sürdüreceğiz. Biz şirketlerin nasıl yönetildiğini bilmediğimizi alçakgönüllü davrandığımız için değil, içtenlikle konuştuğumuz için açıkladık. Biz şirketleri ve başarılarında bulunanları yönetmeyi hiç de arzu etmiyoruz. İstedığımız sadece şirketlere yatırımda bulunmaktır, ve bu işi müşterilerimizin istediği gibi, manasız kısıtlamalara gitmeden, sürdüreceğiz.»⁽¹²⁾

Apaçık ki bankerlerin amacı yatırımlardan müşterileri ve kendileri için en büyük kârı elde etmektir. Bunun yanısıra bu kârların sağlanmasında çalıştıkları personelin işlerini iyi yapmalarını istedikleri de besbellidir. Büyük bir şirketin kârlarında, geçerli bir neden olmadan düşüş görülürse, genel olarak yüksek yetkili sorumluların yerine başkaları getirilmektedir. Bunlar, «yağlı kuyrukta» ve buna bağlı çeşitli ayrıcalıklardan gönüllü olarak vazgeçmemektedirler, bunu bankanın kontrol ettiği müdürler konseyi kararlaştırmaktadır. Fakat bu, banka sermayesiyle sanayi sermayesi arasındaki bağlaşıklığın kısıtlı, sınırlı bir görüntüsüdür.

Bugünkü gerçekler, bankalarla endüstri arasındaki işbirliğini belirten bir sürü örneği ortaya koymaktadır. Morgan grubu holdinginin müdürler konseyi, kontrol konseyi, uluslararası konsey üyeleri, yatırım bankasındaki ortakları ve «Bankers Trust Company» adlı şubesinin temsilcileri aracılığıyla ABD ekonomisinde kilit mevkiinde bulunan en önemli şirketlerle, ayrıca Fransa, Batı Almanya, İtalya, İspanya, Kanada, Avustralya, Brezilya ve Venezuela'daki finans kapitalin yönetici çevreleriyle kaynaşması banka ve endüstri sermayelerinin gelişmesi konusunda inandırıcı bir delil değil

⁽¹²⁾ *Reports III of the Trust Investment Division of Morgan Guaranty Company*, 1974, p. 14.

midir? Güçlerin böyle yoğunlaşması sonucunda, sözkonusu grup çeşitli şirketlerin işleriyle uğraşmaktan çok ulusal ve uluslararası ekonomi ve politika alanında çıkarlarını korumaya daha büyük önem vermektedir.

Lenin bu konuda: «Bu kaynaşmaların arkasında yer alan, bunun temelini oluşturan şey, toplumsal üretim ilişkileri ve onların sürekli değişimidir» demiştir.

Büyük bir kuruluş, dev kuruluş haline gelince, bir yığın veriye dayanarak, hammaddenin elde edilmesinden mamulün son biçimini almasına kadar, üretimin ve dağıtımın tüm aşamalarını metodik olarak örgütler. Lenin şöyle demektedir: «Bu durumda alelâde bir «kaynaşma» değil üretimin toplumsallaşması karşısında bulunduğumuz açıkça ortaya çıkar. Şu da anlaşılır ki, özel ekonomi ile özel mülkiyet, içeriği ile hiçbir ortak yanı olmayan bir kabuktur. Bunun ortadan kaldırılması geciktirildiği takdirde, zorunlu olarak çürüme aşamasına gireceği, nispeten uzun bir süre içinde çürümeye devam edeceği ... ama mutlaka ortadan kalkacağı kuşkusuzdur.»

Emperyalizm çürümede bir hayli yol almıştır. Üretimin, yüksek bir toplumsallaşma düzeyine ulaşan özel mülkiyet kabuğu, üretim araçlarının toplumsallaştırıldığı ve işçi sınıfının, ya da ulusal kurtuluş hareketinin kontrolü altına alındığı birçok ülkelerde ortadan kaldırılmış bulunmaktadır, ve bu süreç gitgide boyut kazanmaktadır. Finans oligarşinin uluslararası bağlaşıklık sistemi, geçmişte olduğu gibi bugün de, bir yandan işçi sınıfı içinde oportünizme dayanarak, öte yandan da askersel potansiyelini geliştirerek, tüm araçlarla bunu engellemeye çalışmaktadır. Fakat tarihin tekerleğini geri çevirmeye, sınıf egemenliğini baskı ve harplere başvurarak sürdürmeye yönelik olan çabaları boşunadır. Sosyalist topluluğun durmadan artan gücü ve birliği, işçi sınıfının ve partilerinin enternasyonalist dayanışması, yeryüzünde ayırma ve ırkçılığa karşı yürütülen savaşın güçlenmesi, silâhsızlanma uğrunda ve nükleer bir harp tehlikesine karşı mücadelenin gelişmesi emperyalizmi kaçınılmaz çöküşüne doğru itecektir.

Somut olarak yanıtlanırsa ...

Amerika Birleşik Devletleri'nden N. Williamson dergiye aşağıdaki mektubu göndermiştir:

«Geçen yılın sonlarında Sovyetler Birliği'nde, tüm dünya gazetelerinde yankılar uyandıran iki önemli olay oldu. Bunlardan biri yeni Anayasanın kabulü, diğeri de 1917 yılındaki sosyalist devrimin 60. yıldönümüydü. Bu olaylar dolayısıyla Amerikan basını Sovyetler Birliği üzerine çeşitli veriler yayınladı. Bunlardan birçoğu, örneğin, ekonominin gelişmesi, bilimin ve teknolojinin başarılarıyla ilgili olanlar, son derece ilginçti. Ama bunun yanı sıra insanı düşündüren veriler de vardı. Örneğin, Sovyet işçi ve memurlarının ortalama aylık kazançlarının 151 rubleyi geçmediği, 4 kişilik bir ailenin üç odalı bir konutta oturma olanağına pek seyrek sahip olduğu ileri sürülüyordu. Bu durumda sosyalizmin başarılarının, emekçilerin genlik içinde yaşamalarını sağlayacak kadar büyük olmadığı akla gelmez mi? Belki yanılıyordum, fakat bana, genelleştirme yoluna gitmeden, verilere dayanan somut bir yanıt verir misiniz?

Bu sorunları yanıtlamak için, derginin Enformasyon ve Araştırma Bürosu, SSCB'nde emekçilerin yaşam düzeyini belirleyen istatistiklere başvurdu.

Gerçekten de 1977 yılı başlarındaki istatistiklere göre, işçi ve memurların ortalama aylık kazancı 151 ruble (ancak sonraki istatistikler bu ortalamanın yıl sonunda 155 rubleyi bulduğunu belirtmektedir) olsa da, bu rakam Sovyet vatandaşlarının gerçek gelirleri hakkında bir fikir veremez. Burjuva basın ve yayın organlarının SSCB'ndeki yaşam düzeyini belirlemek için ikide birde bu rakamları tekrarlamaları ve aşağıda belirtilen önemli unsurları «unutmaları» boşuna değildir.

Bilindiği gibi Sovyet iktidarı, son derece düşük bir ekonomik temele dayanarak yola çıkmıştır. Çarlık Rusyası'ndaki nüfusun önemli bir kısmı yarıaç, sefil bir hayat yaşıyordu. Sovyet iktidarının ilk günlerinden başlanarak emekçilerin yaşam düzeyini yükseltmek için büyük çabalar harcandı. Fakat sosyalizm kuruculuğunun ilk aşamasında, çeyrek yüzyıldan fazla bir süre kendisine düşman olanların çemberi içinde kalan Sovyet devleti, genç cumhuriyetin varolup olmamasına bağlı temel sorunlar üzerine eğilerek, vatandaşların durumunu iyileştirme çabalarını sınırlandırma zorunda kaldı. İkinci Dünya Savaşı ise, bilindiği üzere 32.000 işletmenin, 65 bin demiryolunun ve ülkenin ekonomik potansiyelinin üçte birinin yıkılıp yıkılması dolayısıyla, Sovyet ekonomisine muazzam zararlar verdi. Hitlerciler 100 bin kolhoz ve sovhozu, harpten önce üretilen buğdayın % 52'sini sağlayan Ukrayna ile Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Güney-Doğu

bölgelerinin büyük bir kısmında taş üstünde taş bırakmadıkları için, Sovyet tarımı da büyük zararlara uğradı. Ve harp 20 milyon insanın hayatına mal oldu. Şunu da eklemeliyiz ki, Sovyet devleti 60 yıllık varlığının 20 yılını Vatandaş Harbi, emperyalist müdahaleye karşı savaş, İkinci Dünya Savaşı ve ekonominin yeniden kurulması mücadelesine harcadı. Belirtilmesi gereken ilk nokta budur.

İkincisine gelince «maaş» ve «reel gelir» kavramları arasındaki ilişkiler sosyalist düzende başka, kapitalist düzende başkadır. Kısaca söylemek gerekirse burjuva ülkelerindeki emekçilerin reel kazancı maaştan yapılan aritmetik «kesintilerle oluşurken, sosyalist düzende «ilâveler» yardımıyla gerçekleşmekte, maaşa önemli eklemeler yapılmaktadır.

Dolayısıyla Batının kapitalist ülkelerindeki bir okuyucu Sovyet işçi ve memurunun nominal kazancı üzerinde dururken, Sovyetler Birliği'nde gerekli maddelerde fiyatların oluşması özelliklerini bilmediğinden, Sovyet emekçilerinin geçim «yükünü» kendi ülkesindeki fiyatlara göre kestirme eğilimini göstermektedir. Oysa SSCB'nde en gerekli maddelerin fiyatları 30-40 yıldır değişmemiştir ve birçok yiyecek maddeleri (ekmek, et, balık, patates vb.) örneğin Amerika Birleşik Devletleri'ne kıyasla çok daha ucuzdur. Bu konuyu biraz sonra ele alacağız.

İlkönce Sovyet emekçisinin reel gelirinin niçin maaştan daha fazla olduğunu açıklayalım. Örnek olarak ABD ile SSCB'nden bir işçi veya memurun aylık ücretini gözönüne alalım. Sovyet emekçisi devlete yalnız bir tek ⁽¹⁾ gelir vergisi öder ve bu, 150 rublelik ücrette % 10 kadardır. Amerika'daki emekçi devlete vergilerini ödedikten sonra, ücretinden daha birçok yerlere para ayırmak zorundadır. Waşington'da çıkan «U.S. News and World Report» dergisine göre, sosyal sigortaya verilen para, ücretin yüzde 6'sını oluşturmaktadır. Vergiler kesildikten sonra geri kalan safi gelirden kira parası ve kamu hizmetleri (% 21,6) ilâç hariç sağlık hizmetlerine (% 9,1) ulaşım araçlarına (% 7,9) verilen para hesaplanınca safi gelirden yeniden % 38,6 ⁽²⁾ oranında bir azalma olmaktadır.

Oysa Sovyet işçi veya memurunun reel geliri, devletin sosyal tüketim fonlarından yaptığı yardımlar ve sağladığı avantajlardan sonra oluşmaktadır. Nitekim 1977 yılında bütün işçi ve memurlar her ay 57 rubleyi bulan sosyal harcamalardan faydalanmıştır, böylelikle de reel gelir nominal

(1) Belirli yaştaki çocuksuz vatandaşlardan ayrıca vergi kesilse de bunlar küçük bir azınlıktır.

(2) «U.S. News and World Report», 31 Ekim 1977, s. 76-77; 14 Kasım 1977, s. 110. Şunu belirtmek lâzımdır ki dergi «ortalama» istatistikleri (işçi veya patron) ayırımı yapmadan gözönünde bulundurmaktadır ve bu durumda emekçilerin gerçek giderleri yansıtılmamaktadır. Örneğin işçilerin ve küçük memurların ödedikleri kira, onların safi gelirinin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir.

geliri % 37 dolayında aşmış ve ortalama 212 rubleye yükselmiştir. Öte yandan şu da gözönüne alınabilir: Sovyet işçi ve memur ailelerinde genellikle bir kişiden fazla insan çalıştığı için, ortalama bir ailede her türlü ek ve avantajlarla tamamlanan aylık 400 rubleye yaklaşmaktadır.

Sovyet vatandaşı daha doğmadan önce sosyal güvenceye kavuşur, çünkü hamile kadınlar doğum ve annelik için 112 günlük izinden faydalanmakta ve bu süre içinde aylıklarında kesinti yapılmamaktadır. Çocuklar kreşe ve yuvaya gitmekte ve aileler orada yapılan masrafların ancak beşte birini karşılamaktadırlar. Geri kalan parayı devlet sağlamaktadır.

Çocuklar, ilk, orta ve yüksek öğretimde parasız okumakta; devlet, teknik liselerde yılda öğrenci başına 640, yüksek öğretimde ise 1.000 ruble masraf yapmaktadır. Ayrıca da yüksek okul öğrencilerinin % 77'sine, orta meslek okullarında okuyanların % 72'sine burs verilmektedir. SSCB Anayasası gereğince orta öğretim kurullarında okuyan öğrencilere bundan böyle parasız kitap sağlanacaktır.

Emekçi vatandaşlardan büyük bir kısmı sanatoryumlarda ve dinlenme evlerinde parasız veya az ücret karşılığında tatil geçirme olanağına sahiptirler. Dinlenme veya tedavi kartları vatandaşın sağlık durumuna ve kazanç düzeyine göre verilmektedir. Örneğin 1977 yılında sanatoryum, dinlenme evleri ve benzeri kuruluşlarda 49 milyon vatandaş yıllık tatilini geçirmiştir.

Çocuklar da çok avantajlı koşullarda tatil yapmaktadır. Geçen yıl 22 milyon çocuk ve genç yaz tatillerini piyoner kamplarında, okulların tatil tesislerinde ve diğer dinlenme yerlerinde geçirmişlerdir. Bununla ilgili masrafların büyük bir kısmını devlet, sendikalar ve işletmeler yükümlenmektedir.

Şimdi de kısaca sağlık yardımından söz edelim. Sayın Bay Williamson, siz elbette Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir işçiye doktor muayenesinin ve hele bir hastanede tedavinin kaç para mal olduğunu biliyorsunuzdur.

Bir Sovyet vatandaşı hastalanırsa evine çağıracağı doktora veya tedavi edileceği hastaneye kaç para ödeyeceğini düşünmek zorunda değildir. Çünkü sağlık hizmetleri parasızdır. Devlet bir hastanın klinikte tedavi edilmesi için ayda 240 ruble ayırmakta, bir ameliyat ise, ameliyat öncesi işlemler dahil, 2.000 rubleye mal olmaktadır. Sovyetler Birliği'nde 893 bin doktorun hizmet ettiği muazzam bir sağlık ağı kurulmuştur. Vatandaşlar dispanserlerden ve okullarda, işletmelerde, kolhozlarda kurulu sağlık merkezlerinden, doğumevlerinden bedava faydalanmaktadır.

SSCB'nde vatandaşların büyük bir kısmı devlet malı olan evlerde oturmakta; kiralar 50 yıldan (1928), elektrik, havagazı ve su ücretleri ise 25 yıldan değişmemektedir. Isıtma, gaz, sıcak su, elektrik, telefon vb.

hizmetler de dahil, ev kirası bir aile bütçesinin % 4 veya % 5'ini aşmamaktadır. Geri kalan masrafları devlet yükümlenerek her yıl konutların onarımı hizmetleri için, nüfus başına 20 ruble düşmek üzere, 5 milyar ruble ayırmaktadır.

SSCB'nde her vatandaşa, Anayasa gereğince, emekli aylığı verilmektedir. Emeklilik yaşı kadınlar için 55, erkekler için ise, 60'tır. Emekliliğin tümünü devlet ödemektedir. Emekçilerin gelirlerinden bu amaçla kesinti yapılmaz. Masraflar işletme, örgüt ve kolhozların sosyal tüketim fonlarından kapatılmaktadır. Böylelikle sosyal tüketim fonları sosyalist toplumun vatandaşlara açtığı kredileri oluşturmaktadır. Bu sayede emekçiler parasız öğretim görmekte, ihtisaslarını yükselmekte, sağlık yardımından faydalanmakta, emeklilik aylığı almakta, burslardan yararlanmakta, parasız izin alabilmekte, bedava veya az ücret karşılığında dinlenme kartı almakta, çocuklara kreş ve yuvalar sağlanmakta ve daha birçok kamu hizmetleri yürütülmektedir. Örneğin, 1977 yılında, vatandaşlar için sosyal tüketim fonundan 100 milyar ruble harcanmıştır. Eğer konut ve sosyal-kültürel gereksinimler için gerekli yapılara harcanan paralar da hesaba katılırsa, bugün Sovyetler Birliği ulusal gerinin aşağı yukarı beşte dördü halkın gereksinimlerine ayrılmaktadır.

Sırası gelmişken Sovyet devletinin konut ve sosyal-kültürel gereksinimler için gerekli yapılar kuruculuğu alanındaki eylemini de açıklayalım. Devletin konut kuruculuğuna harcadığı muazzam paralar (ki milyarları bulmaktadır) sosyal tüketim fonları sözkonusu edilirken hesaba katılmadığı halde, bunun halkın genlik düzeyini dolaysız olarak etkilediği kuşkusuzdur. Amerika Birleşik Devletleri'nde ve diğer kapitalist ülkelerde böyle bir şeyden söz edilemez, çünkü gitgide pahalılaşan konutlar için yatırım yapmak, konut satın almak veya kiralamak o ülkelerin vatandaşlarına düşen bir iştir.

Yalnız 1977 yılında Sovyetler Birliği'nde bir buçuk milyon öğrenciyi alacak kapasitede okullar, 580 bin çocuk için kreş ve yuvalar, 65 bin yataklı hastaneler, 122 bin kişiyi muayene ve tedavi edebilecek poliklinikler kurulmasının, vatandaşların gelirleri arasında sayılmadığı halde, emekçilerin genlik düzeyine etkide bulunduğunu kimse yadsıyamaz.

Şimdi halkın yaşam düzeyiyle ilgili sorunun ikinci kısmına, Sovyetler Birliği'nde fiyatların oluşması konusuna geçelim. Kapitalist ülkelerdeki okuyucular için, mağazalardaki etiketlerin senelerce değişmediğini düşünmek bile güç şeydir. O kadar ki, bir genç kız, ev ihtiyaçları için aldığı öte beriye, annesinin genç kızken ödediği paranın aynısını vermektedir ... Ama işin duygusal yanını bir tarafa bırakarak, rakamlara bakalım. Son on yıl içinde Sovyetler Birliği'ndeki perakende fiyatlar endeksinde pratik olarak hiçbir değişiklik görülmediği halde, aynı dönem içinde işçi ve memur-

ların reel geliri 1,6 ⁽³⁾ kat artmıştır. Sovyet devletinin sosyal politikası önümüzdeki dönemde de değişmeyecek, fiyatlar sabit kalırken emekçilerin reel ücreti sürekli artacaktır.

Kapitalist bir ülkede yaşayan okuyucuların yığınsal tüketim maddelerinin maliyet fiyatından daha ucuza satıldığına inanmaları daha da güç. Bunu ancak tüm üretim araçlarının sahibi olan sosyalist devlet yapabilir. Bunu, toplumsal üretimin çeşitli alanlarında elde edilen gelirleri bütçe içinde yeniden üleştirerek, yaşam düzeyini önemli ölçüde etkileyen geniş tüketim maddelerinin üretimini sağlamak ve bunların fiyatlarını sabit tutmak için önemli miktarda para ayırarak gerçekleştirir.

Örneğin her yıl devlet bütçesinden ayrılan 20 milyar ruble kadar para et ve süt mamülleri alım fiyatıyla, tüketiciler için saptanan fiyatlar arasındaki açığın kapatılması için ödenir. Bu önlemler sayesinde et ve sütü mamüllerin fiyatı 60 yıllarından bu yana değişmemiştir ve gelirleri çeşitli olan vatandaş gruplarının beslenmesi olanakları hemen hemen aynıdır.

Kamu ulaştırımcılığı da başka bir örnek olarak gösterilebilir. Amerika Birleşik Devletleri vatandaşları tramvay, trolleybüs, otobüs, metro gibi kamu ulaşım araçları ücretlerinin çeyrek yüzyıldan beri değişmediğine, 3–5 kapık arası (4–7 sent) olduğuna inanamaz, çünkü ABD’de aynı mesafe için 50 sent ödemek gereklidir. Bu arada çocuk eşyaları fiyatları, tiyatro ve sinema bileti ücretleri için de aynı şey söylenebilir. Bütün bunlar çeşitli sosyal grupların en önemli alanlarda eşit düzeyde olmalarını sağlamak için sosyalist devletin uyguladığı kredi politikasının ⁽⁴⁾ sonuçlarıdır.

⁽³⁾ Bu durumu, ABD’de görülenle karşılaştırmak için daha önce sözkonusu edilen «U.S. News and World Report» dergisine bir göz atalım:

«Karamsarlık yaratan bir unsur da, Amerikalıların, son on yıl içinde yaşam pahalılığının % 80’i aşkın oranda artmasına ellerinden bir şey gelmeden seyirci kalmalarıdır . . . Ücretler artmış olsa da, orta düzeyde bir işçi, haftalık ücretinin satın alma gücünün on yıl öncekinden pek te farklı olmadığını görmektedir.»

(«U.S. News and World Report», 22. 8. 1977, s. 15, 18).

Adı geçen derginin tahminlerine göre 1978 yılında da emekçilerin durumunda herhangi bir iyileşme olmayacaktır.

«Pahalılaşıma sadece temel gereksinim maddelerini, yani yiyecek, giyecek, konut masraflarını kapsamakla kalmayacaktır. Ulaştırma araçları, lokanta vb. gibi genel yerlerde de ücret ve fiyatlar yükselecektir.»

Derginin başvurduğu uzmanlara göre, yaşam en az % 6,1 oranında olmak üzere yeniden pahalılaşacaktır. (Aynı dergi, 9. 1. 1978, s. 20.)

⁽⁴⁾ Bu politika ile ilgili olarak burjuva basını ikide birde, sosyalist ülkeleri, fiyatları «sunî olarak» düşük tutarak ekonominin «doğal» gelişmesini engellemekle suçlamaktadır. Bu eleştiriciler sosyalizme tüketim fiyatlarının kapitalizmin kâr mekanizmasına göre oluşmadığını, halkın refaha kavuşmasını amaçlayan bir sosyal politikanın parçası olduğunu anlamıyorlar ve anlamak istemiyorlar. Öte yandan şunu hatırlatmak gerek: burjuva hükümetleri de sübvansiyon ve kredi metod-

Sayın Bay Williamson, Sovyet vatandaşlarının yaşam düzeyiyle ilgili olarak sıraladığımız rakamların toplamı göstermektedir ki, bu konuda yarıya varmak için sadece aylık ücreti gözönünde bulundurmak yeterli değildir. Uzun yıllar Bridgeport üniversitesinde ders vermiş olan bir vatandaşınız, profesör Hans Apel, bundan bir süre önce Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşam düzeyi ile ilgili incelemeler yaptıktan sonra şu sonuca varmıştır: SSCB'de emekçi ailelerinde kişi başına düşen ortalama reel gelir Amerika'dakinin % 67'sine erişmiştir. (5) Günümüzde bu oran Sovyet emekçisinden yana daha da yükselmiştir. Nedeni de şudur: ABD'nde son yıllarda başgösteren yoğun enflasyon ve işsizlik emekçilerin hayat düzeyinin iyileşmesi yolunu tıkamış, buna karşılık Sovyet emekçilerinin geliri, sabit fiyatlar yardımıyla artmaya devam etmiştir.

Şimdi de sorunuzun konut koşullarıyla ilgili kısmına geçelim. Gerçekten de memleket nüfusunun bir kısmı için konut sorunu bugün de çetinliğini koruduğundan bütün aileler, henüz, sadece kendilerinin faydalanacağı apartman dairesine kavuşmuş değildir. Şu var ki, bu sorunu gerektiği gibi değerlendirebilmek için bazı gerçekleri belirtmek lâzımdır:

Çarlık yönetiminin genç Sovyet devletine «miras bıraktığı» konutların çoğu perişan bir haldeydi. Kentlerdeki konutların % 80'i bir ya da iki katlı ahşap yapıları. İşçiler, çalıştıkları fabrikalara ait kışla gibi yapılarda, ranzalarda yatıyorlar, aileler ise ufacık odalara sığınmak zorunda kalıyorlardı. Kaloriferden faydalanan konutlar son derece azdı. Akar suyu olanların oranı % 10'u, kanalizasyondan faydalananlarınkine ise % 3'ü geçmiyordu.

Sovyetler Birliği'ndeki konut sıkıntısının diğer bir nedeni de İkinci Dünya Savaşı'nda birçok köy ve kentin yerle bir edilmesidir. Alman faşistleri 70 bin köyle 1.710 kenti yakıp yıkmışlar, konutların hemen hemen yarısını oluşturan 6 milyon konutu oturulmayacak derecede harap ederek 25 milyon insanın açıkta kalmasına sebep olmuşlardır.

Bu durumda Sovyet devletinin konut sorununu çözmek için neler yaptığını görelim. Sovyet yönetimi yıllarında ülkeye 3 milyar 200 milyon m² tutarında konut kazandırılmıştır. Bu amaçla uygulanan programın tarihte bir eşi yoktur. Yalnız 1966–1976 dönemini ele alırsak, bu süre içinde 1 milyar 200 milyon m² konut yapıldığını, 120 milyon vatandaşa 25 milyon konut dağıtıldığını görürüz.

Devlet tarafından yaptırılmış konutların dörtte üçü kalorifer, sıcak ve

larını geniş ölçüde uygulamaktadır. Ama bu uygulama ters yöndedir: amacı fiyatları yüksek tutmak ve üretim araçlarına sahip olanlara «makul» kârlar sağlamaktır.

(5) Bknz. A. Toll, Profesör Apel'in yirmi sorusu, «Yeni Çağ», 1976, s. 6, s. 521.

soğuk su, kanalizasyon vb. faydalanmaktadır. Yeni yapılarda ise, bu oran yüzde yüzü bulmaktadır. SSCB nüfusunun 260 milyon olduğu gözönüne alınır, halka konut sağlama alanında bir hayli iş yapıldığı anlaşılır.

Konut koşullarının nitelik bakımından da iyileştirilmesi sorunu çözümlenmesi aşamasındadır. Harpten sonraki dönemde vatandaşa sağlanan konut yüzeyinin iki katına çıkarılması için çabalar harcanmıştır. Nitekim 1945 yılında adam başına düşen mesken yüzeyi 5,5 metre kare iken, günümüzde bu oran 12 metre kareyi bulmuştur. Böylelikle 4 kişilik bir aileye 48 metre karelik konut düşmektedir. Her ne kadar sizin sözkonusu ettiğiniz üç odalı apartıman dairesi sayılmasa da, görüldüğü gibi bu amaca doğru hızla yol alınmaktadır. (6) Daha şimdiden adam başına 14-16 metre kare konut sağlanması için çalışmalar yapılmaktadır.

Görüldüğü gibi Sovyetler Birliği'nde konut sorununun çözülmesi yönünde tutulan yol budur. Konut kuruculuğunda ve kuruculuk temposunda sağlanan gelişmeler nüfus artışını bir hayli aştığı için, bu sorunun yakını bir gelecekte tam olarak çözüleceğini göstermektedir.

Buraya kadar söylenenlerden bir sonuç çıkarmak için sosyalist yaşam tarzı ile kapitalist yaşam tarzı arasındaki temel farkları gözönüne almak gerekmektedir. Sosyalizm herkesin refahı ile ilgilenmekte, herkese eşit olanaklar sağlamaktadır. Sosyalist dünya kapitalist toplumdaki çelişkilerin dışındadır. Kapitalizmde «aşırı tüketim» in yanısıra fakirlik düzeyini saptayan resmi istatistikler de vardır. Oysa sosyalist düzende bir işçiyle bir bakanın maddi durumları arasında büyük farklar yoktur. Örneğin, Sovyetler Birliği'nde uzman bir işçi 300 ruble ve daha fazla aylık alırken, bakanlıkların yöneticileri, bilimsel araştırmacılar, büyük işletmelerin müdürleri 500 ile 700 ruble arası aylık almaktadırlar. Sovyetler Birliği'nde aynı yapıda, birbirinin aynı olan apartıman dairelerinde bir işçi ve bir mühendis, bir hasta bakıcı ve bir doktor, bir öğrenci ve bir profesör yanyana oturabilirler. Dahası var. Tüketim sosyalist toplumda bir ideal olamaz. Sovyetler Birliği'nde maddi değerler insanın en yüksek emeli değildir, bunlar insanın varlığını sürdürebilmek için gerekli araç sayılırlar. Sosyalizm maddi

(6) Bilindiği gibi son yıllarda en gelişmiş kapitalist ülkelerde konut sorunu basitleşeceği yerde, daha da ağırlaşmıştır. Kapitalizmin insanlığa aykırı karakterini şu paradoks açıkça göstermektedir: Londra'da kiralının yüksekliği yüzünden 100 bin apartıman dairesi bomboş dururken, 30 bin insan başını sokacak bir çatıdan yoksundur. Paris'te kiralanamayan 275 bin apartımana karşılık, 250 bin kişi en acıklı koşullar altında yaşamaktadır. Bu sorunun başka bir yönü de konut yokluğudur. İtalya'da «gecekonduculara» sığınmış milyonlarca insanı barındırmak için 2 milyondan fazla apartıman dairesi gereklidir. Batı Almanya'da hâlâ bir buçuk milyon emekçi en basit sağlık koşullarına bile uygun olmayan konutlarda oturmak zorundadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük kentlerinde gettolardaki duruma gelince, herhalde siz bunu bizden daha iyi biliyorsunuzdur.

değerleri sonsuzca tüketen insanlar değil, geniş kültürlü, tinsel bakımdan zengin insanlar yetiştirir.

Sayın okuyucumuz, öyle sanıyoruz ki size «genelleştirme yoluna gitmeden» sunduğumuz veriler sosyalizmin SSCB'nde ne gibi başarılar elde ettiğini anlamanıza yardım edecek niteliktedir. Bu arada Sovyetler Birliği yeni Anayasasının vatandaşlara ne gibi sosyal ve ekonomik haklar tanıdığını da görmüş olacaksınız.

TÜSTAV

F. Almanya'da Tekelci Sermaye: Yayılımcı Eğilimler

Ludwig Müller

*Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu Sekreteri,
Prezidyum üyesi*

Fritz Rische

*AKP Yönetim Kurulu, Ekonomik ve Toplumsal Politika
Dairesi Başkanı*

Emperyalist devletler arasındaki ilişkileri çözümlerken Lenin, bunların aynı anda şu iki eğilim tarafından etkilendiğini belirtmişti: «Tüm emperyalistlerin bağlaşmasını kaçınılmaz kılan etki; emperyalistleri birbirlerine muhalefete iten öbür etki.»⁽¹⁾ Lenin'in bu fikri; 70'lerin başlarından bu yana, yani, Birleşik Amerika, Batı Avrupa ve Japonya'nın emperyalist egemenlik savaşımının üç ana merkezi olarak ortaya çıkmasından bu yana dünyada yeralan gelişimler tarafından doğrulanmıştır.⁽²⁾

1974–75 ekonomik bunalımı ve bunu izleyen durgunluk sırasında özellikle şiddetlenen, emperyalist rekabetin bu üç dünya merkezi arasındaki gelişmelerin büyümesi, ekonomik gücü Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ya da, genellikle denildiği gibi, Ortak Pazar ülkelerinde toplanan Batı Avrupa çekirdeği içindeki yarışmanın tırmanmasıyla atbaşı gitmiştir. Bu savaşım sırasında Batı Alman emperyalizmi egemen bir güç olarak ortaya çıkmıştır.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin güçlü ekonomik potansiyeli ile, 60'larda hâlâ varolan, uluslararası politik ve ekonomik süreçler üzerindeki görece zayıf etkisi arasındaki uçurumun şimdi belirgin ölçüde azalmış olduğunu varsaymak için her neden vardır. Yaklaşık 10 yıl önce FAC, genellikle, «ekonomik bir dev ve politik bir cüce» olarak sunulurdu, ama 1977 Mayıs'ında Londra'da, bellibaşlı emperyalist güçlerin devlet ve hükümet başkanlarının toplantısında Bonn önemli bir rol oynamıştır.

Londra zirvesinin sonuçları üzerine, Batı Alman mali sermayesinin bir sözcüsü tarafından yazılan bellibaşlı bir yazıda, kötü bir şekilde gizlenmiş bir hoşnutlukla, şunlar söyleniyordu: «Bonn, dünya politikasında ön plana gelmiştir. Dış politika şimdi büyük ölçüde ekonomik politikadır. FAC hükümetinin, ülkeyi önde gelen bir sanayi devleti durumuna getir-

(1) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 36, s. 332.

(2) Bu savaşımında ABD banka sermayesinin rolü, Victor Perlo'nun bu sayıdaki «ABD Mali Sermayesi» başlıklı yazısında görülmektedir. — Ed.

meyi amaçlayan bu alandaki özelemleri yalnızca onun sorumluluğunu arttırmakla kalmayıp, ona yeni yükümlülükler de dayatmaktadır. Federal Almanya Cumhuriyeti'nin, politik bakımdan bir cüce olmanın yanısıra büyük bir ekonomik güç olduğu fikri eskimiştir ve Londra toplantısı da bu değişikliği doğrulamıştır.»⁽³⁾

Gazete, yalnızca, FAC'nin sanayileşmiş kapitalist ülkelerle ilişkilerinde değil, aynı zamanda, «muhtemelen daha büyük ölçüde gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerinde de» bir değişiklik görüyordu. Gazete, bu bağlam içinde, herşeyden önce, Brezilya'da güçlü bir atom sanayii kurulması konusunda bu ülkeyle imzalanan antlaşma bakımından Birleşik Amerika ile FAC arasındaki farklılıklara işaret ediyordu. Anımsanacağı gibi, Birleşik Amerika, pek de bunun olasılı askersel sonuçlarından endişe duyduğu için değil, Washington bunu, bu alanda Birleşik Amerika'ya bir rakip olarak FAC atom sanayinin artan yayılmacılığının bir tanıtı olarak gördüğü için, bu antlaşmaya karşı çıkmıştı. Gazetenin kendisi, kendi «ince» koyuşuyla, bu antlaşmayı, FAC'nin «Üçüncü Dünya'nın çıkarlarının bir savunucusu»⁽⁴⁾ olduğunun bir belirtisi olarak görmekteydi (Bu formül, bunu ve öteki benzer antlaşmaları, gelişmekte olan ülkelere ekonomik sızma için kullanma isteğini ortaya koymaktadır).

FAC, şimdi, Batı Avrupa'nın en büyük sanayi potansiyeline sahiptir. Başka hiçbir Batı Avrupa ülkesi böylesine ekonomik, mali ve politik bir güce sahip değildir. FAC'nin kapitalist dünya sanayi üretimindeki payı, öteki Ortak Pazar ülkelerinin herhangi birinden daha fazladır. Altın ve döviz rezervleri bakımından öteki AET ülkelerini o yönetmektedir (1977 sonunda bunlar 87 milyar DM'dan fazlaydı). Son olarak, FAC, çok büyük bir dış ticaret fazlasına sahip olan biricik Batı Avrupa devletidir.

Bütün bunlar, Bonn egemen çevrelerine, öteki kapitalist ülkelerin Batı Alman ekonomik ve politik çıkarlarını gözönüne almasını ve önemli kimi sorunlarda onlara uygun çözümler bulmasını sağlamaya olanak vermiştir. FAC Federal Şansölyesi Helmut Schmidt şöyle diyordu: «Dünya ticaretinde seçkin bir yeri olan başka devletlerin ekonomik politika, mali politika ve para politikası üzerinde önemli bir etki yapıyoruz ve bu etkiyi doğru bir yönde kullanmak için de her çabayı harcıyoruz. ... Bizim dünya ekonomisine kaçınılmaz bağımlılığımız çerçevesi içinde, ülkemizin, genel eğilimlerden farklı olan çizgiler boyunca ekonomik gelişimini etkilemek için iç ekonomik ve dış ekonomik araçların etkin bir şekilde kullanılacağı hâlâ çok yer vardır.»⁽⁵⁾

⁽³⁾ Frankfurter Allgemeine Zeitung, 10 Mayıs 1977.

⁽⁴⁾ Agy.

⁽⁵⁾ Helmut Schmidt, *Kontinuität und Konzentration*, Bonn - Bad Godesberg, 1975, s. 258.

Batı Alman tekeli sermayesinin Batı Avrupa'daki ve bir bütün olarak kapitalist dünyadaki konumlarını çözümlerse, FAC'nin AET'nin ve bütün Batı Avrupa'nın çekirdeği durumuna gelmiş olduğu daha da açık bir şekilde ortaya çıkar. Bu, özellikle, Batı Avrupa'daki 12 en büyük çelik konserninden 10'unun FAC'inde oluşundan anlaşılacaktır.

Batı Alman ekonomik devleri, tekeli sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi yoluyla, eşi görülmedik bir güç ve muazzam bir etki kazanmışlardır. Bunlardan birçoğu (Volkswagen, Daimler-Benz, Hoechst, Bayer, Siemens, AEG-Telefunken, Bosch, FEBA ve Rhein Stahl-Thyssen) dünyanın en büyük uluslararası şirketleri arasındadır; bir ülkedeki böylesi konsernlerin sayısı bakımından, yalnız ABD FAC'nin önündedir. İngiltere, İtalya ve Fransa ise hayli geridedirler.

Geçtiğimiz onyılda, belibaşlı Batı Alman mali ve sanayi konsernlerinin bütünü «Amerikan hisseleri» ele geçirmişlerdir. Bir gazete yıllık bir ekonomik incelemede, 1975'de 100 belibaşlı sanayi işletmesinin cirosunun 474 milyar DM'a, ya da, o sıralarda 1.043 milyar DM olan FAC Gayrisafi Milli Hasılası'nın yaklaşık yarısına çıkmış olduğunu söylüyordu. (6)

Batı Alman Thyssen, kapitalist dünyanın en büyük tekelleri arasındadır: Pik-demir ve çelik üretimi bakımından Japon Nippon Çelik'ten sonra ikinci sıradadır ve cirosu bakımından da, Batı Avrupa'daki en büyük metalurji konsernidir. 1975/76 mali yılında, onun işletmeleri 10,8 milyon ton pik-demir ve 12,8 milyon ton çelik (bunlar, sırasıyla, bir bütün olarak AET üretimlerinin yüzde 11'den fazlası ve yaklaşık yüzde 10'uydu) üretmiştir. FAC çeliğinin yüzde 30'unu o üretmekte ve yaklaşık 140.000 işçi çalıştırmaktadır. Bu, Batı Alman devlet-tekeli sistemi çerçevesinde mali oligarşinin sahip olduğu gücü özetlemektedir.

Thyssen, AET'nin en büyük çelik tröstlerinden oluşan, uluslararası pik-demir ve çelik sanayi ekonomik birliği gibi, uluslararası karteller oluşturulmasına öncülük etmektedir. Bu, FAC tekellerini ve ayrıca Belçika, Lüksemburg ve Hollanda şirketlerini de kapsayan Batı Avrupa çelik kartelidir.

Çelik kartelinin oluşturulması; zaman zaman «Montanunion» diye nitelendirilen, işletmelerinde 400.000 işçi ve hizmetli çalıştıran Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulmasından sonra, sanayideki en yüksek yoğunlaşma oldu. Dokuz Ortak Pazar ülkesinde üretilen çeliğin yüzde 40'ını o karşılamaktadır. Bütün Batı Avrupa pik-demir ve çelik sanayiinde en yüksek derecede yoğunlaşma sağlamıştır ve amacı da, kesim çeliğinin üretimini ve pazarlamasını merkezileştirmek, işgücü sağlamak, piyasaya bilgi vermek ve ayrıca, özellikle yüksek fırınlar ve hadde atölyeleri ile ilgili yatırımlar konusunda anlaşmalar yapmaktır.

(6) Bkz. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 4 Eylül 1977.

Ekonomik bunalım sırasında, bu tekelin dünya ekonomisine egemen olma savaşı, yurtdışındaki Alman mali sermayesinin faaliyetlerinde en güçlü bir şekilde ifadesini buldu. 1976 sonunda, belli-başlı özel finans grubu olan Deutsche Bank'ın 35 ülkede 69 kolu vardı. 40 ülkede 68 kolu olan Dresdner Bank, FAC bankaları arasında üçüncü sıradaydı. Kommerzbank'ın 40 ülkede kolu vardı. Onların yurtdışındaki iş ilişkilerinin büyük kısmını bu bankalar yürütüyor. Bu yüzden, kendi kolu (Dresdner Bank AG Lüksemburg) ile birlikte Dresdner Bank, 1976 mali yılını 12 milyar DM fazla veren olumlu bir bilançoyla kapamıştı. Deutsche Bank, Lüksemburg'daki koluyla birlikte, 11 milyar DM'lık bir bilançoya sahipti. Bu mali merkezlerin yardımıyla FAC'nin en büyük konserneri, dış piyasalarda yeni konumlar kazanmak için yurtdışında bir saldırıya geçmişlerdir.

Aynı zamanda, Batı Alman emperyalizminin şimdiki durumu da çelişkili ve istikrarsızdır. 50'lerin ve 60'ların hızlı ve güçlü ekonomik yükselişini aşırı bir belirsizlik dönemi izledi. FAC ekonomi ve politikası, şiddetlenen genel bunalımın burgacına girdi. Enflasyon ve, parasal, devrevi ve yapısal bunalımlar, kimi bakımlardan, öteki emperyalist ülkelerde olduğundan daha güçlü bir etki yaptı.

Dünya ekonomik bunalımı ve bunu izleyen durgunluk, ülkedeki ekonomik ve toplumsal durum üzerinde ciddi bir etki yapmıştı. 1974 ve 1975'de FAC'de, GSMH'da en belirgin düşüş ve Ortak Pazar çerçevesindeki sanayi üretiminde de azalma oldu. 1973'den 1976'ya değin, Alman Sanayileri Federal Birliği'ne göre, «yatırım uçurumu», yani yatırımlardaki azalma, kabaca 140 milyar DM'a ulaştı. 1976'da, tüm sanayi yatırımlarının yalnızca yüzde 15'i yeni fabrikalara gitti ve bu, ekonomik büyümeyi belirgin bir şekilde yavaşlattı ve kitlesel işsizliğin baş nedeni oldu. FAC emekçilerinin toplumsal haklarına karşı şiddetli bir saldırı başladı ve bu, herşeyden önce, gerçek ücretlerin azaltılmasında ve emeğin insanlıkdışı ölçüde yoğunlaştırılmasında ifadesini buldu.

Bonn'un dış politika ve askersel konulardaki tutumu da çelişkiler içinde boğulmaktadır. Bir yandan, Sosyal-Demokratlar'ca yönetilen hükümet, dünya arenasındaki değişen güçler dengesini gözüne almış ve, Sovyetler Birliği, Polonya ve Çekoslovakya ile antlaşmalar ve ayrıca Demokratik Alman Cumhuriyeti ile de İlişkilerin İlkeleri Antlaşması'nı bağlayarak, yumuşamaya katkı yapmıştır. Ama buna karşılık, HSB (Hristiyan Sosyal Birlik) Başkanı Strauss ve etkili Hristiyan Demokrat Dregger tarafından yönetilen sağcı güçler, ülkeyi soğuk savaş siperlerine etmek çabasıyla faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Bir bütün olarak koalisyon daha gerçekçi bir tutum takınmaya eğilimli olmakla birlikte, kimi hükümet koalisyon önderlerinin, zaman zaman, onların baskılarına dayanamamış olduğu kabul edilmelidir.

Hükümetten resmi destek gören intikamcı birlikler ve çeşitli neo-nazi

gruplar ülkemizde hâlâ etkindir. İntikamcı *Landmannschaften*'ın üye ve sempatanlarının sayısı 2 milyondan fazladır. Onların gazete, dergi ve haber bültenleri 1,5 milyonluk bir tiraja sahiptir. Görevlileri (en başta da, Hristiyan Demokrat/Hristiyan Sosyal Birlik ve onların Bundestag'daki grubu içindekiler) yoluyla bu gruplar Parlamento ve kitlesel iletişim araçları üzerinde etki yapmakta ve bu da, onların, ülkedeki kamuoyunu geniş ölçüde etkilemelerine olanak vermektedir. 148 neo-nazi örgüt, 14 militarist birlik ve 500 başka benzeri grup vardır. Bütün olarak, bunların eli altında 120'den fazla dergi bulunmaktadır. Hem intikamcılar, hem de neo-naziler, «31 Aralık 1937 sınırları içindeki Alman Reich'inin yeniden kurulmasını kendi amaçları olarak ilân etmişlerdir. Ulusal ve ırksal nefreti vazedmekte ve 1.000 yıllık Reich'in gücüne övgüler düzmektedirler.

NATO içindekiler de dahil olmak üzere FAC'nin askersel konuları daha güçlü bir duruma gelmiştir. Bundeswehr savaş birlikleri, Avrupa'daki NATO güçlerinin yaklaşık üçte-ikisini oluşturmaktadır. FAC, kişi başına askersel harcamalar (yılda 264 dolar) bakımından tüm öteki Batı Avrupa ülkelerinin önündedir. Bonn, ayrıca, askersel gücünü daha da artırmaya çalışmakta, amaçlarına ulaşmak için doğrudan ve dolaylı olarak bundan yararlanmaktadır. Bundan dolayı, NATO'nun 25. yıldönümünde, o sırada Savunma Bakanı olan Georg Leber şöyle demiştir: «Batı Alman birlikleri, Avrupa'daki NATO konvansiyonel silâhli kuvvetlerinin en büyük müfrezesidir ... FAC, karşılıklı yükümlülükleri ve eşsiz mekanizmasıyla, bu Bağlaşma'nın varlığı içinde bir direktir.» (?)

Bundeswehr generallerini NATO içinde komutaya ve bellibaşlı orunlara getirmek çabası, özellikle askersel araç ve silâh tekellerince inatla izlenen politikanın önemli bir etmenidir. 18 Mayıs 1977'de Batı Alman TV'sindeki bir konuşmasında Leber şöyle diyordu: FAC, Kuzey Atlantik Paktı içinde önemli ve son derece saygı duyulan bir ortak durumuna gelmiştir. FAC, diyordu Leber, Bağlaşma'ya katkısına koşut olarak, artık Bağlaşmanın askersel yönetiminde de temsil edilmelidir. Bu isteme yanıt verircesine, NATO Başkomutanı Haig, 12 Temmuz 1977'de, iki yardımcısından birinin yerine, Kuzey Atlantik blokunu güçlendirmek için «orta ve uzun erimli planlama»dan sorumlu olarak bir Bundeswehr generalini atamaya niyetli olduğunu ilân ediyordu. Haig, kararının, «Doğu» karşısında FAC'nin «sınırboyunda» olması olgusuna dayandığını söylemiştir.

Bununla birlikte, FAC'nin ekonomik durumu ve onun iç ve dış politikası üzerinde etki yapan bu çelişkili eğilimler (bunlardan yalnızca birkaçını sıraladık) konusunda hata yapılmamalıdır. Batı Alman emperyalizminin bütün emperyalizm sistemi içindeki politik ve ekonomik konumu, bunanın yaptığı zarara ve keskinleşen toplumsal-ekonomik rahatsızlıklara

(?) Vorwärts, 28 Mart 1974.

karşın, güçlenmiştir. Bunun tanıtı, geçtiğimiz on yılda ortaya çıkmış olan, FAC tekeli sermayesinin daha etkin bir şekilde dışarıya açılması ve uluslararasılaşması eğilimidir. Bu ekonomik bunalım döneminde bile, yurtdışındaki Batı Alman yatırımları artmıştır: Şimdi FAC, mal dışsatımı (ihracatı) bakımından kapitalist ülkeler arasında ikinci sıradadır ve sermaye dışsatımı bakımından da önderler arasındadır.

Herşeyden önce, sermaye dışsatımı bakımından FAC tekellerinin doğrudan yatırımlar, yani, endüstriyel, ticari ve hammadde çıkarımı işletmelerinin bir ölçüde denetimini sağlayan yatırımlar yapmayı yeğlediğini belirtelim. 1960–1970 arasında bu yatırımlar, yalnızca Japonların yatırımlarından daha düşük, ama hacim bakımından daha yüksek bir ölçüde, yüzde 73 kadar arttı. 1976'da bunların toplamı 47 milyar DM'ı, ya da, FAC'ndeki dolaysız yabancı yatırımlardan 2,5 milyar DM daha fazlasını buluyordu. Bu, kapitalist dünya içindeki güç dengesinin Batı Alman tekeli sermayesi lehine değiştiğinin bir kanıtıdır.

Batı Alman yayılmasına, Birleşik Amerika'da yatırım yapmayı yeğleyen, *aralarında IG-Farben'in ardılları ve Siemens ile AEG-Telefunken gibi elektro-teknik konsernlerin bulunduğu güçlü konsernler öncülük etmektedir.* IG-Farben'in ardılları Birleşik Amerika'da, örneğin büyük ölçekli sanayi işletmeleri kurma ve satınalmada uzmanlaşmışlardır.

Aynı zamanda, Batı Alman sermayesinin önemli bir bölümü de gelişmekte olan ülkelere, tercihan yatırım karşılığı çabuk ve yüksek kârlar için gerekli koşulları sunan, yani, ücretlerin düşük, hammaddelerin ucuz ve pazarlama çıkışlarının yaygın olduğu ve göreceli «politik istikrara» sahip ülkelere ihraç edilmektedir.

Güney Afrika, etkin bir şekilde yeni-sömürgeci bir politika izleyen ve açıkca ırkçı rejimlerin tarafını tutan Batı Alman tekellerinin başlıca yatırım merkezlerinden biri olmaya devam ediyor. Bu tekeller, ırkçılığın ve yeni-sömürgeciliğin yokedilmesi konusundaki BM kararlarını sürekli çiğnemişler ve BM'nin politik ve ekonomik yatırımlarını baltalamışlardır.

Tüm bellibaşlı Batı Alman konsernlerinin Brezilya'da sanayi tesisleri vardır. Bunların dolaysız yatırımlarının dörtte-üçü sanayiye ve geri kalanı da üretim dışı alana, özellikle bankacılığa gitmektedir. Son derece karakteristik olan bir şey de, sanayiye giden dolaysız Batı Alman yatırımlarının yüzde 70'inden fazlasının, tekelleşme derecesinin zaten yüksek olduğu sanayilere gitmesidir.

Son zamanlardaki olgular, FAC tekellerinin etkin bir şekilde başka ulusları sömürmeye çalıştığını ve bunun, onların stratejisinin sonul amacı olduğunu göstermektedir. Batı Alman tekelleri, kendi yayılmacı politikalarını yürütürlerken, Ortak Pazar'daki ortakları da içinde olmak üzere, öteki devletlere baskı yapmak için giderek daha yoğun bir şekilde kendi

ekonomik güçlerini kullanmaktadırlar. Öteki ülkelere, genellikle «Alman modeli» olarak belirtilen devlet-tekel düzenlemesinin amaç ve yöntemlerini dayatmaya çalışıyorlar. Bu, Bonn egemen çevrelerinin AET içinde ve başka yerlerde önder bir rol oynamak savlarının bir ifadesidir.

Batı Avrupa'daki konumlarını genişletmek için FAC'nin yararlandığı başlıca araç, onun güçlü mali potansiyelidir. Bundan dolayı, öteki ülkelerin ekonomik ve politik gelişimi üzerinde etki yapmak için FAC, kredilerini etkin bir şekilde kullanmıştır, örneğin, seçimlerin iktidara komünistleri getirebileceği ülkelere kredi vermekte isteksizdir.

1976'da, Federal Şansölye Schmidt bunu şöyle bir gerekçeye bağlamıştır: «Biz, geçmişte olduğu gibi, yardım almak isteyen herkese yardım vermek için öteki ülkelerle biraraya gelmeye hazırız. Ama bu, doğal olarak, iki koşulu gerektirir. Birincisi, yardım alanlar, kendi güçlüklerini ortadan kaldırmaya da çalışmalıdır. İkincisi, yardımımızın demokratik güçleri ve yapıları güçlendirmeye hizmet edeceğinden emin olmalıyız. Mali yardımlarımız ortak ülkelerdeki Komünist Partilerine hizmet etmeye giderse, halkımızın temel çıkarlarına doğrudan zarar vermiş oluruz.»⁽⁸⁾

Bu, yalnızca bir teori değildir. Bonn, örneğin, Portekiz'deki anti-tekel, anti-faşist ve demokratik devrimin gelişimine kabaca müdahale etmiştir. Batı Alman iş çevreleri, kimi üretim kesimlerini kapatarak ve böylece de iş sayısını azaltarak, Portekiz'deki yatırım planlarını «düzeltmeye» başladılar. Bir Portekiz gezisinde Alman Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Brandt, «Portekiz Sosyalist Partisi'ni herhangi bir şekilde komünistlerle ortak eylem fikrinden caydırmak için özellikle etkin çabalar» harcamıştır.⁽⁹⁾

Portekiz'de üretim konseylerinin kurulması, sendikaların aldığı ilerici tavır ve aşırı kâra karşı alınan önlemler Batı Alman yatırımcılarının, «kâr sızdırma alanı» olarak ülkeye duydukları ilgiyi önemli ölçüde azaltmıştır. Alman Kalkınma Derneği Başkanı, yatırımcıları, Portekiz'e hizmet götürmeye karşı uyarıyordu. Alman Kalkınma Derneği Başkanı, «politik durum açıklığa kavuşana» dek daha fazla yatırım yapılmaması gerektiğini söylüyordu. «Batı Alman mali yardımı», diyordu, «çoğulcu gelişim»e yönelik güçleri desteklemede kullanılmalıdır.⁽¹⁰⁾ AET de kendi mali yardımını benzeri koşullarla sınırlandırdı. Federal Şansölye Schmidt, Bonn'un da imzalamış olduğu Helsinki Sonuç Belgesi ile çatışan bu müdahaleyi, FAC'nin «(NATO'nun – Ed.) güneybatı kanadında bir boşluk yaratmaya niyeti olmadığı» bahanesiyle haklı çıkarmaya çalışmıştır.⁽¹¹⁾

⁽⁸⁾ Der Spiegel, 26 Temmuz 1976.

⁽⁹⁾ Frankfurter Allgemeine Zeitung, 21 Ekim 1974.

⁽¹⁰⁾ Agy, 12 Temmuz 1975.

⁽¹¹⁾ Die Welt, 19 Ağustos 1975.

Bu tek örnek değildir. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde, Batı Alman egemen çevrelerinin başka ülkelerin işlerine doğrudan ve kabaca müdahale edişine – bellibaşlı Bonn politikacılarının İtalya ve Fransa'daki sol hareketlere ve bağlaşımlara karşı açıklamaları gibi – defalarca tanık olduk. Şansölye Schmidt, *Time* dergisiyle yaptığı bir röportajda, Fransa, İtalya ya da başka bir ülke yönetiminde Komünist partilerini görmek istemediğini ilan etti. ⁽¹²⁾

Alman Komünist Partisi, hükümetin ve tekellerin ve ayrıca sağ Sosyal Demokrat, Hıristiyan Demokrat/Hıristiyan Sosyal Birlik ve Özgür Demokrat Parti önderlerinin başka ülkelere şantaj yapma yolundaki bu sayısız çabalarını kararlı bir şekilde yermiştir. FAC egemen çevrelerinin, başka ulusların egemenliği ilkesini çiğnemesine en kararlı şekilde karşı çıkıyoruz. Bizim, kimi FAC çevrelerinin başka uluslara baskı yapma çabalarına karşı tutumumuz, 22 Nisan 1976 tarihinde Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu Prezidyumu tarafından yayınlanan bir bildiriye ortaya konulmaktadır. Bu bildirinin bir yerinde şöyle deniliyor:

«Bonn partileri önderlerinin bu haddini bilmez politikası, Federal Almanya Cumhuriyeti egemen çevrelerinin Batı Avrupa'ya egemen olmak istediğini yansıtmaktadır. Büyük sermayenin sınıfsal çıkarlarının bir yansımasıdır ... Başka ülkelerin iç işlerine müdahale, Federal hükümetin, Avrupa'da güvenliği ve işbirliğini geliştirme yükümlülüklerine ve Helsinki Sonuç Belgesi'nin koşullarına ters düşmektedir ... AKP uyarıyor: Ülkemiz egemen çevrelerinin milliyetçiliği ve egemen olmak isteği emekçi halka hiç de hayır getirmeyecektir. Bu nedenle, AKP, Bonn partilerinin başka ülkelerin işlerine karışmasına karşı, milliyetçiliğe karşı ve Batı Avrupa'ya egemen olmak isteğine karşı savaşıyor.» ⁽¹³⁾

Biz komünistler, ülkemizin, yayılmacı savlardan arınmış bir politika, Batı ve Doğu Avrupa'nın tüm devletleriyle barışçı işbirliği politikası izlemesini istiyoruz. Halkın çıkarları, karşılıklı yarar getiren işbirliğine ve kapitalist ülkeler emekçi halkının, kendi çıkarları için ortak savaşımına dayalı bir politikayı gerektiriyor. Federal Almanya komünistleri, Avrupa kapitalist ülkeleri halklarının ve onların demokratik ve ilerici güçlerinin Batı Alman emperyalizminin kendi ülkelerindeki toplumsal ve politik yaşama buyruk vermesine izin vermeyeceklerinden emindirler.

Yayılmacı ve saldırgan politikaya karşı aynı yaklaşım, AKP Yönetim Kurulu'nun, 1976 Mart'ında Bonn'da toplanan Parti Kongresi'ne raporunda da ileri sürülmüştür. Öteki devletler ve halklar açısından Federal Cumhuriyet'in ulusal çıkarlarının açık bir formülasyonunu içeren raporda şöyle denilmektedir:

⁽¹²⁾ *Unsere Zeit*, 4 Mayıs 1976.

⁽¹³⁾ *Agy*, 22 Nisan 1976.

«Ülkemizin ulusal çıkarları ve halkımızın barışı koruma yolundaki endişesi, FAC'nin, yumuşama politikasını sürdürmeye etkin bir şekilde katılmasını gerektiriyor. Tüm yeni-sömürgeci faaliyetlerin ve FAC'nin AET'ye ve NATO'ya tek yanlı bağlılığının ve ayrıca, atom silâhlarıyla donatılmış bir Avrupa Savunma Topluluğu kurma çabalarının bir yana atılması gerektiriyor. Herşeyden önce, Sovyetler Birliği ile, Demokratik Alman Cumhuriyeti ile ve, uluslararası gelişmenin ana çizgisini daha etkin bir şekilde belirlemiş olan sosyalist ülkeler topluluğu ile iyi komşuluk ilişkilerinin genişletilmesini gerektiriyor.» (14)

Biz komünistler, hayli gelişmiş sanayisi ve hayli deneyimli işçi sınıfıyla FAC'nin, dünya ekonomisinde ve ticaretinde esaslı bir rol savında bulunma hakkına sahip olduğuna inanıyoruz. Bu, ulusal çıkarlarımıza uygundur. Ama, ancak, azami kâr sızdırma ve sınırsız egemenlik kurma yolundaki namussuzca politikaya bir son vererek ve yeni-sömürgeci ve militarist özelemleri bir yana atarak bu bağlanabilir. FAC'nin öteki ülkelerle ekonomik bağları, Helsinki Sonuç Belgesi'nde özellikle belirtildiği gibi, bunlar, FAC'nin ortaklarının karar alma özgürlüğü de içinde olmak üzere, politik ve ekonomik eşitlik ve tam egemenlik ilkesine dayandığı zaman, dünya ticaretinin gelişimine ve gelişmekte olan ülkelerin genliğinin artmasına önemli bir katkı yapabilirler.

Deneyimimiz; ülkemizde işçi sınıfı için toplumsal-ekonomik yaşam koşullarını iyileştirme açısından barış içinde yanyana yaşama politikasının çok büyük önem taşıdığını kanıtlamaktadır. Bu, Federal Almanya emekçi halkının yararına işleyen ve onun saygınlığını artırmaya yardım eden bir politikadır. Bunalım yıllarında bu politika, sosyalist ülkelerle ticari ve ekonomik bağları genişletmeye ve dolayısıyla, 500.000'den fazla kişinin işi sürdürmeye, böylelikle de bunalımın etkilerini yumuşatmaya yardım etti. Ama verimli işbirliği eğilimi yalnızca bunalım zamanında olumlu bir rol oynamakla kalmaz; bugün, kitlesel işsizliğe ve eksik istihdama yol açma eğilimi taşıyan bu uzun durgunluk döneminde bile yararlıdır.

Tekellerin faaliyeti, ülkemizde emekçi halkın toplumsal durumuna zarar veriyor. Batı Alman tekellerinin, kendi yayılcı çabaları bakımından güçlerinin artması Büyük İş Çevrelerinin gücünün artmasına, böylelikle de emekçi halkın sömürsünün ve onların demokratik haklarına el atılmasının daha da yoğunlaşmasına varıyor.

Öteki kapitalist ülkelerde de benzeri bir süreçle karşılaşılıyor. İşçi sınıfı ve onun örgütleri ve tüm öteki anti-tekel güçler açısından, uluslararası tekellerin yayılcı politikasına ve onların demokratik hakları kısıma ve sömürüyü yoğunlaştırma ve bunalımın yükünü emekçi halka yıkma çaba-

(14) Protokoll des Bonner Parteitags der Deutschen Kommunistischen Partei, Plambeck und Co., Neuss, s. 29.

larına karşı birlikte hareket etmek, bu nedenle, böylesine önem taşıyor. Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Berlin Konferansı'nda birçok konuşmacı, her Komünist Partisinin bu ortak savaşıma katkısının, bu savaşımlı Marksist-Leninist teori ve proletarya enternasyonalizmi temelinde yürütmek gereği konusundaki bilinç düzeyine bağılı olduğunu vurgularken çok haklıydı.

Partimiz, Federal Almanya'nın Batı'lı ve Doğu'lu komşularımızla ilişkilerinde kalıcı barış ve yumuşama politikası, ülkede gerçek demokratik gelişim ve Üçüncü Dünya'yı ekonomik bakımdan destekleme politikası izleyerek, saygınlık ve saygı kazanmasını istiyor. Emekçi halkın gerçek ulusal çıkarlarına uygun düşen ve, Avrupa ve dünya ulusları arasında barış ve karşılıklı anlayış davasına hizmet eden biricik politika budur. Böylesi bir politikada ısrar ederken partimiz; «gerici ve otoriter bir nitelik taşıyan her eğilimin önüne geçmek, silâh yarışını sona erdirmek, silâhsızlanmayı sağlamak ve, tekellerin tek tek ülkelerin yaşamlarındaki ve uluslararası alandaki gücünü dizginlemek ve bunun üstesinden gelmek» için azami çaba harcanması çağrısını yapan 1976 Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Berlin Konferansı'nın belgesinde formüle edilen görevleri yerine getirmeye çalışıyor.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı 1 Mayıs konuşması

İşçiler, kadın erkek tüm emekçiler!

Uluslararası işçi sınıfının birlik, dayanışma ve savaş günü 1 Mayıs hepimize kutlu olsun!

Yeryüzünün iki kesiminde: sosyalist dünyada ve kapitalist ülkelerde işçi sınıfı, emekçiler 1 Mayıs'ı başka başka koşullarda karşılıyor. Sosyalist ülkelerde işçiler, emekçiler 1 Mayıs'ı komünizm kuruculuğunda yeni başarılarla kutluyorlar. Kapitalist ülkelerde işçiler bu 1 Mayıs'ta da ezgiye, kapitalist sömürüye, tekellerin egemenliğine, artan faşist saldırılara karşı savaşa hız veriyorlar. Ulusal kurtuluş savaşı veren halklar bu 1 Mayıs'ı ırkçılığın, sömürgeciliğin son kalelerini yıkmak, ulusal bağımsızlığı kazanmak, sosyalizme yönelmek için güçlü çıkışlarla karşılıyorlar. Ama bütün ülkelerin işçileri, yeryüzünde barış, güvenlik, sosyal ilerleme ve mutlu, genlikli bir yaşam için, halklararası kardeşlik için alanlara, yollara çıkıyorlar.

Dünyamızda bugün bu 1 Mayıs, emperyalizme, onun nötron bombaıyla insanlığın önüne dikilme yeltenişine karşı güçlü bir savaş atılımıdır. Sosyalist dünya, Sovyetler Birliği bu atılımın başını çekiyor.

1978 1 Mayıs'ını Türkiye işçi sınıfı nasıl bir ortamda karşılıyor?

İşbirlikçi, tekelci burjuvazi başta işçi sınıfına, onun örgütlerine ve tüm ilerici güçlere karşı faşist komandolarıyla, kontr-gerillalarıyla saldırıyor, kan döküyor. Hükümet ikircil politikasıyla faşist tehlikeyi daha da artırıyor. Hükümet faşist güçlerin işçi sınıfına, gençlere, komünistlere, sosyalistlere, bütün ilericilere kanlı saldırılarını karşısında böylesi bir politika izlemekle kazançlı çıkacağını sanıyor. Bu çok tehlikeli bir serüvendir. Ama bu tutumu Cumhuriyet Halk Partisi içinde benimsemeyen, faşizme ve emperyalizme karşı olan çevreler, ögeler yok değildir.

Hükümet yalnız içerde gericiliğin ve faşist güçlerin karşısında kollarını bağlamıyor. Aynı zamanda, faşizmi kudurtan, onun arkasında duran Amerikan emperyalizmine, NATO'ya, emperyalist bankalara boyun eğiyor. Emperyalizmin isteklerini yerine getiriyor. Bunalımdan böyle çıkacağını

sanıyor. Maknamara, Rokofeller memleketin geleceğini kendi emperyalist çıkarlarına daha sıkı bağlamak için, babalarının çitflliğine gelir gibi, Türkiye'ye geliyorlar.

Oysa bunalımdan çıkmak için bütün alanlarda emperyalizme bağımlılığa son vermek, tüm ekonomik dayatmaları kırmak zorunluktur. NATO'dan çıkmak, ikili anlaşmaları yırtmak, saldırı üslerini sökmek ulusal istemdir. Halkımız barış, ulusal bağımsızlık, sosyalist ülkelerle, en başta Sovyetler Birliği'yle dostluk, işbirliği istiyor.

Türkiye'de bu 1 Mayıs, emperyalist dayatmalara, faşist tirmanışa işsizliğe, pahalılığa karşı güçlü bir atılım, bir savaş günüdür. Böylesi bir savaş ancak işçi sınıfının birliği ve dayanışmasıyla başarıya ulaşabilir.

İşçi sınıfı hareketinin, birliğinin baş düşmanlarından biri sarı sendika ağalarıdır. Tunç'lar, işçi sınıfına hıyanetlerini, burjuvaziye uşaklıklarını açıkça ilân ettiler ve 1 Mayıs'a katılmayacaklarını söylediler. Burjuvazinin çıkarlarını işçi sınıfının çıkarlarına üstün tuttuklarını açıkladılar.

Maocular, faşist komandolarla, en gerici karanlık güçlerle, CIA, MIT'le birlikte işçi sınıfına, ilerici güçlere, gençliğe saldırıyorlar. Onlar da 1 Mayıs'a karşı çıkıyorlar. Bunlara karşı uyanık olmak, provokasyonlara kapılmamak zorunluktur.

Bu durumda sosyalist partilere büyük bir sorumluluk düşüyor. Faşizmin karşısında işçi sınıfının, tüm halkın ulusal çapta birliğini savunmak günün sorunudur. 1 Mayıs'ta bütün güçleri mobilize etmek, 1 Mayıs alanında birleştirmek gerekiyor. Küçük burjuva, sekte tutumlara, küçük hesaplara son verilmelidir.

Faşistler, Maocular saldırılarını yoğunlaştırıyor. Bu saldırılar Doğu'ya, Kürdistan'a doğru sarkıtılıyor. Malatya, Maraş, Ağrı olayları bunun açık kanıtlarıdır. Hangi geleneğe bağlı olursa olsun, dinsel inançları ne olursa olsun, hangi ulustan olursa olsun, sünni, alevi, Türk, Kürt tüm işçilerin, emekçilerin, tüm halkın birleşmesi 1 Mayıs'a kardeşçe katılması, günün sorunudur.

İşbirlikçi burjuvazi orduyu faşist tirmanışa dayanak yapmak istiyor. Ordudaki uyanışı 141 ve 142'inci maddeleri daha da ağırlaştırmakla kırmaya yelteniyor. Her yurtsever subayın, assubayın, her Mehmetçiğin ulusal, yurtseverlik görevi halkı faşistlere karşı korumaktır.

TKP'li, TİP'li, öteki sosyalist partili, CHP'li, DİSK'li, Türk-İş'li işçiler, tüm emekçiler, 1 Mayıs'ta elele verip alanları, caddeleri doldururlarsa, FAŞİZME GEÇİT YOK! belgisi faşizmin önünde yıkılmaz gerçek bir duvar olur. Bu, gerçekten Ulusal Demokratik Cephe'nin oluşması için bir temel taşı olur.

Türkiye Komünist Partisi, ulusal demokratik güçlerin eylem ve cephe birliğini vargücüyle oluşturmak için savaşıyor.

Bütün komünistler, tüm parti örgütleri bu 1 Mayıs'ı yalnız işçi sınıfının değil, tüm halkımızın yığinsal bir direnişine çevirmek için savaşacaktır, savaşıyorlar. Ancak böylesi savaşlar faşist tırmanışı ve emperyalist dayatmaları geriletebilir. Ancak böylesi savaşlar, hükümetin ikircimliğini ve salantılarını etkisizleştirebilir.

İşçi sınıfının 1 Mayıs türküsü: «Birleşin gelin, yerden yükselin, birliksiz işçi, işçi değildir» diyor. «1 Mayıs'ı tunç bileklerimiz yaşatacak» diyor. Boş değil bu sözler. Kanlı savaşlardan geçerek yazılmıştır 1 Mayıs'ların türküsü.

İşçi kardeşlerim! Hepinize savaşta başarılar dilerim.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 1 Mayıs Belgileri

1. Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!
2. Yaşasın 1 Mayıs – dünya işçi sınıfının savaş, birlik ve dayanışma günü!
3. Faşist tehlikeye ve emperyalizme karşı halkımızın savaş birliğini, ulusal demokratik cepheyi oluşturma yolunda ileri!
4. Faşizme geçit yok!
5. Faşist tehlikeye karşı ardıcıl önlemler alınсын! MHP kapatılmalı, faşist yuvalar dağıtılmalı, politik cinayetlerin, işkencelerin hesabı sorulmalı, devlet aygıtı faşistlerden arındırılmalı!
6. Emperyalizmin, Hitlercilerin casusu Türkeş ve suç ortakları tutuklanmalı ve yargılanmalıdır!
7. Komünistler, sosyalistler, CHP'li yurtseverler! Faşist tırmanışa, emperyalizme karşı savaş birliğine!
8. 141–142'ye hayır! Tüm anti-demokratik yasalar kaldırılmalıdır!
9. Türkiye Komünist Partisi'ne özgürlük!
10. Ulusal bağımsızlık ve güvenliğimizin düşmanı NATO'ya hayır! Amerikan emperyalizminin boyunduruğuna son! Topraklarımızdaki saldırı üsleri sökülsün! İkili anlaşmalar yırtılsın!
11. Emperyalist tekellerin, para fonlarının sömürüsüne ve dayatmalarına karşı ekonomik bağımsızlık için savaş!
12. Yeryüzünde barış, silâhlanma yarışına son! Atom ve yığınsal kırım silâhları yasaklansın! Nötron bombasına hayır!
13. Bölgemizde barış-güvenlik! Komşularımızla, sosyalist ülkelerle dostluk ve işbirliği!
14. Sovyetler Birliği ile dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzalansın!
15. İşçi sınıfının tüm bölüklerinin sendikal ve politik eylem birliği için savaş!
16. Yaşasın TKP – işçi sınıfının Marksçı-Leninci öncüsü!
17. Komünistler! İşçi sınıfının politik birliği yolunda TKP'nin güçlenmesi için savaşın!
18. Komünistler! TKP'nin, TIP'in, öteki sosyalistlerin eylem birliği için savaşın!
19. DİSK, Türk-İş ve öteki işçi sendikalarının, sendikal, sendikasız tüm işçilerin kapitalist sömürü ve baskıya, sınıf uzlaşmacılığına, faşist tırmanışa, emperyalizme karşı eylem birliği için ileri!
20. İşsizliğe ve pahalılığa karşı savaş!
21. İşten çıkarmalara karşı, iş güvencesi için savaş!
22. Lokavtın yasaklanması için, grev ve sendikal haklara konan bütün sınırlandırmalara karşı savaş!
23. Gizli oy, açık sayımlı referandum hakkı!
24. Sendikal demokrasi için, işçilerin söz ve karar sahibi olması için sendikal örgütlerin her düzeyinde seçim!

25. Sarı sendikacılığa ve sınıf uzlaşmacılığına karşı, sınıfsal ve yığınsal sendikal birlik için savaş!
26. Tarım işçilerine eşit hak ve demokratik iş yasası!
27. Yaşasın yurt dışındaki işçilerimizin buldukları ülkelerin proletaryası ile enternasyonalist dayanışması!
28. Yurt dışındaki işçilerimize iş güvencesi, eşit haklar!
29. Yaşasın işçi ve köylülerin savaş birliği – savaş bağışıklığı!
30. Köylüler! Demokratik toprak reformu için köylü komitelerinde birleşin! İşçiler! Toprak ağalarına karşı köylülerin toprak ve özgürlük savaşını destekleyin!
31. Tekellere, bankalara, tefeci ve aracılara karşı işçilerle üretici köylüler omuz omuza!
32. Vergi yükü tekellere! Esnaf ve zanaatkârlara destek!
33. Memurlara grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklar!
34. Yurtsever memur kıyımına karşı verilmiş danıştay kararları uygulanmalı!
35. Ordu NATO'nun, emperyalizmin elinden alınmalı! Er, assubay ve yurtsever subayların üzerinde her türlü baskı ve eşitsizliğe son! Ulusal ordu, kışlada demokrasi!
36. Gençler! Anti-emperyalist, anti-faşist birliğinizi güçlendirin!
37. Gençliğe iş, demokratik eğitim, faşist saldırılara karşı can güvenliği!
38. Kadın emekçilere eşit işe, eşit ücret! Ana ve çocuk sağlığı korunmalı! Evlât acısına son!
39. Yaşasın ulusların kendi yazgılarını özgürce belirleme hakkı! Ulusal ezgiye, şovenist baskıya karşı Kürt halkının hak eşitliği için savaş!
40. Yaşasın Türk, Kürt, tüm ulusal azınlıklardan emekçilerin ortak düşman emperyalizme, faşizme ve her tür ayrımcılığa karşı savaş birliği!
41. İşçiler, köylüler, memurlar, aydınlar, esnaf ve zanaatkârlar, erler, assubaylar, subaylar! Ortak düşman emperyalizme, işbirlikçi tekelci burjuvaziye ve toprak ağalığına karşı savaşta birleşin!
42. Sosyalizme açılan ileri demokrasi için savaş!
43. Yaşasın işçi sınıfımızın barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm savaşı!
44. Yaşasın Marksizm-Leninizm! Anti-komünizme, anti-sovyetizme, sağcı, «solcu» oportünizmin her türüne karşı aralıksız savaş! Maoculuğa, Troçkizme, anarşizme ve reformizme karşı savaş!
45. Dünya devrim sürecinin öncü gücü, barış ve sosyalizmin yıkılmaz kalesi Sovyetler Birliği'ne, yüce Lenin'in partisi SBKP'ye selâm!
46. Yaşasın dünya sosyalist sistemi! Yaşasın dünya komünist ve işçi hareketinin birliği! Yaşasın ulusal kurtuluş savaşı veren halklar!
47. Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

1 Nisan 1978

Belçika Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına Sizlere Belçika Komünist Partisi Başkan yardımcısı Terfve yoldaşın ölümü nedeniyle başsağlığı dilerim.

Jean Terfve yoldaşın ölümüyle yalnız Belçika Komünist Partisi değil, aynı zamanda dünya komünist hareketi de barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda seçkin bir savaş erini kaybetti. Türkiye komünistleri Onu faşizme ve emperyalizme karşı yiğit bir militan, dünya komünist hareketinin Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelinde birliğinin ateşli bir savunucusu olarak tanıyorlar.

Türkiye Komünist Partisi Jean Terfve yoldaşı her zaman saygıyla anacaktır.

*Komünist selâmlarla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

19 Nisan 1978

Avusturya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi ve bütün Türkiyeli komünistler adına, Friedl Fünberg yoldaşın ölümüyle duyduğunuz derin acıyı Sizlerle paylaşıyoruz.

Fünberg yoldaşın aramızdan ayrılmasıyla Avusturya işçi sınıfı, uluslararası komünist ve işçi hareketi seçkin bir savaşerini yitirdi. Fünberg yoldaş faşizme karşı baş eğmeden savaştı. Barış, demokrasi ve sosyalizm savaşımında Avusturya Komünist Partisi'nin ön sıralarında yer aldı. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine savaş dolu yaşamı boyunca bağlı kaldı.

Türkiye Komünist Partisi Fünberg yoldaşı her zaman saygıyla anacaktır.

*Komünist selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

28 Nisan 1978

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Jesus Faria</i>	
Yumuşama, silâhsızlanma ve toplumsal ilerleme	289
<i>Konstantin Zarodov</i>	
Leninizm ve dünyanın devrimci yenilenmesi	299
<i>Berhanu Bayigih</i>	
Etiyopya devriminin yaşadığı çetin günler	311
<i>Denis Sassou-Nguesso</i>	
Kongo: Bugünkü aşamanın başlıca ödevleri	318
<i>Ali Malki</i>	
Anti-emperyalist savaşın gelişmesi	325
<i>Jaime Barrios, Luis Padilla, Kiva Maydanik</i>	
Latin Amerika'da faşizmin doğuşu ve özellikleri	334
<i>Victor Perlo</i>	
Amerika Birleşik Devletleri'nde finans kapital	347
xx: Somut olarak yanıtlanırsa	361
<i>Ludwig Müller, Fritz Rische</i>	
F. Almanya'da tekelci sermaye: Yayılmacı eğilimler	369

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı 1 Mayıs konuşması	379
xx: TKP Merkez Komitesinin 1 Mayıs belgileri	382
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Belçika Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	384
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Avusturya Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	384